

{לב ע"א} תקונא תמניסר

בראשית (ברא אלהים), בר"א ש"ת, הם שש דרגות של נבואה, שנאמר בהם "שוקיו עמודי שש", וכמו שהם שש למטה כך הם שש למעלה. ואותם שש עולים לששים, באיזה מקום, ביסוד, ח"י העולמים. נשאר י"ד מן יסוד, זו שכינה תחתונה כלולה מארבעה עשר פרקים של היד, שהם בחמש אצבעות, והם יהו"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ארבע עשרה אותיות של הקדוש ברוך הוא שכלולות בה, וזהו "וביד הנביאים אדמה".

בראשית (ברא אלהים), בר"א ש"ת, הם שש דרגות של נבואה, שנאמר בהם "שוקיו עמודי שש", וכמו שהם שש למטה כך הם שש למעלה. ואותם שש עולים לששים, באיזה מקום, ביסוד, ח"י העולמים. נשאר י"ד מן יסוד, זו שכינה תחתונה כלולה מארבעה עשר פרקים של היד, שהם בחמש אצבעות, והם יהו"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ארבע עשרה אותיות של הקדוש ברוך הוא שכלולות בה, וזהו "וביד הנביאים אדמה".

אדמה (הושע יב יא):

תיקון יח - אינון שית דרגין דנבואה כו' - נו"ה שהן נביאי קשוט (לעיל יד ע"ב), שמהן נפיק נבואה, ובהן שית פרקין בכל א' ג' פרקין, וז"ש שוקיו כו': וכמה דאינון כו' - ר"ל, כמו בנו"ה שית כן בחו"ג שית פרקין, שנאמר בהם בתרשיש (ע"י לעיל כח רע"ד): באן אתר ביסוד כו' - כמו שמפרש והולך, ב"י דאיהו עטרה דברית שהוא י', כמש"ל בתיקון י"ד, דכל ספירין סלקין בה לעשר וכו': אשתאר יד כו' - דס' רומז לשיתין, ו' לנו"ה שהן שש כנ"ל: דאינון בחמש אצבעאן כו' - ר"ל, שהיא ה' תתאה ה' אצבעות, וכן י"ד אותיות כלולין (בה) [בד' אותיות] הוי"ה פשוטה א', (וד') [וי'] אותיות של המילוי, נמצא יסוד כולל כל הד' ספירות של הנבואה נהי"ם, שהן מרכבה תחתונה כמ"ש למטה: אתון דקב"ה כו' - דהי"ד אותיות בעמודא דאמצעיתא פשוטה בחיצוניותו, ומילואו בפנימיותו כידוע¹: וביד הנביאים - שהיא כלולה מנביאים, נו"ה שבה נראין כמו שמפרש והולך:

ס"ו מן יסוד הם כנגד שש הדרגות של הכסא, שנאמר בו "שש מעלות לכסא". ואת ו' עולה ב"י שהיא עטרה של הברית, לששים, שש פעמים עשר, ועולים לששים כנגד ששים גלגלים שסובבים את הכסא, והכסא שם השכינה. שהיא הדמיון ומראה של הכל. הדמיון הרי נאמר "וביד הנביאים אדמה", ועליה נאמר "ותמונת יהו"ה יביט", על שם שכל הפרצופים של הנביאים הם רשומים בה, נקראת דמיון, ועל שם שכל האורות שלמעלה ממנה הם נראים בה, היא נקראת מראה, זהו שנאמר "יהו"ה במראה אליו אתודע", בסתימת העינים נקראת מראה בחלום, וסוד הדבר "אני ישנה ולבי ער", ובפתיחת העינים הוא מראה בהקיץ. ושני ממונים שם, אחד סגרו"ן, ואחד פתחו"ן, ומטטרו"ן שנקרא בשם שניהם, ממונה על שני המפתחות הללו.

ס"ו מן יסוד הם כנגד שש הדרגות של הכסא, שנאמר בו "שש מעלות לכסא". ואת ו' עולה ב"י שהיא עטרה של הברית, לששים, שש פעמים עשר, ועולים לששים כנגד ששים גלגלים שסובבים את הכסא, והכסא שם השכינה. שהיא הדמיון ומראה של הכל. הדמיון הרי נאמר "וביד הנביאים אדמה", ועליה נאמר "ותמונת יהו"ה יביט", על שם שכל הפרצופים של הנביאים הם רשומים בה, נקראת דמיון, ועל שם שכל האורות שלמעלה ממנה הם נראים בה, היא נקראת מראה, זהו שנאמר "יהו"ה במראה אליו אתודע", בסתימת העינים נקראת מראה בחלום, וסוד הדבר "אני ישנה ולבי ער", ובפתיחת העינים הוא מראה בהקיץ. ושני ממונים שם, אחד סגרו"ן, ואחד פתחו"ן, ומטטרו"ן שנקרא בשם שניהם, ממונה על שני המפתחות הללו.

ס"ו מן כו' - עכשיו מפרש שכל יסוד כלול בכסא, ששם הנבואה (לקמן נה ע"א): וכרסייא תמן כו' - ר"ל, הכסא עצמה תמן שכינה י"ד, שיתין גלגלים ס', שש מעלות ו': דאיהי דמיון כו' - ר"ל, זהו וביד הנביאים אדמה: ותמונת ה' - שבה כלולין י"ד אותיות דקב"ה כנ"ל: ע"ש דכל כו' - ר"ל, זהו יביט: דכל פרצופין דנביאי כו' - ר"ל, הצורה שנדמית לנביאים לכך נקראת על שמם דמיון:

¹ ע"י לקמן ע"ב ד"ה והוא אתחזיא מקורות מריש התיקונים, וצ"ע שזה נגד שער רפ"ח פרק ב.
² ע"י לקמן תיקון נז, קה ע"ב (לש"ו).

דכל הנהורין כו' - הספירות: בסתימו דעיינין כו' - שהוקשה לו, דכתיב "אם יהיה נביאכם ה' במראה כו'³" (במדבר יב ו), וכתוב "לא כן עבדי, ומראה כו'⁴" (שם ז - ח). ואמר דב' מיני מראה הן: א', דרגא דמשה רבינו ע"ה. וא', דרגא דנביאים. לכן נאמר אצל משה, ולא {לב ע"ב} בחידות, ואצל הנביאים כתיב בב' מלכות, ואצלו כתיב ומראה כו' עמודא דאמצעייתא: אתקריאת מראה בחלום - כמו בחלום שענינים סתומין ורואה מראות בחלום, משא"כ בהקיץ: ורזא דמלה אני כו' - אני מל' שמסט' מראה בחלום, כמו שמפרש והולך ישנה, ולבי שהוא עמודא דאמצעייתא כידוע (ע"ח א"א ז) ער מסט' מראה בהקיץ כמו שמפרש והולך. ישנה גי' שס"ה מסט' דמלכות, שס"ה ל"ת כידוע (לעיל ו ע"א), ומסט' דעמודא דאמצעייתא רמ"ח מ"ע, ועמודא דאמצעייתא הוא ע', כידוע ע' אנפין (ע"י זחר ח"ג כ ע"א⁵) ע' שמות (זחר ח"ב קכג ע"א) ע' דער, ולבי ר' גי' רמ"ח. והענין כי בעין תרי כרובי עינא⁶ ותריין עפעפי, שהן ד' גדפין דחיות, שהן ד' אותיות אדני. ובעין ג' גוונים⁷ עם בת עין⁸ שכינתא דמשתתפת באבהן, ד' פני החי, ד' אותיות הוי"ה כידוע (לעיל יט ע"ב). ולכן כשהעין סתומה, אז המראה מצד כרובי ועפעפי עינא מסטרא דמלכות. אבל בפתיחו דעיינין, המראה מצד גווינין שהוא בעמודא דאמצעייתא הוי"ה. וז"ש לעיל בתיקון ד', פתחו לי דא אינון תרי עפעפי כו', שהן שערי צדק מלכות, ואמר שם תלת גוויני עינא כו', אפתח עיני לאסתכלא בהון כו', ר"ל לראות בפתיחו דעיינין בהקיץ כנ"ל: חד סגרון וחד פתחון - אדני הוי"ה: ומטטרון דאתקרי כו' - שהוא יסוד כלול מב' שמות הנ"ל, ושני השמות הן בנו"ה, בנצח הוא אספקלריא דנהרא, ובהוד אספקלריא דלא נהרא כמ"ש בתז"ח (כח ע"א), וז"ש איהו בנצח ואיהי בהוד⁹, ולכן משה בנצח¹⁰ זכה לאספקלריא דנהרא, ואהרן בהוד, ולכן נאמר לו במראה אליו כו':

מצד של העמוד האמצעי, היא השכינה
מראה בהקיץ, ומשה בצדו שנאמר בו "פה
אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת
יהו"ה יביט".
מסטרא דעמודא דאמצעייתא איהי שכינתא
מראה בהקיץ ומשה בסטריה דכתיב ביה פה

³ ז"ל הפסוק בשלימות: ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו.

⁴ ז"ל הפסוק בשלימות: לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה.

⁵ ז"ל: פקודא דא להביא קרבן על סנהדרי גדולה שטעו (ו)תנאין ואמוראין ע' סנהדרי גדולה היו ומשה עליהו ושבעים סנהדרי קטנה היו ואהרן עליהו ובגין דא אמרו מארי מתניתינן משה שושבינא דמלכא הוה ודא תפארת מתמן סנהדרי גדולה אהרן שושבינא דמטרונייתא ודא מלכות ה"א זעירא קרינן (ל"ה) כגון (בראשית כט יח) אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה [ועל שמה] [וע"ד שמה דא] אתקרי סנהדרי קטנה:

ומתמן הוו ידעין סנהדרין שבעים לשון דאינון שבעים פנים לתורה דאית שבעים לשון מסטרא דמלכות (הרשעה) וכו' כלא בפרודא הדא הוא דכתיב (שם י ה ועי"ש פסוק לב) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם כלהו [שבעים] לשון בפרודא דא מן דא אבל באורייתא שבעים פנים (לתורה) בלשון חד ודא יסוד ו' הלכה חדא חכמה זעירא מלכות [דבה] [רבא] שבעין לשון כחושבן סוד מן יסוד ויסוד איהו לשון הקדש סוד המרכבה בשבעין קתדראין:

תרגום: מצוה זו להביא קרבן על סנהדרין גדולה שטעו, תנאים ואמוראים, שבעים סנהדרין גדולה היו ומשה עליהם, ושבעים סנהדרין קטנה היו ואהרן עליהם, ולכן אמרו בעלי המשנה שמה היה שושבין המלך, וזו תפארת, משם סנהדרין גדולה. אהרן שושבין המלכה, וזו מלכות ה"א קטנה קוראים לה, כמו (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, ועל שמה נקראת סנהדרין קטנה.

ומשם היו יודעים סנהדרין שבעים לשון, שהן שבעים פנים לתורה. שיש שבעים לשון מצד של המלכות הרשעה וכו', והכל בפירוד, זהו שכתוב מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם ללשונותם, כל שבעים הלשון בפירוד זה מזה, אבל בתורה שבעים פנים לתורה בלשון אחת, וזה יסוד, ו' הלכה אחת, חכמה קטנה, מלכות שבה שבעים לשון, כחשבון סוד מן יסוד, ויסוד הוא לשון הקודש, סוד המרכבה בשבעים כסאות.

⁶ עי' לעיל כ ע"א.

⁷ עי' אד"ר קל ע"א: דלא הוי הכי לתתאה, דכלילן בסומקא ובאוכמא ובחורא בג' גוויני.

⁸ עי' לעיל ל סע"ב שהעין היא מלשון עין המים.

⁹ עי' לעיל הערה.

¹⁰ ע"ח שער לב פרק ו.

אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת
ה' יביט (במדבר יב ח):

פה אל פה כו' - בהקיץ :

מסטרא דצדיק דאיהו אור הגנוז לצדיקים
לעלמא דאתי (נ"א לעתיד לבא) אתקריאת
מראה בחלום *והוא דאתחזיא בה מסטרא
דגופא איהו יהו"ה עמודא דאמצעיתא
(דאתנטייל מתרין סטריין)¹¹ ואיהו רכיב על
ארבע חיון דאינון פני אדם פני אריה פני שור
פני נשר יו"ד ה"א וא"ו ה"א אתקרי מלגאו
דגופא [כח ע"א] ואיהו אדם לשבת על הכסא:

מן הצד של צדיק שהוא אור הגנוז
לצדיקים לעולם הבא (נ"א לעתיד לבא),
נקראת מראה בחלום, והוא שנראה בה מצד
הגוף הוא יהו"ה העמוד האמצעי, שנלקח
משני צדדים, והוא רוכב על ארבע חיות,
שהם: פני אדם, פני אריה, פני שור, פני נשר,
יו"ד ה"א וא"ו ה"א, נקרא מלפנים של הגוף,
והוא אדם לשבת על הכסא.

לצדיקים - מסטרא דצדיק: מראה בחלום - וז"ש (ברכות נו ע"ב) חלום א' מששים בנבואה, שבצדיק
ששים דרגין כנ"ל, וחלום א' מששים בו: *והוא אתחזיא בה מתרין סטריין מסטרא דגופא איהו
הו"ה עמודא דאמצעיתא ואיהו רכיב כו' - כצ"ל, ור"ל דעמודא דאמצעיתא אתחזיא בה מתרין
סטריין, א' מסטרא דגופא הו"ה פשוטה, וא' מסטרא דשמא מפרש דאיהו מלגאו, כמ"ש בהתחלת
תיקונין (יט ע"ב) יהו"ה פשוטה הוא ד' חיות, ושמא מפרש הוא אדם שעל הכסא, כמ"ש בתיקון ב',
וד' חיון הוא נהי"ם, ואדם שעל הכסא ת"ת:

למאן דאיהו אדם אתחזיא ליה בדמות אדם
למאן דאיהו כשאר חיון אתחזיא ליה בדמות
חיון דכרסיא לכל חד כפום חיליה ואל יתהלל
המתהלל (ירמיה ט כב) השכל ליה אלא
בשכינתיה דלא יכיל לאשגא ליה שום נביא
וחוזה אלא בשכינתא ואית אדם לעילא מאדם
מסטרא דחכמה כ"ח מ"ה ודאי ואתמר ביה
חכם עדיף מנביא:

למי שהוא אדם, נראה לו בדמות אדם.
למי שהוא כשאר החיות נראה לו בדמות
חיות הכסא, לכל אחד כפי כחו. "ואל יתהלל
המתהלל", השכל אותו, אלא בשכינתו שלא
יכול להשיג אותו שום נביא וחוזה אלא עם
השכינה. ויש אדם למעלה מאדם, מצד של
חכמה, כ"ח מ"ה, ודאי, ונאמר בו חכם עדיף
מנביא (ב"ב יב ע"א).

ואל יתהלל כו' - שנאמר אל יתהלל כו' כי אם בזאת יתהלל כו', שר"ת הוא הו"ה, והוא מד'
חיון הנ"ל, שמהן בא הנבואה: נביא - מסטרא דנצח: וחוזה - מסטרא דהוד: ואית אדם כו' -
ומרכבה שלו ד' חיון בחג"ת כמ"ש בתז"ח (ג ע"א): כ"ח מ"ה - ר"ל, מ"ה גימ' אדם, שמא מפרש
(לעיל ח ע"ב דהר"ג כט ע"ב), כ"ח אתון דמילוי המילוי כידוע¹² (ע"ח שער א"א פרק יג):

קם רבי שמעון וכל החברים ואמר, רועה
הנאמן רבן של כל הנביאים, קום התעורר
משנתך, שאתה הוא בכל הנביאים כמו
השמש, שהלבנה והכוכבים מאירים ממנו,
ואין להם אור מצד אחר. ובזמן שאתה
נאספת מן העולם, נאמר בהם "יחשכו כוכבי
נשפו", קום האר אורות (אורך).

קם רבי שמעון וכל החברים ואמר, רועה
הנאמן רבן של כל הנביאים, קום התעורר
משנתך, שאתה הוא בכל הנביאים כמו
השמש, שהלבנה והכוכבים מאירים ממנו,
ואין להם אור מצד אחר. ובזמן שאתה
נאספת מן העולם, נאמר בהם "יחשכו כוכבי
נשפו", קום האר אורות (אורך).

¹¹ "והוא דאתחזיא בה מסטרא דגופא איהו יהו"ה עמודא דאמצעיתא דאתנטייל מתרין סטריין" נמחק
בגר"א ובמקומו איתא "והוא דאתחזיא בה מתרין סטריין מסטרא דגופא איהו הו"ה עמודא
דאמצעיתא".

¹² ועי' לקמן לג סע"ב שמילוי המילוי הוא בינה.

מעלמא אתמר בהון (איוב ג ט) יחשבו כוכבי
נשפו קום אנהיר נהורין (נ"א נהורך):

אתער משנתך - שהוא מתלבש בכל הנביאים וכל החכמים כמו אור בכוכבים כמו שמפרש
והולך, ועכשיו הם במראה בחלום "אני ישנה" (שיה"ש ה ב): **קום אנהיר כו'** - בפתחו דעינין שבו
אור:

ולא עוד אלא בזמן שאתה נאספת מן
העולם, בית הנבואה שנאמר בה "לא כן עבדי
משה בכל ביתי נאמן הוא", היא סתומה, קום
פתח אותה שהיא בית עליון, גנוז שכל
הגנזים שלמעלה סתומים (חתומים) שהמלך
העליון שם, ואתה היית כבן בית, בנו של
אותו הבית, ב"ת, ב' האם העליונה, ' חכמה
אבא, ת' תפארת. בן בית של מעלה, ואתה
היית בדיוקנו שבאותו בית, לא היתה רשות
לנביא וחווה להכנס לשם אלא ברשות,
ואתה היית נכנס בלי רשות, כבן המלך שאין
שם שער שסתום לו.

ולא עוד אלא בזמן שאתה נאספת מן
העולם, בית הנבואה שנאמר בה "לא כן עבדי
משה בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר יב ז) איהי
סתימא קום (לב ע"ב) אפתח לה דאיהי ביתא
עלאה גניזא דכל גניזין דלעילא סתימין (נ"א
חתימין) דמלכא עלאה תמן ואנת הוית כבן
בית בן דההוא ביתא ב"ת ב' אימא עלאה י'
חכמה אבא ת' תפארת בן בית דלעילא ואנת
הוית בדיוקניה דבההוא בית לא הוה רשו
לנביא וחווה לאעלא תמן אלא ברשו ואנת
הוית עאל בלא רשו כברא דמלכא דלית תמן
תרעא סתימא ליה:

ביתא דנבואה – בינה, שמשם הנבואה שמתפשטת עד נו"ה (זהר ח"ג רכג ע"ב), שמשם בפתחו
עמודא דאמצעייתא דסליק לבינה המראה הגדול: **איהי סתימא** - {לב ע"ג} בסתימו דעינין:
דמלכא עלאה - חכמה: **בית ב' כו'** - מפרש למה נקרא בית ואמר ב' כו', שהיא כוללת חו"ב ות"ת,
בינה בן י"ה (אדר"ז רע ע"א¹³): **בן בית דלעילא** - קאי אמ"ש למעלה, כבן בית ת"ת: **דבההוא בית כו'**
ואנת כו' - דמלכות אין נכנסת שם אלא בעתים ידועים כמ"ש (ויקרא כג ד) במועדס, אבל ת"ת עייל
שם תמיד אפילו בזמן הגלות, וז"ש **ולא עוד כו'**, שמשם בדרגא דעמודא דאמצעייתא, ונביאים
בדרגא דמלכות כנ"ל:

ולא עוד אלא שנביאים אחרים לא היו
נכנסים לראות את המלך אלא בשעות
ידועות ובימים ידועים, כמו שמצאנו באהרן
שהיה עליון מכולם, שנאמר בו "ואל יבא
בכל עת אל הקודש אלא בזאת יבא אהרן אל
הקדש", כל שכן אחרים. ואתה בכל שעה
ושעה ובכל יום שהיית רוצה, היית נכנס
לראות את המלך.

ולא עוד אלא שנביאים אחרים לא היו
נכנסים לראות את המלך אלא בשעות
ידועות ובימים ידועים, כמו שמצאנו באהרן
שהיה עליון מכולם, שנאמר בו "ואל יבא
בכל עת אל הקודש אלא בזאת יבא אהרן אל
הקדש כל שכן אחרנין ואנת בכל שעתא
ושעתא ובכל יומא דאנת בעי הוית עייל למחזי
למלכא:

אלא בזאת כו' - ר"ל, בשעה שזאת נכנסת, ור"ל (אם) [עם] זאת: **אל הקודש** - בינה שהיא היכל
ק"ק כידוע (שעה"כ אשרי ובא לציון):

ולא עוד אלא כל נביאיא הוו חזיין (נ"א
משיגין) נבואה דלהון באברין דמלכא כל חד
וחד באבר ידיעא ולא יתיר מנהון ברישא
דמלכא מנהון בנימין דרישא דאינון כוכביא
ומזלי דלית לון חושבנא מנהון בעיינין מנהון

ולא עוד אלא כל הנביאים היו רואים
(משיגים) את נבואתם באברי המלך, כל אחד
ואחד באבר ידוע ולא יותר. מהם בראש
המלך, מהם בשערות של הראש שהם
כוכבים ומזלות שאין להם חשבון, מהם
בעינים, מהם באזנים, מהם בפנים, מהם
בחוטם, מהם בפה, מהם בצואר, מהם

¹³ עי' לעיל הערה.

בידים, מהם בקומה שהוא הגוף, מהם בשוקים, מהם באות ברית, מהם בלבושי המלך שלא היתה להם רשות להסתכל יותר. באודנין מנהון באנפין מנהון בחוממא מנהון בפומא מנהון בצואר מנהון בידים מנהון בקומה דאיהו גופא מנהון בשוקין מנהון באות ברית מנהון בלבושין דמלכא דלא הוה לון רשו לאסתכלא יתיר:

מנהון ברישא כו' - כמו שמפרש והולך בתיקון הזה, וכולן מפורשי' בפסוק, שישעיה אמר ו¹⁴ (א¹⁴) ואראה, בעינין. וחבוקק אמר (ג ב) ה' שמעתי שמעך כו', וכן כל התיקונים. וכ"ז במלכות, דבה אתחזי', וז"ש, **אבל משה בכל כו' איהי הוה כו': דאינון ככביא ומזלי כו' -** ר"ל, רבים כמו השערות, ושם י"ג נימין כידוע (קכט ע"א), נגד י"ב מזלות, י"ב נימין וא' הכולל אותן, כמו תלי שכולל י"ב מזלות¹⁵:

אבל משה בכל מקום היה משיג נבואתו, ובכל אבר ואבר היא היתה יורדת אליו, מה שלא היה כך לשאר כל הנביאים, שכל אחד עולה לאיבר שלו, ונשמתו היתה אצולה מאותו האבר, ואותו האבר היה לו אביו. אבל משה בכל מקום היה משיג נבואתו, ובכל אבר ואבר היא היתה יורדת אליו, מה שלא היה כך לשאר כל הנביאים, שכל אחד עולה לאיבר שלו, ונשמתו היתה אצולה מאותו האבר, ואותו האבר היה לו אביו.

ובת המלך היא ההיכל של כל אבר ואבר, המצוה של כל אבר ואבר. אדנ"י הוא כחשבון היכ"ל, ולכן (ובגללה) נאמר "אדנ"י שפתי תפתח" (תהלים נא יז), יהו"ה הוא בכל אבר ואבר, אדנ"י היכל יהו"ה בכל אבר ואבר, והיא נבואה של כל אבר ואבר, המראה של כל איבר ואיבר נקרא, ולכל איבר ואיבר יש לו (נקרא) ספירה ידועה. ההיכל של כולם שכינה התחתונה אדנ"י, וכמה ממונים שומרי שערים הם להיכל, שלא יכנסו שם נביאים אלא ברשות.

אבל משה בכל אתר הוה משיג נבואה דיליה ובכל אבר ואבר איהי הות נחתא לגביה מה דלא הוה הכי לשאר כל נביאיא דכל חד סליק לאבר דיליה דנשמתיה הוה אצילות מההוא אבר וההוא אבר הות ליה אבוי:

וברתא דמלכא איהי היכלא דכל אבר ואבר מצוה דכל אבר ואבר אדנ"י איהו כחשבון היכ"ל ובגין דא (נ"א ובגינהא) אתמר (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח יהו"ה איהו בכל אבר ואבר אדנ"י היכל יהו"ה בכל אבר ואבר ואיהי נבואה דכל אבר ואבר מראה דכל אבר ואבר אתקרי וכל אבר ואבר אית ליה (נ"א אתקרי) ספירה ידיעא היכלא דכלהו שכינתא תתאה אדנ"י וכמה ממנן נטורי תרעין אינון להיכלא דלא יעלון תמן נביאיא אלא ברשו:

מצוה דכל כו' - רמ"ח מ"ע נגד רמ"ח אברים, ובה המצוה כידוע (לעיל יב ע"א):

קום רועה הנאמן, קום פתח ההיכל, שהרי כמה בעלי נבואה הם דופקים על השערים של ההיכל, ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח", והיא סתומה אליהם, עד שאתה תבא לשם היא לא נפתחת למלך, שהיו צריכים אותו עבדיו והשרים והממונים ושליטי הארץ להראות עמו כל אחד כפי צרכו, וכל אחד כפי שלטונו, וכל אחד כפי עסקו. מה עשה המלך, שם את הכל בידי המלכה ואמר, כל מי שרוצה לבקש בקשתו יבא למלכה שהיא הבית שלי, בת של י', ההיכל שלי, וזהו "אל יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אם בזאת".

קום רעיא מהימנא קום אפתח היכלא דהא כמה מארי דנבואה אינון דפקין לתרעין דהיכלא ואמרין אדנ"י שפתי תפתח (תהלים נא יז) ואיהי סתימא לגבייהו עד דאנת תיתי תמן איהו לא אתפתחת למלכא דהווי צריכין ליה עבדוי ואפרכסוי וממנן ושלטני ארעא למחזי עמיה כל חד כפום צרכוי וכל חד כפום שלטנותיה וכל חד כפום עסקוי מה עבד מלכא שוי כלא בידא דמטרוניתא ואמר כל מאן דבעי למשאל [כה ע"ב] שאלתוי ייתי למטרוניתא דאיהי בית דילי בת י' היכל דילי

¹⁴ בשנת מות המלך עזיהו ואראה את אדני ישב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל.
¹⁵ עי' ס"י (פ"ו מ"ג) תלי בעולם כמלך על כסאו, גלגל בשנה כמלך במדינה, לב בנפש כמלך במלחמה.

והאי איהו אל יתהלל המתהלל השכל וידוע
אותי כי אם בזאת (ירמיה ט כב):

**קום אפתח כו' - כנ"ל דלדידיה הוא בפתיחו: למלכא כו' - ר"ל, דלכך דפקין להיכלא דמלכא
שהיא מטרוניתא: בת יוד - בחכמה יבנה בית (משלי כד ג) בחכמה יסד ארץ (שם ג יט): אל יתהלל
המתהלל כו' - המתהלל כו', ר"ל סיפא דקרא דאל יתהלל:**

באותו זמן כולם דופקים לפתח (לשער) בשם סגרו"ן שסוגר, ושם פתחו"ן שפותח, מיד יבא רועה הנאמן ויאמר "אדנ"י שפתי תפתח", קמ"ץ פת"ח, זה סוגר וזה פותח, שתי שערים (שפתים). שב"א, שיערי צדק, עליהם נאמר "פתחו לי שיערי צדק".

בההוא זמנא דפקין כלהו לפתחא (נ"א לתרעא) דתמן סגרו"ן דסגיר ותמן פתחו"ן דפתח מיד ייתי רעיא מהימנא ויימא (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח קמ"ץ פת"ח דא סגיר ודא פתח תרין תרעין (שפון) שב"א שיערי צדק עליהו אתמר (שם ק"ח יט) פתחו לי שיערי צדק:

**תרין תרעין שבא {לב ע"ד} כו' - ר"ל, השפתים דוגמת שבא, זו ע"ג זו, וז"ש עליהו כו', וזהו
דאני שהוא צדק, שפתי כו':**

מבפנים היא סגולת"א, סגו"ל הוא בעלה והיא סגולת"א, עטרה על ראשו.	מלגאו איהי סגולת"א סגו"ל איהו בעלה ואיהי סגולת"א עטרה על רישיה:
--	---

**מלגאו - ר"ל, בתוך השערים נקודה פנימית שהיא סגולה: ואיהי סגולתא - מסט' דטעמים
נקודה ע"ג צרי:**

חל"ם, עליו נאמר "אבוא במ אודה יה", "אבו"א" היא עשר שהיא נקודת חל"ם, ובו "אודה יה" שהוא כתר על כולם. "זה" זה צרי, והם שני עמודי אמת. "צדיקים יבאו בו", זה צדיק שהוא אות ברית, בשניהם הוא חיר"ק תחת צר"י, והוא שור"ק הקשר של שניהם (שור"ק באות ו' קשר של זכר ונקבה), ולכן "אודך כי עניתני ותהי לי לישועה", זו שכינה שהיא מצדו של הצדיק. שור"ק אל בעלה, הקשר שלו.	חל"ם עליה אתמר (תהלים ק"ח יט) אבוא במ אודה יה"א אבו"א איהו עשר דאיהי נקודת חל"ם וביה אודה יה"א דאיהו כתר על כלהו זה ¹⁶ דא צרי ואינון תרי סמכי קשוט צדיקים יבאו בו (שם ט) דא צדיק דאיהו אות ברית (*בתרוייהו איהו חיר"ק תחות צר"י) ואיהו שור"ק קשורא דתרוייהו (שור"ק באת ו' קשורא דדבר ונקבא) ובגין דא (שם כא) אודך כי עניתני ותהי לי לישועה דא שכינתא דאיהי מסטרא דצדיק שור"ק לגבי בעלה קשורא דיליה:
--	--

**אבוא איהו עשר - בגימ', דחלם ספ"י עשירית כתר. במ הוא שבא, גי' מ"ב, כמ"ש בהקדמה (ח)
ע"ב ביה צייר אדם), והן שיערי צדק כנ"ל, וזהו במ: זה כו' - דהוא ג"כ שער, זה אצל זה: בתרוייהו - ר"ל, בשניהן בא, והוא ברית ועטרה, זה בנצח וזה בהוד, וזהו צדיקים, ושניהם נקראו אות ברית כידוע¹⁷: שורק באת כו' - הוא שורק גדול: דא שכינתא כו' - שהיא מקבלת כל צלותין, ור"ל כולם קאי אשכינה שכוללת כל הנקודין כמו שמפרש והולך:**

והיא חיר"ק תחת צר"י, שני עמודי אמת, והוא סגו"ל תחת שתי זרועות, והיא חל"ם למעלה בכתר. ולכן "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", כולם אומרים "מאת

ואיהי חר"ק תחות צר"י תר"י סמכי קשוט ואיהו סגו"ל תחות תרין דרועין ואיהו חל"ם לעילא בכתר ובגין דא אבן מאסו הבונים

¹⁶ אולי כ"ל זה הסער (גליון).

¹⁷ עי' לעיל הערה.

יהו"ה היתה זאת היא נפלאת בעינינו, בזמן שהיא לראש פנה נקראת ראש, ועליה נאמר "ראשך עליך ככרמל".
היתה לראש פנה (תהלים קיח כב) כלהו אמרין מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו (שם כג) בזמנא דאיהו לראש פנה אתקריאת רישא ועלה אתמר ראשך עליך ככרמל (שיה"ש ז א):

ואיהי חירק כו' ואיהו סגול כו' - כמ"ש בתיקון י"ז (לא ע"ד ד"ה תרי נביאי) דת"ת נכלל בחו"ג, משא"כ ביסוד: ואיהי חולם כו' - דבשלשה מקומות אלו שרשה כידוע¹⁸:

כשעולה למלך כמה מלאכים וכמה נשמות עולים עמה, שהם השערות שלה שתלויים ממנה כמו ענבים באשכול. וכמה מלאכים ונשמות מאירים לפניה שנקראים עיני יהו"ה, ועליהם נאמר "כי עיניו על דרכי איש". וכמה מצוות עולות לפניה שנקראות בכלום "מצות יהו"ה ברה מאירת עינים".
כד סליקת לגבי מלכא כמה מלאכין וכמה נשמתין סלקין עמה דאינון נימין דילה דתליין מינה כענבין באתכלא וכמה מלאכין ונשמתין נהרין קדמהא דאתקריאו עיני ה' ועלייהו אתמר (איוב לד כא) כי עיניו על דרכי איש וכמה פקודין סלקין קדמהא דאתקריאת בכלהו (תהלים יט ט) מצות ה' ברה מאירת עינים:

כד סליקת כו' - חשיב כל האברים שאמר למעלה: וכמה פקודין כו' - ג"כ עינים כמו שמפרש והולך:

וכמה מלאכים עולים עמה שנקראו אזני יהו"ה, שממונים על קולות התפלות, ועל שיחת בני אדם לשמוע התפלות. וכמה מלאכים עולים עמה שנקראים פני יהו"ה, שנאמר בהם "ודמות פניהם פני יהו"ה", מאירים בכמה צבעים, וכמה מלאכים עולים עמה שנקראו רוחות ואשים, שנאמר בהם "עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט", שממונים על ריח ועשן הקרבנות, והם בעלי החוטם.
וכמה מלאכין סלקין עמה דאתקריאו אזני ה' דממנן על קלין דצלותין ועל שיחת בני האדם למשמע צלותין וכמה מלאכין סלקין עמה דאתקריאו פני ה' דאתמר בהון (יהוקאל א) ודמות פניהם פני אדם וגו' נהרין בכמה גוונין וכמה מלאכין סלקין עמה דאתקריאו רוחין ואשין דאתמר בהון (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחט דממנן על ריחא ותננא דקרבנין ואינון מארי דחוטמא¹⁹:

על קלין כו' ועל שיחת כו' - ר"ל, קול ודבור²⁰: בכמה גוונין - דכלילן בד' גוונין דאנפין דחיון כידוע²¹: רוחין ואשין כו' על ריחא ותננא - כמ"ש בזוהר (אד"ר קלח ע"א) דמתרין נוקבין דחוטמא מימינא נפיק רוחא ומשמאלא תננא:

וכמה בעלי קולות ודבורים של הפה עולים עמה שנאמר בהם "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". וכמה בעלי צואר עולים עמה, ששם קנה וושט שממונים על קרבנות ותפלות, שנאמר בהם "את קרבני לחמי לאשי", ואלו נקראו אש"ם. וכמה מלאכים עולים עמה שנקראים בעלי ידים, שנאמר בהם "וידי

¹⁸ עי' לעיל הערה.

¹⁹ עי' אד"ר קל ריש ע"ב.

²⁰ עי' לעיל ג ע"ב ד"ה דאיהו קול.

²¹ עי' לעיל ה ע"א שפני אדם כולל כל הד' חיות המרכבה. ועי' דברי רבינו לעיל (יא ע"א ד"ה ועל כולהו), שבכל חיה יש את כל ד' אופני הפנים, והיינו כל הצורות הקיימות האפשריות. ועי' זהר בראשית עא ע"ב.

²² עי' זהר ח"ג רלב ע"א: ושט דומה לעלמא דין דביה אכילה ושתיה קנה דומה לעלמא דאתי דלית ביה אכילה ושתיה.

אדם מתחת כנפיהם", וכמה בעלי גוף עולים עמה שנאמר בהם "וגויתו כתרשיש", וכמה בעלי ברית עולים עמה, שנאמר בהם "כמראה הקשת", והם בעלי אותות, וכמה בעלי רגלים עולים עמה, שנאמר בהם "ורגליהם רגל ישרה".

אשי"ם וכמה מלאכין סלקין עמה דאתקריאו מארי דידין דאתמר בהון וידי אדם מתחת כנפיהם (יהוקאל אה) וכמה מארי (לג ע"א) דגופא סלקין עמה דאתמר בהון (דניאל י) וגויתו כתרשיש וכמה מארי דברית סלקין עמה דאתמר בהון (יהוקאל א כה) כמראה הקשת ואינן מארי דאותות וכמה מארי דרגלין סלקין עמה דאתמר בהון (שם ט) ורגליהם רגל ישרה:

וצלותין - בקנה: ואלין אתקריאו אשים – דושט, אבל דקנה נקראו בני אלים: וכמה כו' מארי יידן - תפילין ש"י וצדקה כמש"ל, וכן כולם מפרש לקמן:

וכשהוא בהיכלה, כל הנביאים עולים שם ודופקים בשער ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח". שלשת הראשונים של התפלה הם מסדרים בקשות על הנפש, להכנס בהם לפני עלת העלות, ששם חיי הנפש. האמצעיות ממונות על שאלות לבקש בקשותיהם על צרכי הגוף. שלשת האחרונות מקבלים תשובה של כל השאלות מן המלך.

וכד איהו בהיכלא כלהו נביאיא סלקין תמן ודפקין לתרעא ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח תלת קדמאין דצלותא אינן מסדרין (שאלתין על נפשא)²³ לאעלא בהון קדם עלת העלות דתמן חיי נפשא אמצעיות ממנן על שאלתין למשאל בעותהון על צרכי גופא תלת בתראין מקבלין תיובתא דכל שאלתין מן מלכא:

ומעל כולם יד כותבת ומתחת כולם יד חותמת, זהו שנאמר "וביד כל אדם יחתום", יד כותבת תורה שבכתב שהיא לימין, יד חותמת תורה שבעל פה שהיא לשמאל. תורה שבכתב היא לימין, עליו נאמר "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", וזה העמוד האמצעי שהוא תורה שנתנה מימין ששם חכמה.

ולעילא מכלהו יד כותבת²⁴ ולתתא מכלהו יד חותמת הה"ד (איוב לו ז) וביד²⁵ כל אדם יחתום יד כותבת אורייתא דבכתב דאיהו [כט ע"א] לימינא יד חותמת אורייתא דבעל פה דאיהו לשמאלא אורייתא דבכתב דאיהו לימינא עליה אתמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה (שמות יד ח) ודא עמודא דאמצעיתא דאיהו אורייתא דאתייהב מימינא דתמן חכמה:

{ לג ע"א } ולעילא מכולהו כו' - עמודא דאמצעיתא²⁶ למעלה מו"ק, שהן ג' ראשונות וג' אחרונות: ולתתא כו' - צדיק כמו שמפרש והולך, והן בסט' דחו"ג שהן ב' ידים, וזהו יד יד: עליה אתמר ובני כו' - מביא ראייה שעמודא דאמצעיתא נקרא יד: דתמן חכמה כו' - דחו"ב הן שני ספרים, ספר וספר, כמ"ש בס"י²⁷, ומתלבשין בידיים כידוע (לעיל י"ב):

תורה שבעל פה ששם שכינה תחתונה, נקראת פה מצד הצדיק, שכך עולה פ"ה לחשבון מיל"ה, שהוא כל פה. ולכן "וביד כל אדם יחתום", והיא לשמאל, ששם היא האם העליונה, שנאמר בה חתמנו לחיים (נוסח תפילת נעילה בחזרת הש"ץ). וצדיק על שמה

אורייתא דבעל פה דתמן שכינתא תתאה פה אתקריאת מסטרא דצדיק דהכי סליק פ"ה לחושבן מיל"ה דאיהו כל פה ובגין דא (איוב לו:

²³ שצחין לאעלא כו' (גר"א).

²⁴ עי' לקמן לד ע"ב. ועי' דברי רבינו לקמן קב ע"א: יד כותבת ויד חותמת - והן ב' ידין יד שמאלא כותבת ויד ימינא חותמת כמש"ל וז"ש ואינן חד יד הגדולה, ר"ל חסד. יד החזקה, גבורה ומביא ראייה מפסוק דיש יד הגדולה ויד חזקה וחזקה הוא גבורה וגדולה גדולה.

²⁵ לשון הפסוק הוא "ביד".

²⁶ כוונת רבינו כאן היא לדעת המתפשט.

²⁷ היינו כמו שכתבתי ב ע"ג.

נקרא ספר חיים, כמו שאמרנו (הוספת עש"ת לשים שלום) "ובספר חיים וגו'", הרי נפתח ההיכל, והרי באים הנביאים בעלי הרגלים שדופקים בשער, ואומרים לאותו שסוגר ההיכל, סגרו"ן ונקרא אדנ"י, שמו כשם רבו, אומרים לו "אדנ"י שפתי תפתח", פתח שערי ההיכל. באותו זמן נכנסים שומרי השער למלך ואומרים לו, רבון העולמים הרי בעלי הרגלים דופקים בשער שהם שלוחי מצוה, שעומדים בעמידה של תפילה לפניך.

וּבַיּוֹד²⁸ כֵּל אָדָם יִחְתּוּם וְאִיִּהי לְשִׁמְאֵלָא דְתַמְנָן אִיִּהי אִימָא עֵלְאָה דַּאֲתַמְר בְּהַ תַּמְנָנוּ לְחַיִּים וְצַדִּיק עַל שְׁמָה אַתְקֵרִי סַפֵּר חַיִּים כְּמָה דַּאֲמַרִּינָן וּבְסַפֵּר חַיִּים וְגו' הָא אַתְפַּתְחַת הִיכְלָא הָא קָא אַתִּינָן נְבִיאִיא מַאֲרִי דְרַגְלִין דְּקָא דְפַקִּין לְתַרְעָא וְאֲמַרִּין לְהָהוּא דְסַגִּיר הִיכְלָא סַגְרוּ"ן וְאַתְקֵרִי אֲדַנִּי שְׁמִיָּה כְּשֵׁם רַבִּיָּה²⁹ אֲמַרִּין לִיָּה אֲדַנִּי שְׁפַתִּי תַפְתַּח (תְּהֵלִים נָא יִי) אַפְתַּח תְּרַעִין דְּהִיכְלָא בְּהָהוּא זְמַנָּא עַאֲלִין נְטוּרִי תְרַעָא לְמַלְכָא וְאֲמַרִּי לִיָּה רַבּוֹן עַלְמִין הָא מַאֲרִי דְרַגְלִין דְּפַקִּין לְתַרְעָא דַּאֲיִנּוֹן שְׁלוּחֵי מִצְוָה דְקִיִּימִין בְּעַמִּידָה דְצִלּוֹתָא קְדַמְךָ:

דאיהו כל פה - ר"ל, שידוע שהוא נקרא כל³⁰: חתמנו לחיים - שהיא נקראת חיים כידוע (זהר ח"ג י"א ע"א): כמה דאמרינו כו' - בברכת שלום בצדיק: הא קא אתיין כו' - עכשיו הולך ומפרש כל האברים: בעמידה - דאינון ברגלין:

באותו זמן נותן להם רשות להכנס, המלכה שהיא מצות המלך, האפוטרופוס של כל המצוות מלמדת זכות לפני המלך בשבילם, ותאמר לו, רבוננו של עולם, הרי אלו שעומדים לפניך בתפלות צריך לתת להם את בקשותיהם, באותו זמן יוצא קול אל בעלי הרגלים ואומר, בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אתך, דבר עמי מה שאלתך באמצעות של התפלות וינתן לך. באחרונות המלכה מקבלת את בקשותיו, וצריך לשוב שלש פסיעות לאחור שלא יחזיר כתפיו אל המלך, אלו יוצאים וסגרו"ן סוגר את השער אחריהם.

בְּהָהוּא זְמַנָּא יְהֵב לֹון רִישׁוֹ לְאַעְלָא מַטְרוֹנִיתָא דַּאִיִּהי מִצְוָה דְּמַלְכָא אַפּוּטְרוֹפּוּסָא דְכָל פְּקוּדִין אֹולִיפַת זְכוּ קְדָם מַלְכָא בְּגִינִיָּהוּ וְיִימָא לִיָּה רַבּוֹן עַלְמָא הָא אֲלִין דְקִיִּימִין קְדַמְךָ בְּצִלּוֹתִין צְרִיךְ לְמִיָּהֵב לֹון שְׁאַלְתִּין דְּלֵהוֹן בְּהָהוּא זְמַנָּא קְלָא נְפִיק לְגַבִּי מַאֲרִי דְרַגְלִין וְאֲמַר בֶּן אָדָם עַמּוּד עַל רַגְלִיךָ וְאֲדַבֵּר אִיתְךָ מְלִיל עַמִּי מַה שְׁאַלְתְּךָ בְּאַמְצְעִיּוֹת דְצִלּוֹתִין (נ"א וינתן) ויִתִּיָּהֵב לְךָ בְּבִתְרָאִין מַטְרוֹנִיתָא קְבֵלַת שְׁאַלְתּוּי וְצְרִיךְ לְמִיָּהֵב (ס"א לְמִיתֵב) תֵּלַת פְּסִיעוֹת לְאַחֹורָא דְלָא יִתְחַזֵּר כְּתַפּוּי לְגַבִּי מַלְכָא אֲלִין נְפַקִּין וּסַגְרוּ"ן סַגֵּר תְרַעָא אַבְתְּרִיָּהוּ:

וינתן לך כו' - דשם כעבד המקבל פרס (ברכות לד ע"א)³¹:

והרי בעלי האותות דופקים בפתח, ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח". תפתח זה פתחו"ן, ואלו הם בעלי שמונה עשרה ברכות

הָא מַאֲרִי דַּאֲוֹתוֹת קָא דְפַקִּין לְפַתְחָא וְאֲמַרִּין אֲדַנִּי שְׁפַתִּי תַפְתַּח (תְּהֵלִים נָא יִי) תַפְתַּח

²⁸ לשון הפסוק ביד.

²⁹ עי' זהר ח"ג רכו ע"ב: והוא"ו מתייחד עם כל ארבע חיות ואשלים לעילא אשלים לתתא עמודא דאמצעייתא איהו מטטרון לאשלמא לעילא כגוונא דתפארת שמיא כשם רביה בצלמו כדמותו אתברי דאיהו כליל כל דרגין מעילא לתתא ומתתא לעילא ואיהו אחיד באמצעייתא הה"ד והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה.

תרגום: והוא"ו מתייחד עם כל ארבע חיות ומשלים למעלה, משלים למטה, עמוד האמצעי הוא מטטרון להשלים למעלה כדוגמת התפארת, שמו כשם רבו, בצלמו כדמותו נברא, שהוא כולל כל הדרגות מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, ואחוז הוא באמצע, זהו שכתוב "והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה".

³⁰ זהר ח"א יז ע"א.

³¹ אמר רבי חנינא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיית דומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אחרונות דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו

של התפלה מצד של ח"י העולמים, שמיחדים את הקדוש ברוך הוא ושכינתו שם, שהצדיק הוא תשיעי ממעלה למטה וממטה למעלה. תשע נקודות, תשעה טעמים, ועליהם נאמר "ויתן אותם אלהים" ברקיע השמים", וזה צדיק שבו כל הנקודות, "להאיר על הארץ" זו שכינה שהיא כלולה מכל האותיות.

דא פתחון ואלין אינון מארי דח"י ברכאן דצלותא מסטרא דח"י עלמין דמייחדין לקודשא בריך הוא ושכינתיה תמן דצדיק³² תשיעאה איהו מעילא לתתא ומתתא לעילא (תשע נקודין תשע טעמי) ועלייהו אתמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים (בראשית א יז) ודא צדיק דביה כל נקודין להאיר על הארץ דא שכינתא דאיהי כלילא מכל אתון³³:

תפתח דא פתחון - וכן בכלום: תשיעאה כו' - טעם על ח"י ביסוד:

מיד בעלי השאלות דופקים בשער, כמה שומרי השער נכנסים לפני המלך ויאמרו, רבונו של עולם הרי בעלי הצדיקים בעלי התפלות שמברכים אותך בשמונה עשרה ברכות רוצים להכנס לפניך, מיד מצוה לפתוח להם ולתת את שאלותיו. (ואלו הם בעלי האותיות, מצד של אלו שנאמר בהם "והיו לאותות ולמועדים ולימים ולשנים", ואלו הם שמשתחוים על ברכיהם (בח"י עולמות) בשמונה עשרה ברכות אל השכינה).

מיד מארי שאלתין דפקין לתרעא כמה נטורי תרעא עאלין קדם מלכא ויימרון רבון עלמא הא מארי צדיקיא מארי דצלותין דמברכין לך בח"י ברכאן בעון לאעלא קמך מיד מני למפתח לון ולמהב שאלתיו (ואלן אינון מארי דאותות מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית א יד) והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים ואלין אינון דסגדין על ברכהון (בח"י עלמין) בח"י ברכאן לגבי שכינתא):

והיו לאותות ולמועדים - שכולם ביסוד כמ"ש (לעיל יב ע"א) אות דשבת [ו]אות די"ט: אינון דסגדין כו' - דכריעה ביסוד בברוך { לג ע"ב } כמו שמפרש והולך:

אלו יוצאים, הרי בעלי הקומה דופקים בפתח שהם כורעים ומשתחוים למלך בתפלות, כמו שאמרו (ברכות יב ע"א) כל הכורע כורע בברוך, וכל הזוקף זוקף בשם. כורע כלפי אדני בצדיק, שנאמר בו "והמלך שלמה ברוך", וזוקף כלפי יהו"ה לחבר אותם שניהם, כמו זה יאהדונה".

אלין נפקין הא מארי דקומה דפקין לפתחא דאינון כרעין וסגדין למלכא בצלותין כמה דאמרו כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם כורע לגבי אדני בצדיק דאתמר ביה והמלך שלמה ברוך (מלכים א' ב מה) וזוקף לגבי יהו"ה לחברא לון תרוייהו כגוונא דא יאהדונה":

ועל כלהו אוליפת שכינתא זכו ואינון כד סלקין לעילא נשמתהון כמה חיון מקבלין לון על גרפייהו וסלקין לון עד תרעא דהיכלא דמלכא מיד דאלין דפקין לפתחא אולפין זכו קדם מלכא בגינייהו ומני מלכא למפתח לון ואלין אינון דממללין קדם מלכא בחשאי ושאלין מניה בעותהון בחשאי (יחידים)³⁴ קדם מלכא ומלכא יהיב לון שאלתין דלהון:

ועל כולם מלמדת השכינה זכות, והם כשמעלים את נשמתם למעלה, כמה חיות מקבלות אותם על כנפיהם, ומעלים אותם עד לשער היכל המלך, מיד שאלה דופקים בפתח, מלמדים זכות לפני המלך בשבילם, ומצוה המלך לפתח להם. ואלו הם שמדברים לפני המלך בחשאי, ושואלים ממנו את בקשותיהם בחשאי. יחידים לפני המלך, והמלך נותן להם את שאלותיהם.

³² תשע איהו תשע נקודין מעילא כו' לעילא ועלייהו כו' כך מלאתי נכתב צלילו בגוף כתב יד קדשן.

³³ כאן ל"ל ואלין אינון מאיר דאותות כו' ללהלן (גר"א).

³⁴ ומודים (גר"א).

מיד הא מטרוניתא אחידת בהון ואוליפת זכו בגינייהו קדם דיפקון מן היכלא ואמרת רבון עלמין אלין אינון דהוון מכסיין לי בעטופא דמצוה דציצית בחמש קשרין (כט ע"ב) ותלת עשר חולייין לכל סטר ובתלתין ותריין ענפי מצוה מיד מני קודשא בריך הוא למלאכין דמרכבתא דלעילא לנטלא לון בגדפייהו ולפרחא בהון מאתר לאתר ולכסאה עליהון מכל מוזיקין ומלאכי חבלה:

מיד הרי המלכה אוחזת בהם ומלמדת זכות בשבילם לפני שיצאו מן ההיכל, ואמרת רבון העולמים, אלה הם שהיו מכסים אותי בעטוף של מצוה של ציצית, בחמשה קשרים ושלוש עשרה חוליות לכל צד, ובשלושים ושנים ענפי מצוה, מיד מצוה הקדוש ברוך הוא למלאכי המרכבה של מעלה ליטול אותם בכנפיהם, ולפרוח עמם ממקום למקום, ולכסות עליהם מכל המזיקים ומלאכי החבלה.

דהוון מכסיין כו' - מכסין את הגוף, והן מסט' דלבושין דמלכות שאמר לעיל: ולכסאה כו' - דהוון מכסיין כו':

הא אלין נפקין והא אחרנין דפקין לתרעא מיד עאלין נטורי תרעין ואמרין רבון עלמא הא מארי ידין דקשרין תפילה של יד על דרועייהו שמאלא בצלותא ותפילין על רישא קא עאלין ואלין אינון דיהבין דורונא לך בימינא דאיהי צדקה צ' תשעים אמנים ד' ארבע קדושות ק' מאה ברכאן ה' חמשה חומשי אורייתא מיד מני למפתח לון בההוא זמנא וידי אדם נפקין דאינון גדולה גבורה ומקבלין דורונא דלהון הה"ד (יחזקאל אה) וידי אדם מתחת כנפיהם מאי אדם ההוא דאתמר ביה כתפארת אדם (ישעיה מד יג) ומקבלין מנייהו דורונא ויהבין ליה למלאכא ואם דורונא לאו איהו כדקא יאות לכלבא³⁵ אתמסר ודחיין שאלתוי לבר דאית דלא פתחין לון תרעין ואתמר בהון בחוץ תעמד (דברים כד יא) וממלל מלאכא בהון מלבר ויהיב לון שאלתוי מלבר ואזלין לון:

הרי אלו יוצאים. והנה אחרים דופקים בשער, מיד נכנסים שומרי השערים ואומרים, רבוננו של עולם הרי בעלי הידים, שקושרים תפילה של יד על זרועם השמאלית בתפלה, ותפילין על הראש נכנסים, ואלו הם שנותנים דורון לך בימין שהיא צדקה צ' תשעים אמנים, ד' ארבע קדושות, ק' מאה ברכות, ה' חמשה חמשי תורה. ומיד מצוה אותם לפתוח להם. באותו זמן, וידי אדם יוצאים שהן גדולה וגבורה, ומקבלים את הדורון שלהם, זהו שנאמר "וידי אדם מתחת כנפיהם", מה זה אדם, אותו שנאמר בו "כתפארת אדם", ומהם מקבלים הדורון ונותנים למלך. ואם הדורון אינו כראוי, נמסר לכלב, ודוחים את בקשתו החוצה, שיש שלא פותחים להם שערים, ונאמר בהם "בחוץ תעמד", ומדבר המלך עמם מבחוץ, ונותן להם שאלותיהם מבחוץ והולכים להם.

דאינון ג"ג - תפלין וצדקה: דאית דלא כו' - הן הבינונים כמו שמפרש והולך:

דלאו כלהו עאלין לבי מלאכא אלא אלין מארי דביתא דאתמר בהון ילדים אשר אין בהם כל מאום (דניאל א ד) לא בצלותהון ולא בנשמתהון וטובי מראה בכל עובדיהון ומשכילים בכל חכמה ושפירן למחזי דעלייהו אתמר הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאווה (ש"ש ב יד) ויודעי דעת ומביני מדע דידיעין בחכמה ובתבונה ודעת דאין דורשין במעשה בראשית אלא אם הוא חכם בחכמה ומבין בנינה ויודע בדעת

שלא כולם נכנסים לבית המלך, אלא אלו בעלי הבית שנאמר בהם "ילדים אשר אין בהם כל מאום", לא בתפלתם ולא בנשמתם, "וטובי מראה", בכל מעשיהם, "ומשכילים בכל חכמה", ונאים למראה, שעליהם נאמר "הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאווה". "ויודעי דעת ומביני מדע", שיודעים בחכמה ובתבונה ודעת, שאין דורשים במעשה בראשית אלא אם הוא חכם בחכמה, ומבין בנינה, ויודע בדעת. "ואשר כח בהם" זו שכינה העליונה שהיא כ"ח אותיות של מעשה בראשית. "לעמוד",

³⁵ עי' מלואים אות א.

בכלם בעמידה, בתפלה אלו יכנסו להיכל ואשר כח בהם דא שכינתא עלאה דאיהי כ"ח אתון דעובדא דבראשית לעמוד בכלהו בעמידה דצלותא אלין יעלון להיכלא דמלכא דאינון צדיקים גמורים:

ושפירין למחזי - הן וטובי מראה, וחוזר כאן משום דר"ל דעלייהו כו': דידעין בחכמה כו' - ר"ל, זהו ויודעי כו', ג' דברים האלו: במעשה בראשית - צ"ל מרכבה³⁶: אלא כו' - כמ"ש (חגיגה יא ע"ב) חכ"ם ומביין מדעת³⁷ ו' ואשר כח כו' - דידעין במעשה בראשית כמו שמפרש והולך: כ"ח אתון כו' - דפ' ראשון בראשית כו' (בראשית א א), והוא כ"ח אתון דמילוי המילוי דשם שהוא בבינה כידוע (ע"ח א"א י'): לעמוד כו' - ר"ל, זה שאמר לעמוד בהיכל המלך שהיא התפלה כמ"ש לעיל, וז"ש אילין יעלון כו', ור"ל לעמוד קאי אכולהו אשר אין בהם כו', בכל המעלות האלו, אלו ראין לעמוד {לג ע"ג} בהיכל המלך, וז"ש לעמוד בכלהו:

בינוניים נותן להם את בקשותיהם מבחוץ, ולא נכנסים פנימה. הרשעים נדחים משם, ולא נותן להם את בקשותיהם, אלא עליהם נאמר "מי בקש זאת מידכם רמס חצרי", ואלו הם הרשעים שהיו מבזים את המלך בתפלתם (שמניחים לשמוע את התפלה, ומפסיקים אותה על שיחה בטלה).

בינוניים יהיב לון שאלתין דלהון מלבר ולא עאלין לנאו רשיעיא אתדחין מתמן ולא יהיב לון שאלתין דלהון (לג ע"ב) אלא עלייהו אתמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי (ישעיה א יב) ואלין אינון רשיעיא דהוין מבזין למלכא בצלותהון (ס"א דמנחן למשמע צלותא ופסקין לה על שיחה בטלה):

אלו יוצאים, והרי אחרים נכנסים, אותם בעלי צואר שהיו מברכים את הקדוש ברוך הוא על מאכלים ומשקים של הקרבנות, שאומרים בכל יום "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוח", שהיו מקריבים לקדוש ברוך הוא ולשכינתו בכמה קרבנות של תפלות, ואלו הם שנהנים בעונג שבת ומברכים את הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא נותן להם שאלותיהם. ולאחרים שהיו אוכלים בלי תפילה נדחים משם, ונותנים אותם בידי כמה מלאכי חבלה שהם מזיקים.

אלין נפקין הא אחרנין עאלין אינון מארי דצואר דהוו מברכין לקודשא בריך הוא על מאכלין ומשתיין דקרבנין דאמרין בכל יומא צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי (במדבר כה ב) דהוו מקרבין לקודשא בריך הוא ושכינתיה בכמה קרבנין דצלותין ואלין אינון דמהניין בענג שבת ומברכין לקודשא בריך הוא קודשא בריך הוא יהיב לון שאלתין דלהון ולאחרנין דהוו אכלין בלא צלותא אתדחין מתמן ויהבין לון בידא דכמה מלאכי חבלה דאינון מזיקין:

הרי אלו יוצאים. והרי בעלי קולות ודבורים בזמירות ותשבחות והודאות של תפילה דופקים, ובעלי הקולות שקוראים לקדוש ברוך הוא בקריאת שמע, "שמע ישראל" פעמים ביום, ערב ובקר.

הא אלין נפקין הא מארי דקלין ודבורין בזמירות ותשבחות והודאות דצלותא דפקין ומארי דקלין דקראן לקודשא בריך הוא בקריאת שמע שמע ישראל (דברים ו ד) תרין זמנין ביומא ערב ובקר:

הנה בעלי הרגלים דופקים בפתח, בעלי העמידה של תפילה שנאמר בהם "ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך", המלך

דקראין לקוב"ה - קול³⁸:

אדהכי הא מארי דרגלין קא דפקין לפתחא מארי דעמידה דצלותא דאתמר בהון

הנה בעלי הרגלים דופקים בפתח, בעלי העמידה של תפילה שנאמר בהם "ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך", המלך

³⁶ עי' לעיל הערה.

³⁷ עי' לעיל הערה.

³⁸ עי' לעיל ג ע"ב ד"ה דאיהו קול.

סתם זה הקדוש ברוך הוא. היכל המלך, זה אדנ"י, שנאמר בו "אדנ"י שפתי תפתח". אדנ"י עולה לחשבון היכל, ונאמר "ויהו"ה בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ".

ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך (דניאל א ד) המלך סתם דא קודשא בריך הוא היכל המלך דא אדנ"י דאתמר ביה אדנ"י שפתי תפתח (תהלים נא יז) אדנ"י סליק לחושבן היכל ואתמר ויהי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ (חבקוק ב ב):

אדהכי הא מארי דרגלין - חוזר בתחלה: מארי דעמידה כו' לעמוד כו' - ברגלין: דאתמר ביה אדנ"י כו' - ר"ל, תפתח את תרעי שהוא שפתי כנ"ל, דהיכל, שהוא אדנ"י:

אשרי הוא מי שזוכה להכנס להיכלו של הקדוש ברוך הוא לראות את המלך והמלכה, אשרי הפה (שהיא היכל יהו"ה) ששורה בו תפילה שהיא אדנ"י, שאומרים לה "אדנ"י שפתי תפתח". ואשרי השפתים שהם שערי ההיכל, כדוגמא שאלה שנאמר בהם "פתחו לי שערי צדק", שכשפיו פותח בתפלה עם השכינה, ויהו"ה יענה מיד, זהו שנאמר "אז תקרא ויהו"ה יענה". א"ז שמונה אותיות יהו"ה אה"ה, ויהו"ה יענה, הוא ובית דינו, וזה יהו"ה אדנ"י יאהדונה". כנגד שמונה אותיות אלו הם האותיות (חיות) של חשמ"ל, שהם חיות האש, פעם שקטות ופעם מדברות, בתפלת מיושב ממלכות, בתפלת מעומד חשות.

זכאה איהו מאן דזכי לאעלא להיכליה דקודשא בריך הוא למחזי למלכא ומטרוניתא זכאה פומא (דאיהי היכל יהו"ה) דשריא ביה [ל ע"א] צלותא דאיהי אדנ"י דאמרין לה (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח וזכאין שפון דאינון תרעין דהיכלא כגוונא דאלין דאתמר בהון (שם קיה יט) פתחו לי שערי צדק דכד פומיה פתח בצלותא בשכינתא ויהי יענה מיד הה"ד (ישעיה נה ט) אז תקרא ויהי יענה א"ז תמניא אתוון יהו"ה אהי"ה ויהי יענה הוא ובית דינו ודא יהו"ה אדנ"י יאהדונה"י לקבל תמניא אתוון אלין אינון אתוון (ס"א חיון) דחשמ"ל דאינון חיוון דאשא פעם חשות ופעם ממלכות בצלותא מיושב ממלכות בצלותא דמעומד חשות:

(כנ"א כתב כאן שייך מן וכד בר נש מצלי וכו' עד בתיקונא דא דלהלן ובד"א ומנשובה הוא נ"ב כאן בהגהה):

פתחו לי כו' - שפתי תפתח: דכד פומי כו' - ר"ל, שמכוון בתפלתו לשכינה כמו שמפרש והולך: אז תמניא כו' - שתפלתו בדחילו ורחימו, שהן או"א³⁹: ובית דינו - מלכות: אתוון דחשמ"ל דאינון כו' - דתפלה מיושב בהיכלות ששם השכינה, ומעומד במלכא⁴⁰:

ובא וראה, אם אדם מעלה במחשבתו בתפלתו לשכינה, או בכל מצוה ומצוה שעושה (ובא וראה בתפילה שעולה שכינה או בכל מצוה שעולה שכינה), מיד כשדופק לפתח היכל המלך נביא או חוזה או חכם או צדיק או חסיד, מיד כשקורא לשער, אם

ותא חזי אם בר נש סליק במחשבתיה בצלותא דיליה לשכינתא או בכל פקודא ופקודא דעביד (נ"א ות"ח בצלותא דסליקת שכינתא או בכל פקודא דסליקת שכינתא) מיד דדפיק לפתחא דהיכלא דמלכא נביא או

³⁹ עי' לעיל הערה.

⁴⁰ עי' זהר ח"ב דף קלג ע"א: בסדורא דצלותא דערבית ובתקונא דיליה הא מטה בסדורא דאינון קרבנין ועלוון דאנן מסדרין בצפרא ואינון שירין ותושבחן הא שלחן ובההוא סדורא דצלותא דמיושב ובתקונא דקריאת שמע בההוא יחודא דאנן מתקנין הא כסא בההוא סדורא דצלותא דמעומד ובאינון קדושאן ותוספת קדושה וברכאן דאנן מסדרין הא מנורה.

תרגום: בסדור של תפלת ערבית ובתקון שלו הרי מטה בסדור של אותם קרבנות ועולות שאנו מסדרים בבוקר ואותם שירות ותשבחות הרי השלחן ובאותו סדור של תפלת מישב ובתקון של קריאת שמע באותו יחוד שאנו מתקנים הרי כסא באותו סדור של תפלת מעמד ובאותו קדשות ותוספת קדושה וברכות שאנו מסדרים (לה) הרי מנורה.

הזוה או חכם או צדיק או חסיד מיד דקרא לה לתרעא אם שכינתא סליקא תמן יהו"ה יענה מיד ולא אמתין לעבד או ממנא דאפתח ליה אלא איהו ממש אפתח ליה מחביבו ורחימו דאית ליה לגבה כחתן לגבי כלה ואם שכינתא לא סליקת בהווא צלותא או פקודא לא חשיב ליה קודשא בריך הוא למפתח ליה היכליה ואפילו על ידי שלוחא ולא איהו כדאי למיעל להיכלא דמלכא ועליה אתמר בחוץ תעמוד (דברים כד יא) ומלבר יהבין ליה בעותיה על ידי שלוחא או ממנא ואי לא סליק צלותיה כדקא יאות דחיין ליה לבר וסגרין תרעין באנפוי ועליה אתמר אז יקראונני ולא אענה ישחרונני ולא ימצאונני (משלי א כח):

השכינה עולה שם יהו"ה יענה מיד, ולא ממתין לעבד או ממונה שיפתח לו, אלא הוא ממש פותח לו מחביבות והאהבה שיש לו אליה, כמו חתן אל הכלה. ואם השכינה לא עולה באותה תפילה או מצוה, לא מחשיב אותו הקדוש ברוך הוא לפתוח לו את היכלו, ואפילו על ידי שליח, ואינו כדאי להיכנס להיכל המלך, ועליו נאמר "בחוץ תעמוד", ומבחוץ נותנים לו את בקשתו על ידי שליח או ממונה. ואם לא עולה תפלתו כראוי, דוחים אותו החוצה וסוגרים את השערים בפניו, ועליו נאמר "אז יקראנני ולא אענה ישחרנני ולא ימצאנני".

נביא או כו' - כמש"ל (לג ע"א) הא קא אחיין מארי נביאיא כו'. וכן אמר נביא (איכה ג כא) זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל. וכן אמר לקמן (לד ע"א) וכד נביא וחזוהי⁴¹ סליק כו': או חכם - כמ"ש (ירמיה ט כב) אל יתהלל חכם כו' כי אם בזאת: או צדיק - כמ"ש (תהלים קיח ט) זה השער לה' צדיקים כו': או חסיד - כמ"ש (תהלים לב ו) על זאת יתפלל כל חסיד כו', וז"ש (ברכות ח ע"א) לעת מצוא זו אשה: אם שכינה {לג ע"ד} כו' - הם ג' דרגין דחשיב למעלה צדיקים ובינונים ורשעים:

והכי כד קראן ישראל כל חוד וחד לקודשא בריך הוא בקריאת שמע או בצלותא או בכל פקודא אם שכינתא לאו איהי תמן לא נחית תמן הה"ד (שמות כ כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך ותרגם אונקלוס בכל אתר [ל ע"ב] דאשרי שכינתי תמן וגו' דכד בר נש סליק שכינתא בפקודין דיליה לגבי קודשא בריך הוא קודשא בריך הוא נחית עליה בגינה ובגין דא אמר הנביא (ירמיה ט כב) אל יתהלל וגו' כי אם בזאת והא אוקמוהו:

וכן כשקוראים ישראל כל אחד ואחד לקדוש ברוך הוא בקריאת שמע או בתפלה או בכל מצוה, אם השכינה אינה שם, לא יורד לשם, זהו שנאמר "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך", ותרגם אונקלוס בכל מקום שאשרה את שכינתי שם וגו', שכשאדם מעלה את השכינה במצוות שלו לקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא יורד עליו בשבילה. ולכן אמר הנביא "אל יתהלל וגו' כי אם בזאת", והרי פרשוהו.

והכי כד בר נש נחית לקודשא בריך הוא בצלותיה לגבי שכינתא מיד שכינתא אקדימת (נ"א והכי כד בר נש סליק שכינתא בצלותא דיליה לגבי קודשא בריך הוא קודשא בריך הוא נחית לקבל צלותיה ושכינתיה אקדימת) לאפתחא ליה הה"ד (בראשית כד טו) ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת ודא איהו רוא דאוקמוהו מארי מתניתין אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל ואם לאו יודע אני שהוא מטורף

וכן כאשר אדם יורד להקב"ה בתפילתו אל השכינה מיד השכינה מקדימה (וכן כשאדם מעלה את השכינה בתפלתו לקדוש ברוך הוא הקדוש ברוך הוא יורד כנגד תפלתו ושכינתו מקדימה) לפתוח לו, זהו שנאמר "ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת", וזהו הסוד שבארוהו בעלי המשנה, אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו יודע אני שהוא מטורף (ברכות לד ע"ב), וטורפים לו תפלה בפניו (שם ה ע"ב). ולכן "ויהי הוא טרם כלה לדבר" ולדבר בתפלתו בשם יהו"ה, מיד שכינה יוצאת אליו (כנגדו),

⁴¹ שם ליתא תיבת "וחזוהי".

ובשבילו יורדת שכינה לרגלו, זהו שנאמר "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".
 ומורפין לו צלותא באנפוי ובגין דא ויהי הוא טרם כלה לדבר ולמלא בצלותיה בשם יהוה מיד שכינתא נפקת לגביה (ס"א לקבליה⁴²) ובגיניה נחתת שכינתא לרגלוי הה"ד (תהלים פה יד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו:

והכי כד ב"נ נחית כו' - רבקה התפלה כמ"ש בר"מ (ח"ג רכח ע"א) : לדרך פעמיו - [פעמיו] (פעמים) הן הרגלין כמו שמפרש והולך :

וכששכינה היא עומדת על ישראל, וישראל הם הרגלים שעומדת עליהן בגלות, הקדוש ברוך הוא משבח אותה בהן, "מה יפו פעמך בנעלים וגו'". ועוד מה יפו פעמך, כשישראל היו מקיימים שלש פעמים בשנה. ועוד מה יפו פעמך בנעלים, בזמן שעמדו ישראל על הר סיני, שעליהם נאמר "ועמדו רגליו ביום ההוא". ועוד מה יפו פעמך בנעלים, כשעומדים בראש השנה ביום הדין בתפלה, הקדוש ברוך הוא בשבילם עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים (ויקרא רבה פכ"ט ט"ג). בזמן שהם עומדים עם השכינה בגלות וסובלים עליהם כמה דינים וכמה יסורים, שאומרים "כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה".
 וכד שכינתא איהי עומדת על ישראל וישראל אינון רגלין דקמת עליהו (בגלותא)⁴³ קודשא בריך הוא משבח לה בהון מה יפו פעמך בנעלים וגו' (שיה"ש ז ב) ועוד מה יפו פעמך כד ישראל הוו מקיימין שלוש פעמים בשנה ועוד מה יפו פעמך בנעלים בזמנא דעמדו ישראל על טורא דסיני דעליהו אתמר ועמדו רגליו ביום ההוא (זכריה יד ד) ועוד מה יפו פעמך בנעלים כד קיימין בראש השנה ביומא דינא בצלותא קודשא בריך הוא בגינייהו עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים בזמנא דאינון קיימין בשכינתא בגלותא וסבלין עליהו כמה דינים וכמה יסורין דאמרין כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה (תהלים מד כג):

אינון רגלין - שלה: פעמך - ישראל: רגליו - ישראל: בגינייהו עומד כו' - ר"ל, בשביל עמידה שלהן, וז"ש בזמנא דאינון קיימין כו' :

[בנ"א כתב שכאן שייד ת"ח יהוה כו' דלהלן, והמוסגר שבנתיים שייד לעיל קודם ות"ח אם ב"נ כו' כמ"ש]:

[ל ע"א] [וכד בר נש מצלי צריך בקדמייתא לנחתא קודשא בריך הוא דאיהו יהוה בקריאת שמע וליה אמרין שמע ישראל (דברים וד) בכל שבתות ויומין טבין בגין דביומין דחול תרעא דהיכלא פנימאה איהי סתימא הה"ד (יחזקאל מו א) כה אמר ה' אלהי"ם שער החצר הפנימית הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה ולמה, משום שמטרו"ן שולט עליהם. וביום השבת שיבא בעלה יפתח. וכן ביום החודש יפתח. ולכן, כשמוריד אדם יהוה בקריאת שמע, צריך להוריד אותו באדנ"י שהוא בפיו, ולכן "אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך".
 וכשאדם מתפלל, צריך בהתחלה להוריד את הקדוש ברוך הוא שהוא יהוה בקריאת שמע. ואליו אומרים "שמע ישראל" בכל שבתות וימים טובים משום שבימים של חול שער ההיכל הפנימי הוא סתום, זהו שנאמר "כה אמר אדנ"י אלהי"ם שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה". ולמה, משום שמטרו"ן שולט עליהם. וביום השבת שיבא בעלה יפתח. וכן ביום החודש יפתח. ולכן, כשמוריד אדם יהוה בקריאת שמע, צריך להוריד אותו באדנ"י שהוא בפיו, ולכן "אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך".

⁴² אע"פ שבתרגום כאן תרגמו "כנגדו" אמנם יתכן שהכוונה לקבלת התפילה ע"י השי"ת, וצ"ע.
⁴³ בצלותא (גר"ס).

בקריאת שמע צריך לנחתא ליה בארנ"י
דאיהו בפומיה ובגין דא ארנ"י שפתי תפתח
ופי יגיד תהלתך (תהלים נא יז):

ול"י אמרין כו' - ישראל סבא⁴⁴: בגין דיומין כו' - ר"ל, לכך דווקא בשבת וי"ט: הפונה קדים -
לת"ת שהוא מזרח⁴⁵: בגין דמטטרון כו' - שהוא ו"ק דחול, בשית אתוון דיליה, והוא עבד, לכן
הם ימי המעשה. ובחול אומרין בו שמע ישראל, ישראל זוטא, שע"י מתייחדין זו"ג בחול כנ"ל
בהקדמה (טו ע"ב):

דתלת צלותין אינון בשבת ורביעאה
צלותא דמוסף צלותא דערבית אתה קדשת
ודא שכינתא תתאה דאיהי מסטרא דשמאלא
דתמן ליואי דאתמר בהון וקדשת את הלויים⁴⁶
צלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו
ודא נשמת כל חי דאיהי אימא עילאה עלה
אתמר (תהלים סח יד) אם תשכבון בין שפתים אל
תקרי אם אלא אם דעלה אתמר (בראשית כח יא)
וישכב במקום ההוא באתר דיש כ"ב אתוון
דאורייתא שכיבת תמן זכאה איהי פומא
דאורייתא דהיא שעתא שכיבת⁴⁷ תמן:

ששלש תפלות הן בשבת ורביעית תפלת
מוסף. תפלת ערבית "אתה קדשת", וזו
שכינה תחתונה, שהיא מצד השמאל, ששם
הלויים שנאמר בהם "וקדשת את הלויים".
תפלת שחרית "ישמח משה במתנת חלקו",
וזה "נשמת כל חי", שהיא האם העליונה,
עליה נאמר "אם תשכבון בין שפתים", אל
תקרי אם אלא אם, שעליה נאמר "וישכב
במקום ההוא", במקום שיש כ"ב אותיות של
התורה שוכבת שם, אשרי הוא הפה שהתורה
של אותה שעה שוכבת שם.

⁴⁴ ע"י לעיל כה ע"ב וכן זהר ח"ב קס ע"ב.
⁴⁵ ע"י פע"ח לולב ג, וע"י גר"א ס"י ט ע"ב עומק מזרח - הוא תפארת, כמ"ש (תהלים יט ו) והוא
כחתן יוצא מחופתו, ממזרח וע"י עוד זהר ח"ג קמח ע"ב.
⁴⁶ אין כזה פסוק בכל המקרא. וע"י פי' הרמ"ז לזוה"ק ח"ג מ ע"ב שפעמים הרבה שומרים הטעמים
ולא המלות.
⁴⁷ "שעתא שכיבת" נמוק בגר"א ובמקומו איתא "שכינתא שכיבה".

זכאין שפון דאינון תרעין דהיכלא לקבלא
 [ל ע"ב] בהון צלותין אלין ובגין דא (תהלים נא יז)
 אדנ"י שפתי תפתח (שם קיה ט) פתחו לי שערי
 צדק דכד בר נש אפתח פומי בצלותא
 בשכינתיה מיד ה' יענה הה"ד (ישעיה נח ט) אז
 תקרא וה' יענה (הוא ובית דינו) א"ז תמניא
 אתון דאינון יהו"ה אהי"ה אבא ואימא וה'
 יענה מיד הוא ובית דינו יהו"ה אדנ"י:

אשרי השפתיים שהם שערי ההיכל לקבל
 בהם את התפלות הללו, ולכן "אדנ"י שפתי
 תפתח". "פתחו לי שערי צדק", שכשאדם
 פותח פיו בתפלה עם שכינתו, מיד ה' יענה,
 זהו שנאמר "אז תקרא ויהו"ה יענה", (הוא
 ובית דינו). א"ז שמונה אותיות שהן יהו"ה
 אהי"ה, אבא ואמא. ויהו"ה יענה, מיד הוא
 ובית דינו, יהו"ה אדנ"י.

כד אינון באבא ובאימא לימינא ושמאלא
 כל חד איהו שם בפני עצמו וכד אינון בכתר
 עליון אינון ביחודא חדא כגוונא דא
 יאהויה"ה בחסד וגבורה אינון יהו"ה אהי"ה
 ענפין מתפרדין לימינא ושמאלא בעמודא
 דאמצעיתא אינון תרוייהו ביחודא חדא והכי
 אינון ענפין מתפרדין בנצח והוד יהו"ה לימינא
 אהי"ה לשמאלא בעדיק מתייחדים הא הכא
 רוא דאילנא דאתפשטן ענפוי מעילא
 ומתייחדים בשרשוי לתתא ודא עץ החיים:

כשהם באבא ובאמא לימין ושמאל, כל
 אחד הוא שם בפני עצמו. וכשהם בכתר
 עליון, הם ביחוד אחד כדוגמא זה
 יאהויה"ה, בחסד וגבורה הם יהו"ה אהי"ה,
 הענפים נפרדים לימין ולשמאל. בעמוד
 האמצעי הם שניהם ביחוד אחד, וכן הם
 ענפים נפרדים בנצח והוד, יהו"ה לימין
 אהי"ה לשמאל. בצדיק מתייחדים, הרי כאן
 סוד האילן שמתפשטים ענפיו ממעלה
 ומתייחדים למטה בשרשו, וזה עץ החיים.

עץ הדעת טוב שאין בו רע ממטה
 למעלה, כדוגמא זה אדנ"י שכינה תחתונה,
 יהו"ה העמוד האמצעי. והם בשתי ירכים
 הענפים נפרדים לימין ולשמאל, וכך בשתי
 הזרועות נפרדים ענפים לימין ושמאל,
 בצדיק הם ביחוד אחד יאהדונה"י. וזה סוד
 החשמ"ל, חיות של אש מדברות. כל הכורע
 כורע בברוך (ברכות יב ע"א) שהיא
 יאהדונה"י, וכל הזוקף זוקף בשם בשני
 שמות וזה יהו"ה אהי"ה.

עץ הדעת טוב שאין בו רע ממטה
 למעלה, כדוגמא זה אדנ"י שכינה תחתונה,
 יהו"ה העמוד האמצעי. והם בשתי ירכים
 הענפים נפרדים לימין ולשמאל, וכך בשתי
 הזרועות נפרדים ענפים לימין ושמאל,
 בצדיק הם ביחוד אחד יאהדונה"י. וזה סוד
 החשמ"ל, חיות של אש מדברות. כל הכורע
 כורע בברוך (ברכות יב ע"א) שהיא
 יאהדונה"י, וכל הזוקף זוקף בשם בשני
 שמות וזה יהו"ה אהי"ה.

**כל הכורע כו' - שהן לתתא: וכל הזוקף כו' - שהן לעילא וז"ש ובהון הוה כו', ר"ל בהויה
 אדנ"י:**

ובהם הוא משבח את השכינה בשיר
 השירים ממטה למעלה, זהו שנאמר "מה יפו
 פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך כמו
 חלאים מעשה ידי אמן שררך אגן הסהר",
 "שני שדיך", "צוארך", "ראשך", הרי כאן
 ממטה למעלה.
 והיא משבחת את הקדוש ברוך הוא
 ממעלה למטה "ראשו כתם פז", "עיניו",
 "לחיו", "שפתותיו", "שוקיו" אשרי מי

ובהם הוא משבח את השכינה בשיר
 השירים ממטה למעלה, זהו שנאמר "מה יפו
 פעמיך בנעלים בת נדיב חמוקי ירכיך כמו
 חלאים מעשה ידי אמן שררך אגן הסהר",
 "שני שדיך", "צוארך", "ראשך", הרי כאן
 ממטה למעלה.

והיא משבחת את הקדוש ברוך הוא
 ממעלה למטה "ראשו כתם פז", "עיניו",
 "לחיו", "שפתותיו", "שוקיו" אשרי מי

והיא משבחת את הקדוש ברוך הוא
 ממעלה למטה "ראשו כתם פז", "עיניו",
 "לחיו", "שפתותיו", "שוקיו" אשרי מי

שלו וכשזה בא לעולם כולם באים ומזמנים עמו. כשבא הלילה מזמין עמו שבת של היום ומזמין
 אותו להיכלו ומסתתר עמו כיון שזה בא שבת העליונה נמשכת עליה וכולם גנוזים בהיכל של הלילה
 ולכן סעודת הלילה חמורה מביום (כמו של היום).
 55 עי' לעיל הק' ג ע"ב ושם ז ע"א (ביאורים ח"ב טל ע"ב).

שמעלה את התפלה בכל מקום ומקום (אבר) שפתותיו ידיו שוקיו זכאה איהו מאן דסליק
צלותא בכל אתר ואתר (נ"א בכל אבר ואבר)
בתקונא דא]:

והיא משבחת כו' - ר"ל, בהוי"ה אהי"ה. והענין כי הוי"ה אהי"ה שרשם בחו"ב, והוי"ה אדנ"י שרשם בנו"ה, כי איהו בנצח ואיהי בהוד⁵⁶. וז"ש בפנים, ת"ח הוי"ה אדנ"י איהו קב"ה ושכינתיה בתריין שוקין כו':

בא וראה יהו"ה אדנ"י הוא הקדוש ברוך הוא ושכינתו בשתי שוקים, יהו"ה לימין אדנ"י לשמאל, והם אספקלריה המאירה ואספקלריה שאינה מאירה, בצדיק שניהם אחד יאהדונה"י. וכך בשתי זרועות יהו"ה לימין אדנ"י לשמאל, בעמוד האמצעי יאהדונה"י שניהם ביחוד אחד, בסוד אמ"ן. ולכן (ברכות נג ע"ב) גדול העונה אמן יותר מן המברך, זהו ממטה למעלה.

תא חזי יהו"ה אדנ"י איהו קודשא בריך הוא ושכינתיה בתריין שוקין⁵⁷ יהו"ה לימינא אדנ"י לשמאלא ואינון אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה⁵⁸ בצדיק תרוייהו חד יאהדונה"י והכי בתריין דרועין יהו"ה לימינא אדנ"י לשמאלא בעמודא דאמצעייתא יאהדונה"י תרוייהו ביחודא חדא בסוד אמן ובגין דא גדול העונה אמן יותר מן המברך הא איהו מתתא לעילא⁵⁹:

ובג"ד גדול כו' - שמתייחדים כאחד, משא"כ בברכה שאינן בשילוב וכמו בענפין:

ממעלה למטה יהו"ה אהי"ה שניהם אחד בכתר עליון כדוגמא זה יאההויה"ה. בחכמה ובינה יהו"ה אהי"ה בשתי זרועות, יהו"ה אהי"ה בעמוד האמצעי שניהם כאחד, בנצח והוד יהו"ה אהי"ה זה לימין וזה לשמאל, בצדיק שניהם ביחוד כאחד. וכן במלכות שניהם ביחוד אחד כדוגמא זה יהו"ה אדנ"י, ובה מתחברים יהו"ה אהי"ה, ולכן היא קרית ארבע, החבור של ארבעה שמות שהם בארבע פרשיות של תפילין של יד, וארבעה בתי תפילין של הראש.

מעילא לתתא יהו"ה אהי"ה תרוייהו חד בכתר עליון כגוונא דא יאההויה"ה בחכמה ובינה יהו"ה אהי"ה [לא ע"א] בתריין דרועין יהו"ה אהי"ה בעמודא דאמצעייתא תרוייהו כחדא בנצח והוד יהו"ה אהי"ה דא לימינא ודא לשמאלא בצדיק תרוייהו ביחודא כחדא וכן במלכות תרוייהו ביחודא חדא כגוונא דא יהו"ה אדנ"י ובה מתחברים יהו"ה אהי"ה ובגין דא איהי קרית ארבע חבורא דארבע שמהן דאינון בארבע פרשיין דתפילין דיד וארבע בתי דתפילין דרישא:

וכן במלכות כו' - ובה מתחברים כל הד' שמהן יחד בשילוב, וזהו קרית ארבע כו', וכמו תש"י דאינון רק בית א' לבד:

וכשנביא היה עולה למעלה ודופק בשער, אם היה עולה עם השכינה, היה פותח לו מיד והיה אומר לו, "בן אדם עמוד על רגליך ואדבר איתך", שאתה הוא שהיית סובל את השכינה בתפלת עמידה. "עמוד על רגליך" וכד נביא הוה סליק לעילא ודפיק לתרעא אי הוה סליק בשכינתא הוה פתח ליה מיד והוה אמר ליה בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך (יהוקאל ב א) דאנת הוה דהוית סביל

⁵⁶ עי' לעיל הערה.

⁵⁷ כאן מקור לענין של איהו בנצח איהי בהוד (כללים ח"ב לב ע"ג).

⁵⁸ עי' דברי רבינו בפירושו לתז"ח יח ע"א וז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע"ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ"ל. דהיינו שאי אפשר להשיג כי אם מהמלכות. אמנם החילוק בין ראייה באספקלריא מאירה לבין זו שאינה מאירה היא שהמאירה היא מכיוון שהמלכות נמצאת בזיווג עם הו"ק, ואילו כאשר ההארה היא מהמלכות עצמה אזי היא אספקלריא שאינה מאירה.

⁵⁹ עי' הכללים ח"ב סד ע"ד, תמצית דבריו מובאים במלואים אות ב.

לשכינתא בצלותא בעמידה עמוד על רגליך דאתמר בהון וכף רגליהם ככף רגל עגל (שם א) עגולים כנקודים דאינון מנהיגים לאתוון ומסטרטא דאתוון אינון מרובעין הה"ד על ארבעת רבעיהן בלכתם ילכו (שם יז) ועוד על ארבעת רבעיהם (שם ח) אינון ארבע קדושות דאומר בר נש בכל יומא (ועוד עמוד על רגלך בקדמאין ומה שאלתך עד חצי המלכות (אסתר ה) באמצעין ותעש בבתראין דתמן איהו בר נש כעבד המקבל פרס מרבו והולך לוי⁶⁰ אליו נפקין דיהיב לון מלכא בעותהון הא אחרנין קא דפקי לתרעא מארי דברית מילה ואמרי אדנ"י שפתי תפתח (תהלים נא יז):

שנאמר בהם "וכף רגליהם ככף רגל עגל", עיגולים כנקודים שהם מנהיגים את האותיות, ומצד האותיות הם מרובעים, זהו שנאמר "על ארבעת רבעיהם בלכתם ילכו". ועוד "על ארבעת רבעיהם" הם ארבע קדושות שאומר אדם בכל יום. (ועוד "עמוד על רגליך" בראשונות, "ומה שאלתך עד חצי המלכות" באמצעיות. "ותעש" באחרונות, ששם אדם הוא כמו עבד המקבל פרס מרבו והולך לו (ברכות לד ע"א). אלו יוצאים שנותן להם המלך את בקשותם, והרי אחרים דופקים בשער, בעלי ברית מילה, ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח").

בלכתם {לד ע"ב} כו' - בלכתם של החיות שהן הנקודין⁶¹, ילכו האופנים שהן האותיות: ארבע קדושות - בשחרית ומנחה ושל יוצר וסדר קדושה: עד חצי המלכות באמצעין - שהן י"ב ברכאן, חצי צירופי אדנ"י, אבל כל הגהה זו שכ' למטה אינו שייך לכאן, ול"ג לה כאן:

זכאין אינון ישראל דאינון רגלין דשכינתא דקמת עלייהו בצלותא בעמידה דאיהי ודאי עלייהו תפילה מעומד⁶² וקמת עלייהו בגלותא ובמאי קמת עלייהו בגין דנחתין לגבה יהו"ה דעליה אתמר כל הזוקף זוקף בשם דביה צריך בר נש לזקפא לשכינתא ואלין דלא זקפין לה בשם יהו"ה בצלותהון או בפקודין דאורייתא איהי צווחת עלייהו נתנני ה' בידי לא אוכל קום (איכה א יד) דסמיכו דילה איהו בתרין דרועין דאינון חסד וגבורה ועמידה דילה בתרין שוקין דאינון נצה והוד וזקיפו דילה בגופא דאיהו עמודא דאמצעיתא יהו"ה שמיה ובגין דא כל הזוקף זוקף בשם ויהודא דילה בצדיק:

אשריהם ישראל שהם רגלי השכינה, שעומדת עליהם בתפלת העמידה, שהיא ודאי עליהם, תפילה מעומד, ועומדת עליהם בגלות. ובמה עומדת עליהם, משום שמורידים אליה יהו"ה שעליו נאמר (ברכות יב ע"א) כל הזוקף זוקף בשם, שבו צריך אדם לזקף את השכינה, ואלו שלא זקפים אותה בשם יהו"ה בתפלתם או במצוות של התורה, היא צועקת עליהם "נתנני יהו"ה בידי לא אוכל קום", שהסמיכה שלה היא בשתי זרועות שהן חסד וגבורה, והעמידה שלה בשתי שוקים שהם נצח והוד. והזקיפות שלה בגוף שהוא העמוד האמצעי, שמו יהו"ה, ולכן כל הזוקף זוקף בשם. והיחוד שלה עם צדיק.

וקמת עלייהו - ר"ל, על ידם:

ובגין אליו דלא יכילת למיקם בהון בצלותא ולית לה סמיכו ולא זקיפו בהון בגלותא אתעציבת בהון ורזא דמלה בן חכם ישמח אב ובן כסיל תונת אמו (משלי יא) ובגיניה ויתעצב אל לבו (בראשית ו) (ואמאי אם דא בן כסיל איהו תונת אמו) ואמאי כולי האי לאמיה ולא לאבוה אלא דא רזא עלאה איהו פקודין דעשה אינון מימינא דתמן חכמה כמה

ובגלל אלו שלא יכולה לעמוד עמהם בתפלה, ואין לה סמיכה ולא זקיפה עמהם בגלות, מתעצבת בהם. וסוד הדבר "בן חכם ישמח אב ובן כסיל תונת אמו", ובגללו "ויתעצב אל לבו" (ולמה, אם זה בן כסיל הוא תונת אמו) ולמה כל זה לאמו ולא לאביו. אלא זהו סוד עליון, מצוות עשה הן מימין ששם חכמה כמו שבארוהו בעלי המשנה, הרוצה להחכים ידרים (ב"ב כה ע"ב). ומצוות לא תעשה הן משמאל, ששם האם העליונה, שהם "אדנ"י ש'מעיה אדנ"י ס'לחה אדנ"י

⁶⁰ עי' לעיל הערה 31.

⁶¹ עי' לעיל ה ע"א: ובספירן דיצירה ובמלאכין דאינון חיוון. ועי' לעיל כד ע"ב מלכות מקנן באופן.

⁶² עי' לעיל הערה 40.

ה'קשיבה ועשה אל תאחר" ביום הכפורים. וכשלא חוזרים בתשובה, אותם שעוברים על לא תעשה שהם משמאל, נאמר עליהם "ובן כסיל תוגת אמו", משום ששם האם לשמאל והלב הוא לשמאל, ולכן "ויתעצב אל לבו".

דאוקמוהו מארי מתניתין הרוצה להחכים ידרים ופקודין דלא תעשה אינון משמאל דתמן אימא עלאה דבהון אדנ"י ש'מעא אדנ"י ס'לחה אדנ"י ה'קשיבה ועשה אל תאחר (דניאל ט יט) ביום הכפורים וכד לא חזרין בתיובתא אינון דעברין על לא תעשה דאינון משמאלא אתמר עליהו (משלי י א) ובן כסיל תוגת אמו בגין דתמן אימא לשמאלא ולבא איהו לשמאלא ובגין דא ויתעצב אל לבו (בראשית ו):

דבהון אדנ"י כו' - ר"ת שס"ה שהן באדני מסט' דאמא עילאה⁶³ וז"ש ביוה"כ, שהיא אמא ור"ל שאומרים אותו ביוה"כ בתשובה שהיא אמא ואומרים סלחה על ל"ת שהן שם וז"ש וכד לא כו' :

ותרין הוי"ת אינון לימינא ולשמאלא כגוונא דא יהה"י⁶⁴ יוה"ה י' לימינא וביה (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ אב עם ברתא ה' עלאה עם ברא דאיהו ו' תפילין על רישיה הה"ד (ישעיה סב ה) ובזרוע עוזו אלו תפלין דרישא דבכל אתר דאת ה' על ו' איהי אימא:

ושתי הוי"ת הן לימין ולשמאל, כמו זה והה"ו יוה"ה, י' לימין ובו "יהו"ה בחכמה יסד ארץ" האב עם הבת. ה' עליונה עם הבן, שהוא ו', תפילין על ראשו, זהו שנאמר "ובזרוע עוזו" (ברכות ו ע"א) אלו תפילין של ראש, שבכל מקום שאות ה' על ו' היא אם.

ותרין הוי"ת כו' - ר"ל, שלא תקשה הא אמרינן דאבא יסד ברתא (זהר ח"ג רמח ע"א) וכאן אומר שהיא בסט' דאמא, לכן אמר ותרין כו', ובזה מתורץ כל הסתירות שהן בזוהר, דהכל לפי הצירוף וכמה צירופין כמש"ל בהקדמה (ט ע"ב):

ודא רוא דקרבן עולה ויורד דסליק ה' לגבי י' ונחת ה' לגבי ו' ואם לאו האי הוי"ה (לד ע"ב) יהה"ו דאתרמיז בהאי קרא (ירמיה סב) כי אם בזאת יתהלל המתהלל הישכל וידוע אותי לא הו' ידעין בני נשא קרבן עולה ויורד (וכד חזא בר נש דאת ה' איהי (נ"א דכד לא הוה בר נש קרב את ה') עם י' וה' עם ו' מאי עולה ויורד מאן הוה ידע מאי ניהי ה' דאיהי ברתא (נ"א אמא) דאית ליה לסלקא לה לגבי אבא או ה' דאיהי אימא (נ"א ברתא) לנחתא לה לגבי ברא) אלא בגין האי הוי"ה דאיהי יהה"ו דה' דאיהי על ו' איהי אימא עלאה ובה אשתמע ה' תתאה דאיהי תחות י' דאיהי ברתא ודא רוא דקרבנא דצריך לסלקא ה' לגבי י' (לא ע"ב) ולנחתא ה' לגבי ו':

וזוהו הסוד של קרבן עולה ויורד, שעולה ה' אל י', ויורדת ה' אל ו'. ואם לא, הוי"ה יהה"ו הזו שנרמזה בנאמר הזה "כי אם בזאת יתהלל המתהלל הישכל וידוע אותי", לא היו יודעים בני אדם קרבן עולה ויורד (וכאשר אדם ראה דאות ה' היא (שכשלא היה אדם מקריב את אות ה') עם י' וה' עם ו' מהו עולה ויורד מי היה יודע מי היא ה' שהיא הבת (אמא) שיש לו להעלותה אל האב, או ה' שהיא האם (נ"א בת) להוריד אותה אל הבן) אלא בגלל הוי"ה הזו שהיא יהה"ו, שה' שהיא על ו', היא האם העליונה, ובה נשמע ה' תחתונה שהיא תחת י' שהיא הבת, וזה סוד הקרבן שצריך להעלות ה' לי' ולהוריד ה' אל ו'.

⁶³ עי' זהר ח"ג רמח ע"ב: (ישעיה א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ומאי דהות אדנ"י דינא סומקא בגבורה דתמן בינה אתלבנת מסטרא דחסד דתמן חכמה ואתהדרת יהו"ה. תרגום: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו", ומה שהיתה אדנ"י דין אדומה בגבורה, ששם הבינה, התלבנה מצד החסד, ששם חכמה וחזרה אותיות יהו"ה.

⁶⁴ עי' לקמן יא ע"א ויא ע"ב.

ודא רזא כו' - ר"ל, { לד ע"ג } כשהן בצירוף הזה צריך לקרבן] עולה ויורד: **וידוע אותי -** לשון חיבור⁶⁵: **וכד חזא ב"נ כו' - ר"ל,** של"ת הא ג"כ בהוי"ה כסדר, י"ל דה"א ראשונה היא ברתא עם אבא, וצריך לנחתא לה. ותירץ דאין הכרח בזה עד שרואין ה' על ו', שע"כ היא אמא וע"כ ה' ראשונה ברתא:

יוה"ה, י' הוא לימין חכמה, ו' תורה שבכתב, "מימינו אש דת למו", וזהו שאומרים מח הבן שנמשך ממח האב. ה' עליונה לשמאל, ומשם נתנה תורה שבעל פה שהיא ה' תחתונה.

יוה"ה י' איהו לימינא חכמה ו' תורה שבכתב מימינו אש דת למו (דברים לג ב) והאי איהו דאמרינן מוח הבן דאתמשך ממוח האב ה' עלאה לשמאלא ומתמן אתייהיבת אורייתא שבעל פה דאיהי ה' תתאה:

יוה"ה כו' - וז"ש לעיל רזא עלאה כו':

אשריהם ישראל שיודעים סודות עליונים, בהוי"ת שבהם עולים תפילות בהבלים של פיהם, ויורדים אותם החיילות בהם כראוי. שכשאדם מעלה את שכינתו בתפלה, הקדוש ברוך הוא יורד עליו, זהו שנאמר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך".

זכאין אינון ישראל דידעין רוין עלאין בהוי"ת⁶⁶ דבהון סלקין צלותין בהבלים דפומהון ונחתין אינון חיילין בהון כדקא יאות דכד בר נש סליק שכינתיה בצלותא קודשא בריך הוא נחית עליה הה"ד (שמות כ כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך:

אשריהם ישראל שהם רגלי שכינתו לעמוד עמה, בין ברווחה בין בצרה, שכשהם בדין ביום הדין שהוא ראש השנה, היא עומדת עמהם לדין, שמעמידים אותה בתפלתם, שעליהם נאמר "בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך", שבכל מקום שעומדים ישראל בכל מצוה ומצוה, לשכינה היא עומדת בשבילם בכל דחק וצער, בין בדרך בין בישוב בין בים, וזהו "בהתהלךך" במדבר, "תנחה אתך", זהו שנאמר "צדק לפניך יהלך וישם לדרך פעמיו". "בשכבך", בישוב "תשמור עליך והקיצות" לרדת (ללכת) לים "היא תשיחך". ועוד "בהתהלךך" בעולם הזה, "תנחה אותך בשכבך", בקבר "תשמור עליך והקיצות", בתחית המתים, "היא תשיחך".

זכאין אינון ישראל דאינון רגלין לשכינתיה למיקם עמה בין בריוח בין בעאקו דכד אינון בדינא ביומא דדינא דאיהו ראש השנה איהי קמת עמהון לדינא דקיימין לה בצלותהון דעלייהו אתמר בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך (משלי ו כב) דבכל אתר דקיימין ישראל בכל פקודא ופקודא לשכינתא איהי קיימת בגינייהו בכל דוחקא וצערא בין בארחה בין בישובא בין בימא ודא איהו בהתהלךך במדברא תנחה אותך הה"ד (תהלים פה יד) צדק לפניך יהלך וישם לדרך פעמיו בשכבך בישובא תשמור עליך והקיצות למחת (ס"א למיזל) בימא היא תשיחך (ועוד בהתהלךך בהאי עלמא תנחה אותך בשכבך בקבר תשמור עליך והקיצות בתחיית המתים היא תשיחך):

איהי קמת עמהון כו' - לאגנא עליהון: והקיצות למיחת בימא כו' - דשם כתיב "מה לך נרדם" (יונה א ו) יורדי הים המה כו'⁶⁷, הספנין רובן חסידים (קידושין פב ע"א):

⁶⁵ כמו והאדם ידע את חוה (בראשית ד א).
⁶⁶ ואכן עיקר הכוונות שסידר הרש"ש בסידורו הוא אך ורק "הוי"ת".
⁶⁷ כוונתו למאמר הכתוב בתהילים (קז כג-כד): "יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים. המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולה".

הא אליו נפקין והא אחרנין קא דפקין לפתחא ואינון מארי רגלין מסטרא דרגלין דקודשא בריך הוא דאתמר בהון (זכריה יד ד) ועמדו רגליו ביום ההוא ועליהו אתמר כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף (שמות יב לז):

הרי אלו יוצאים, והנה אחרים דופקים בפתח, והם בעלי הרגלים מהצד של הרגלים של הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם "ועמדו רגליו ביום ההוא", ועליהם נאמר "כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף".

אליו נפקין הא אחרנין עאלין מסטרא דאלין דאתמר בהון ורגליהם רגל ישרה (יהוקאל א ז) רגלין בעגולא אינון רגל ישרה ואית רגלין אחרנין מרובעין דאופנים⁶⁸ דאתמר בהון על ארבעת רבעיהן בלכתם ילכו (שם יז) דבהון והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק (שם יד) ואינון רגלין בעגולא אינון כנקודין לאתוון דאינון רגלין ברבועא:

אלו יוצאים והרי אחרים נכנסים מצד של אלו שנאמר בהם "ורגליהם רגל ישרה". רגליהם הם בעיגול, הם רגל ישרה, ויש רגלים אחרות מרובעים של אופנים, שנאמר בהם "על ארבעת רבעיהן בלכתם ילכו" שבהם "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק", ואותם רגלים בעגול הם, כמו נקודות לאותיות, שהם רגלים ברבוע.

הא אחרנין כו' - שהראשונים ברגלין דשכינה: אינון רגל ישרה - שבכל צד שוה:

ונביא דאיהו מסטרא דלהון תמן הוה סליק רוחיה ומתמן הוה שמע כל מה דהוה ליה למשמע הה"ד (יהוקאל ב א) ויאמר אלי בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך ועוד ותבא בי רוח כאשר דבר אלי ותעמדני על רגלי ואשמע את מדבר אלי ותשאני רוח ואשמע אחרי וגו' (שם ג יב) בגין דדרגין אינון מסטרא דשכינתא דאתמר בה (שמות לג כג) וראית את אחורי אמר ואשמע אחרי:

והנביא שהוא מהצד שלהם, שם היתה עולה רוחו, ומשם היה שומע כל מה שהיה לו לשמוע, זהו שנאמר "ויאמר אלי בן אדם עמוד על רגליך ואדבר אותך". ועוד "ותבא בי רוח כאשר דבר אלי ותעמדני על רגלי ואשמע את מדבר אלי ותשאני רוח ואשמע אחרי וגו'", משום שהדרגות הן מצד השכינה שנאמר בה "וראית את אחורי", אמר "ואשמע אחרי".

סליק רוחיה - דנקודין הן רוח, וז"ש (יהוקאל א ב) כי רוח החיה כו' שמה הרוח כו'⁶⁹:

מאי קול רעש גדול (יהוקאל ג יב) דאית רעש ואית רעש אית רעש דאתמר ביה לא ברעש ה' (מלכים א' יט יא) דלא ייתי תמן קודשא בריך הוא ואית רעש דייתי תמן אלא רע"ש בהפוכא ער"ש כמה דאתמר ה' יסעדנו על ערש דוי (תהלים מא ד) ודא איהו כל משכבו הפכת בחליו (שם) דאתהפך רע"ש לער"ש ומאי ניהו ער"ש אלא איהו עש"ר בהפוך אתוון ודא שכינתא

מה זה "קול רעש גדול", שיש רעש ויש רעש, יש רעש שנאמר בו "לא ברעש יהו"ה", שלא יבא לשם הקדוש ברוך הוא, ויש רעש שיבא לשם אלא רע"ש בהפוך ער"ש, כמו שנאמר "יהו"ה יסעדנו על ערש דוי", וזהו "כל משכבו הפכת בחליו", שנהפך רע"ש לער"ש, ומיהו ער"ש, אלא הוא עש"ר בהפוך אותיות, וזו שכינה שהיא הכלל של עשר ספירות, שעליה נאמר (ברכות כא ע"ב) אין קדושה פחות מעשרה.

עי' ב"ע קעו ע"ב, ז"ל, בעת עליית הביורורים אז סלקין בימא גלגלוי סוד דיני' דאלהים שמתמלאים מאד מבחי' מילוי דמילוי וכולהו ארביין הם הנשמות דעאלין לעילא בבחי' מ"ן סלקין ונחתין שהסט"א רוצה לחטוף אותם ולחזור להורידם לתתא לתהומא רבא לבריאה ששם היו תחל' כמ"ש יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים כו' הם העוסקים במלאכת הביורורים בסט' דמים רבים בבחי' מ"ן יעלו שמים.

⁶⁸ עי' לעיל ה ע"ב: נקודין עגולין אתוון מרובעין.

⁶⁹ ז"ל הפסוק במלואו: על אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו שמה הרוח ללכת והאופנים ינשאו לעמתם כי רוח החיה באופנים.

דאיהי כללא דעשר ספירן דעלה אתמר אין
קדושה בפחות מעשרה⁷⁰:

דאית רעש כו' - ר"ל, לכן אמר גדול, גדול ה' כו' (שמות יח א):

שהיא שורה על ראש החולה, ובגללה
"יהו"ה יסעדנו", ובמה, "על ערש דוי", על
שכינתו ודאי. ואם שכינה לא שם, רוח סערה
שם, שמסעירה את גוף האדם, שנאמר בו
"והאניה חשבה להשבר", שהיא גוף הספינה,
כשאין השכינה סומכת אותה, רוח סערה
מהפכת אותה ומשברת אותה. ובזמן
ששכינה סומכת אותה, מיד יוצא קול, בן
אדם עמוד על רגליך, ועומד ממחלתו ויוצא
מהדין שלם בגופו, שלם בממונו.

מא ד) ה' יסעדנו ובמאי על ערש דוי על
שכינתיה ודאי ואם שכינתא לאו תמן רוח
סערה תמן דאסעיר גופיה דבר נש דכתיב ביה
(וינה א ד) והאניה חשבה להשבר דאיהי גופא
דספינה כד לית שכינתא סמיכת לה רוח
סערה מהפך לה ותבר לה ובזמנא דשכינתא
סמיכת לה מיד קלא נפיק בן אדם עמוד על
רגליך (יהוקאל ב א) וקאים ממרעא דיליה ונפיק
מדינא שלים בגופיה שלים בממוניה:

מכאן עד הא אליו נפקין דלהלן הוא הגהה בד"א ומנטובה וכ' עלי' זה מצאתי בספר אחר (לב ע"א).

דוי - שנתהפך יו"ד, { לד ע"ד } שכינה כלילא מעשר כמו שמפרש והולך: סערה - אותיות ערש
עשר, אלא בשמאל, לב כסיל בשמאל⁷¹ (קהלת יב), דלכן נקרא שמאל לשון שמאל ובס'⁷²:

הרי אלה יוצאים, הנה אחרים דופקים
בפתח ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח",
ואותם שסומכים את השכינה בכמה רגלים
של מועדים וימים טובים, וכשאלה נכנסים
הקדוש ברוך הוא משבח אותה בהם, "מה יפו
פעמך בנעלים בת נדיב", שאלו הם שנאמר
בהם "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך".
(והוצאנו פעמך מן פעמים, ונעלים אלה
נעילת הפסח ונעילת עצרת ונעילת חג,
חמוקי ירכיך אלה הם) (נ"א והוצאנו נעליך
מן רגלים) אמר הקדוש ברוך הוא כמה את
נאה באלו הנעלים, שהם נעילת פסח ונעילת
עצרת ונעילת חג.

[הא אליו נפקין הא אחרנין דפקין לפתחא
ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח ואינון
דסמיכין לשכינתא בכמה רגלין דמועדים
ויומין טבין וכד אליו עאלין קודשא בריך הוא
משבח לה בהון (שיה"ש ז ב) מה יפו פעמך
בנעלים בת נדיב דאליו אינון דאתמר בהון
שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך (שמות כג יז)
(ואפיקנא פעמך מן פעמים ונעלים אליו
נעילת הפסח ונעילת עצרת ונעילת חג חמוקי
ירכיך אליו אינון) (ס"א ואפיקנא נעלך מן
רגלים אמר קודשא בריך הוא כמה אנת
שפירא באליו נעלים דאנון נעילת פסח
ונעילת עצרת ונעילת חג):

רגלין דמועדים - לשון שלש רגלים: פעמך - כמו שמפרש והולך, שלש פעמים: נעילת פסח
כו' - שנועלין עצמן בעזרה לשון עצרת⁷³:

חמוקי ירכיך אלה הם מצד של שתי ירכי
אמת שנאמר בהן "שוקיו עמודי שש", והן
שש דרגות נבואה. מצד האות ו' שהוא צדיק,
העמוד שסומך אותם, והוא שש כנגד שש
מעלות לכסא, ועולה באות י' לששים, כמו

חמוקי ירכיך אליו אינון) מסטרא דתרי ירכי
קשוט דאתמר בהון שוקיו עמודי שש (שיה"ש ה טו)
ואינון שית דרגין דנבואה מסטרא דאת ו'
דאיהו צדיק עמוד דסמיך לון ואיהו שית לקבל

⁷⁰ ז"ל הגמ': כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

⁷¹ לשון הפסוק היא: לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו.

⁷² עי' לקמן נו ע"א: גבור הכובש את יצרו דאיהו סמאל ובגין דא שמאל דוחה.

⁷³ עי' עדיות (פ"ה מ"ו): אין עזרה ננעלת בפני כל אדם מישראל בחכמה וביראת חטא כעקביא בן
מהללאל.

הששים וששה גלגלים שסובבים את הכסא, והם ס"ו מן יסוד, והרי פרשה. נשאר י"ד, בו "וביד הנביאים אדמה". וזו שכינה, יד חותמת מצד של הצדיק, יד חותמת מצד העמוד האמצעי, היא "תמונת כל", ולכן "וביד הנביאים אדמה".

יש מעלות לכסא (מלכים א' י"ט) וסליק באת י' לששים כנוונא דששים ושית גלגלים דסחרין לכורסיא ואינון ס"ז⁷⁴ מן יסוד' והא אוקמוהו אשתאר י"ד ביה וביד הנביאים אדמה (הושע יב יא) ודא שכינתא יד חותמת מסטרא דצדיק יד חותמת⁷⁵ מסטרא דעמודא דאמצעיתא איהי תמונת כל⁷⁶ (דברים ד ט"ז) ובגין דא וביד הנביאים אדמה:]

שוקיו עמודי כו' - כמש"ל בתחלת התיקון: איהי תמונת כל - ר"ל, כל הספירות, ור"ל לכן היא יד חותמת ויד חותמת כנ"ל, וז"ש ובג"ד כו' :

הרי אלו יוצאים, הנה אחרים דופקים בפתח ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח", והם בעלי האות שהוא ח"י העולמים, שמתפללים בשמונה עשרה ברכות של התפלות, שמקריבים בהן קרבן לקדוש ברוך הוא שחשובה כנגד שבעה פרים ושבעה אילים וכנגד שני תורים או שני בני יונה, שמצד האות הזה אמר למשה "זוה לך האות", והוא כולל שנים עשר מזלות ושבעה כוכבי לכת מצד הקדושה שהיא בת שבע, ומצד של ו' שהוא ו' עליונה ו' תחתונה, ועליהם נאמר "ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה".

הא אלין נפקין הא אחרנין קא דפקין לפתחא ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח ואינון מארי דאות דאיהו ח"י עלמין דמצלין בח"י ברכאן דצלותין דמקרבין בהון קרבנא לקודשא בריך הוא דחשיבי לקבל שבעה פרים ושבעה אילים ולקבל שתי תורים או שני בני יונה דמסטרא דהאי אות אמר למשה וזה לך האות (שמות ג יב) ואיהו כליל תרי עשר מזלות⁷⁷ ושבעה כוכבי לכת מסטרא דקדושה דאיהי בת שבע ומסטרא דו' דאיהו ו' עלאה ו' תתאה (ועלייהו אתמר ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו וגו')⁷⁸:

⁷⁴ עי' לעיל לב ע"א.

⁷⁵ עי' לעיל לג ע"א.

⁷⁶ עי' זהר ח"ג רכב ע"ב: והיינו (בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו והוא דעבד ליה בתרין דיוקנין בתרין גנים (נ"א פנים) דאתמר עלייהו (שיה"ש ח יג) היושבת בגנים איהו עלת על כלא דאתמר עלה (דברים ד טו) כי לא ראיתם כל תמונה ועל שאר דיוקנין כתיב (שם טז) תמונת כל⁷⁶ וגו' (במדבר יב ח) ותמונת יי' יביט⁷⁶ ותרי"ג מלאכין סלקין לה לנשמתא כאלין דיוקנין כלהו (יחזקאל א יא) ופניהם וכנפיהם פרודות לקיים קרא דכתיב בהון (שמות יט ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי.

תרגום: והיינו "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו", והוא שעשה אותו בשתי דמויות, בשני גנים (פנים) שנאמר עליהם "היושבת בגנים" היא עילת על הכל, שנאמר עליה "כי לא ראיתם כל תמונה", ועל שאר הדמויות כתוב "תמונת כל וגו'", "ותמונת ה' יביט", ותרי"ג מלאכים מעלים את הנשמה כדמויות אלו, כולם ופניהם וכנפיהם פרודות לקיים את הפסוק שכתוב בהם "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי".

ועי"ש רלט ע"א: קב"ה ברא ליה (כל חד וחד) בדיוקניה דא מלכות קדישא דאיהי תמונת כל דבה אסתכל קב"ה וברא עלמא וכל ברין דברא בעלמא וכלל בה עלאין ותתאין בלא פרודא כלל וכלל בה עשר ספירן וכל שמהן וכנויין והויין.

תרגום: הקדוש ברוך הוא ברא אותו (כל אחד ואחד) בצורתו, זו המלכות הקדושה, שהיא תמונת כל. שבה הסתכל הקדוש ברוך הוא וברא את העולם וכל הבריות שברא בעולם, וכלל בה עליונים ותחתונים בלי פירוד כלל וכלל, בה עשר ספירות, וכל שמות וכינויים והויות.

⁷⁷ כאן רואים שכל ה"ב מזלות הם ביסוד, והמזלות מושרשים ב"ב גבולי אלכסון (ביאורים ח"א פד ע"ג).

⁷⁸ "ועלייהו אתמר ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו וגו'" נמחק בגר"א.

זוה לך האות – "זוה" חושבן ח"י: ושבעה כו' - השביעי הוא נקודה האמצעי שכולל כל הוא"ו כידוע⁷⁹: *ו' תתאה הא אינון כו' - כצ"ל, והשאר לא גרסינן כאן אלא למטה, אחר "דא כגוונא דא עבד קב"ה", צ"ל עלייהו אתמר ומאותות כו':

ה"א אינון שית כוכבי לכת ה'⁸⁰ ככבא שביעאה ו"ו תרין עשר מזלות דכל מזל אתקרי אות ואיהו ממנא על כל שעתא מתרין עשר שעתין כל נביא אית ליה מזליה ושעתיה וכפום ההוא מזל וכפום פעולה דיליה הכי אתגלייא ליה אות מן וא"ו דתרין עשר מזלות ממנן על (לה ע"א) תרין עשר שעתין ועל תרין עשר ירחין:

ה"א הם ששה כוכבי לכת, ה', כוכב שביעי. ו"ו שנים עשר מזלות, שכל מזל נקרא אות, והוא ממונה על כל שעה של שתיים עשרה שעות. לכל נביא יש מזלו ושעתו, וכפי אותו מזל וכפי הפעולה שלו כך מתגלה לו אות מן ו"ו, ששנים עשר מזלות ממונים על שתיים עשרה שעות, ועל שנים עשר חדשים.

***ה' כוכבא - צ"ל א' כוכבא כו', ור"ל א' {לה ע"א} שבתוך הוא"ו⁸¹, נקודה האמצעית:**

ואלין מזלות מתמן הוו ירתין תרין עשר שבטין נשמתין דלהון ואית מסטרא אחרא תרין עשר דאתמר בהון (בראשית כה מז) שנים עשר נשיאים לאמתם דאינון אתקריאו טל"ה שו"ר תאומיים סרטין וגו'⁸² דא כגוונא דדא עבד קודשא בריך הוא⁸³:

והמזלות הללו, משם היו יורשים שנים עשר שבטים את נשמותיהם. ויש מצד אחר שנים עשר שנאמר בהם "שנים עשר נשיאים לאומתם", שהם נקראו טל"ה שו"ר תאומיים סרטין וגו', זה כדוגמת זה עשה הקדוש ברוך הוא.

ושית מזלות⁸⁴ אינון מעילא לתתא מחסד ועד יסוד ושית מתתא לעילא מיסוד ועד חסד מסטרא דמלכות אתקריאו שבעה כוכבי לכת⁸⁵ משכינתא עד חסד וכפום פעולה דההיא ספירה הכי אתגלייא אות מסטרא דחסד איהו רחמי אות מסטרא דגבורה איהו דינא ואחזי על קטולא דחייביא ושפיכו דדמא ואחזי בצדיקייא דם דבעירן למיכל בחדוה וענג דמאכלין דחתן וכלה ובשפיכו דדמא דקרבינן הה"ד (שמות כ כא) זובחת עליו את עלתיך וכו' ועלייהו אתמר איזהו מקומן של זבחים שחייטתן בצפון ועוד אחזי בצדיקיא דם

וששה מזלות הם ממעלה למטה מחסד עד יסוד, ושם ממטה מעלה מיסוד עד חסד. מצד המלכות נקראו שבעה כוכבי לכת, משכינה עד חסד. וכפי הפעולה של אותה הספירה כך מתגלה אות. אות מצד של חסד הוא רחמים, אות מצד הגבורה הוא דין, ומראה על הרג הרשעים ושפיכות דם. ומראה בצדיקים דם בהמות לאכול בשמחה ועונג של מאכלים של חתן וכלה, ובשפיכות של דמי הקרבנות, זהו שנאמר "וזבחת את עולותיך וכו'", ועליהם נאמר, איזהו מקומן של זבחים, שחייטתן בצפון. ועוד מראה בצדיקים דם ברית, שנאמר בה "ואומר לך בדמיק חיי ואומר לך בדמיק חיי".

⁷⁹ עי' ס"י (פ"ד מ"ד) שבע כפולות בג"ד כפ"ת מעלה ומטה מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכוון באמצע והוא נושא את כולם.

⁸⁰ א' (גר"ל).

⁸¹ עי' מלואים אות ג.

⁸² עי' ס"י (פ"ה מ"ד): שנים עשר מזלות בעולם טלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים. עי' זהר ח"ב צו ע"א, ואד"ר קלה ע"א.

⁸³ כאן ל"ל מ"ס למעלה ועלייהו אתמר כו' (גר"ל).

⁸⁴ עי' לעיל הק' ג ע"ב ושם ז ע"א (ביאורים ח"ב טל ע"ב).

⁸⁵ עי' ס"י (פ"ד מ"ח-מ"ד, פ"ה מ"ז-מ"י), המונה את הו"ק ומשוה אותם לכוכבי הלכת והמזלות. הוב"ד במלואים אות ד.

ברית דאתמר בה (יהוקאל טזו) ואומר לך בדמיך
חיי ואומר לך בדמיך חיי:

שית מזלות כו' - חוזר למעלה, ואיהו כליל תרי כו' :

מצד העמוד האמצעי הוא אות תלוי ארוך, אם זכויות המעשים של העולם מטה כלפי חסד, ואם לא כלפי דין. וכך הם שלשה האחרים, כדוגמא זה ולחכם ברמז.

מסטרא דעמודא דאמצעיתא איהו אות תלוי ארוך אם זכוון עובדין דעלמא מטה כלפי חסד ואם לאו כלפי דינא והכי אינון תלת אחרנין כגוונא דא ולחכימא ברמיזא⁸⁶:

תלוי ארוך - ו' אריכא, וביסוד ו' זעירא (זהר שמות קטו ע"ב)⁸⁷: והכי אינון כו' - שיסוד תלוי בין ב' בגלין, ולפי שהוא דבר שצריך לכסות ולא לדבר בגלוי, אמר ולחכימא ברמיזא:

הרי אלו יוצאים, והנה אחרים דופקים בפתח מצד הקשת שהוא אף כן אות ברית, שנאמר בו "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה ואראה ואפל על פני ואשמע קול מדבר", ולמה הוא נפל על פניו, משום שאסור להביט בקשת.

הא אלין נפקין הא אחרנין דפקין לפתחא מסטרא דקשת דאיהו אופי הכי אות ברית דאתמר ביה כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואפל על פני ואשמע קול מדבר (יהוקאל א כח) ואמאי הוא נפיל על אנפוי בגין דאסור לאסתכלא בקשת:

אמר רבי אלעזר, אבא ולמה אסור להסתכל בקשת. אמר לו רבי שמעון, בני בגלל אותם הקליפות שמתלבשים בו, ושהם בו, שהם: רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב. וזהו שראה יחזקאל עליו השלום, שאמר "וארא והנה רוח סערה

אמר רבי אלעזר, אבא ולמה אסור להסתכל בקשת. אמר לו רבי שמעון, בני בגלל אותם הקליפות שמתלבשים בו, ושהם בו, שהם: רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונגה לו סביב. וזהו שראה יחזקאל עליו השלום, שאמר "וארא והנה רוח סערה

⁸⁶ עי' מדרש משלי (פרשה כב): מתלא אמר, לחכימא ברמיזא ולשטיא בכורמיזא [לחכם ברמז, ולשוטה באגרוף].

ועי' לקמן קלג ע"ב: ואמאי אתמר באת י' כי ידע שמי אלא כמה דלית באת י' שותפו דאת אחרא הכי לית ביה שותפו דאיהי אחד ואין שני לו אחד בלא חושבן הוא ברא כלא ולית בורא עליה וכי אית דיכיל למיברי אפילו יתוש זעיר אלא הוא אלא מים אית לון חילא למברי אילנין ועשבין ואינון אתבריאוו אבל בורא עלמין ברא ולית עליה מאן דברא ליה ולחכימא ברמיזא דבאתר דא לית לגלאה יתיר.

תרגום: ולמה נאמר באות י' כי ידע שמי אלא כמו שאין באות י' שתפות של אות אחרת כך אין בו שתפות שהוא אחד ואין שני לו אחד בלי חשבון הוא ברא את הכל ואין בורא עליו וכי יש מי שיכול לברא אפלו יתוש קטן אלא הוא אלא למים יש כח לברא אילנות ועשבים והם נבראו אבל בורא העולמים ברא ואין עליו מי שברא אותו ודי לחכם ברמז שבמקום הזה אין לגלות יותר. עי' אדרת אליהו (דברים לב ז): ההבדל שיש בין הגדה לאמירה, כי אמירה עיקרה בלב כמו שנאמר (בראשית א ג) 'ויאמר אלהים יהי אור', 'אמרתי אני בלבי' (קהלת ב א), כי כשהלב מבין די באמירה כללית, ולחכימא ברמיזא. והגדה עיקרה בפה, והוא בפרטות, כמו דברי אגדות הבאים לפרש עומקי הפסוקים בפרטות.

⁸⁷ עי' לעיל הערה.

⁸⁸ עי' מילואים אות ה.

⁸⁹ מלכות המלכים הוא נקרא בדברי האריז"ל בשם עולם הנקודות, אבל מיתתם ושבירתם וכל מקריהם ומאורעותיהם שנעשה אז, הנה זה נקרא בשם עולם התוהו, והוא סוד מה שכתוב (בראשית א ב) והארץ היתה תוהו, ואמרו בספר הבהיר (סי' ב') מאי תהו דבר המתהא בני אדם, כי נעשה האדם תוהו ומשתומם על הענין שנעשה בו. ואמרו שם עוד, והארץ היתה מאי משמע היתה, שכבר היתה. וכן בזוה"ק (בראשית טז ע"א) היתה דייקא מקדמת דנא. ור"ל על עולם התוהו אשר קודם מעשה בראשית. ואמר תהו ובהו וחושך ורוח, והנה הם הדי' קליפין אשר ראה יחזקאל (יחזקאל א ד) רוח סערה, ענן גדול, אש מתלקחת, ונגה לו סביב. כי רוח סערה הוא תוהו, ענן גדול הוא בהו, אש

יחזקאל עליו השלום דאמר וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון (יחזקאל א ד) דא קו תהו (שם לד יא) קליפא ירוקא דאגוזא קו ירוק⁹⁰ ענן גדול קליפה תניינא חוורא דאגוזא ודא בהו ואש מתלקחת קליפה תליתאה דאגוזא ודא חשך ונוגה לו סביב דא קליפה ד' דאגוזא דאיהי אתאחדא במוחא ומתוכם כעין החשמל דא מוחא דאגוזא ודא יאהדונה⁹¹:

באה מן הצפון, זה "קו תהו", קליפה ירוקה של אגוז, קו ירוק. "ענן גדול" הקליפה השניה, הלבנה של האגוז, וזה בהו. "ואש מתלקחת" קליפה שלישית של האגוז, וזה חושך. "ונוגה לו סביב" זו קליפה רביעית של האגוז, שהיא נאחזה במח. ומתוכם "כעין החשמל", זה מח האגוז, וזה יאהדונה⁹¹.

ודא בהו - אבנים מפולמות⁹¹, קשה כאבן: ודא חשך - (ששם חשך) בתוך קליפה הקשה דאגוז:

וברי עד דאלין קליפין דאגוזא מתעברין ומתתברין⁹² בתקיעה ושברים ותרועה דבהון שברים שבר תשבר מצבותיהם, שהם קליפת האגוז. ובתרועה, "תרועם בשבט ברזל". ובתקיעה "והוקע אותם ליהו"ה". שאלה גרמו ש"ותקע כף ירך יעקב בגיד הנשה", שהוא צדיק, ונפרדה ממנו שכינה והיא בגלות. ונדבק במקומה קליפה של ערלה שמפרידה בין צדיק ושכינה, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", עד שנעברת הקלפה הזו משם.

ובני, עד שקליפות הללו דאגוז נעברים ונשברים בתקיעה ושברים ותרועה, שבהם שוברים "שבר תשבר מצבותיהם", שהם קליפת האגוז. ובתרועה, "תרועם בשבט ברזל". ובתקיעה "והוקע אותם ליהו"ה". שאלה גרמו ש"ותקע כף ירך יעקב בגיד הנשה", שהוא צדיק, ונפרדה ממנו שכינה והיא בגלות. ונדבק במקומה קליפה של ערלה שמפרידה בין צדיק ושכינה, "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", עד שנעברת הקלפה הזו משם.

מתלקחת הוא חושך, ונוגה לו סביב הוא רוח, וכמ"ש בתיקונים (תיקון י"ח לה ע"א). וכן אלו הד' קליפין הם כלולים מי', והם הי' ספירין דקליפה. כי רוח סערה הוא מלכות דקליפה הגרוע מכולם, ענן גדול הוא נה"י דקליפה, אש מתלקחת חג"ת דקליפה, ונוגה הוא כח"ב דקליפה, וכמ"ש בספר זוהר הרקיע (דף נ"ו ע"ב) ועי' מבר"ש (שע"ב ח"ג פ"ח) ועי' עוד פרשת בראשית (טז ע"א) ותרומה (קלא ע"א) ויקהל (ר"ג ע"א) ופקודי (רלג ע"ב). אך כל אלו הנזכר ביחזקאל הם מה שנעשו ונבנו ע"י החטא דעץ הדעת, אבל בעולם התוהו הנה היו עוד יותר גדולים ויותר גרועים, ונתערב אז ונבלע בהם כל הניצוצין והשברי כלים עם כל השרשים הראשונים אשר כקרני חגבים דכל המציאויות כולם (דע"ה ח"א ב ע"ד).

עי' לקמן תיקונים תיקון כא ס"ז ע"ב ובהווא זימנא דאיהו בחשוכא מתלבש בתהו ובהו וחשך ותהום.

⁹⁰ עי' חגיגה יב ע"א וז"ל תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חשך שנאמר ישת חשך סתרו סביבותיו בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים, ועי' רע"מ פנחס רכז ע"א וז"ל, תרין קליפין ירוק וחוויר דקליפין דאגוזא חד תהו קו ירוק, עכ"ל (לש"ו), וכן לעיל יב ע"ב אתמר עלייהו והארץ היתה תהו, דא קו ירוק קליפה קדמאה דאגוזא, ובהו אבנים מפולמות, עכ"ל.

עי' ע"ח (שער מ"ד ומ"ן פרק י') והנה כך דרכו תמיד עמה כי אחר שהז"א סותם פתחה תמיד נמצא כי אמא לעולם היא בתולה והוא סוד אסתר ירקרקת היתה כי סוד בינה קו ירוק כנזכר בתיקונים והיתה נקרא אילת השחר על שרחמה צר ובכל שעה היתה כבתולה. והנה אותה הרוח דיהיב בה בכל זמנא אינו לבטלה כי הנה הוא נמשך בז"א ונמשך ממנו אל הנוקבא שלו לעשות בה כלי גם היא וניתנה לה מיסוד שלו ליסוד שלה לעשותה כלי, עכ"ל.
⁹¹ עי' לעיל הערה.

⁹² זלפוס וילנא איתא "ומתחברין" ואינו כן זלפ"א.

⁹³ עי' כללים ח"א סט ע"ד - אמנם סוד הנגיעה ברמז ובקיצור נמרץ, הנה הוא כי הרי אמרו רז"ל חולין (דף פט ע"ב) גיד הנשה נוהג בירך של ימין וירך של שמאל, ונודע הוא כי הנה התרין ירכין הם השחקים ששחקים מ"ן (זהר ויקרא כו ע"א), שהוא טפת הזרע להברית, וזהו מה שרווח אז הס"מ מיעקב אבינו ע"ה, וכמ"ש התיקונים תיקון נו (דף קה רע"א) ויותר יעקב לבדו, ובהווא זמנא נצח ליה סמ' ויגע בכף ירכו באן אתר כו'.

בני ישראל את גיד הנשה (שם לב) עד
דאתעברת האי קליפה מתמן:

שבר תשבר - הקליפין דאגוז: דותקע - לשון תקיעה:

וברי כל זמנא דאלין קליפין לא מתעברין
מקשת לא יהא קשת בגונוני נהירין וסימנא דא
יהא בידך עד דתחזי קשתא בגונוני נהירין לא
תצפי לרגלי דמשיחא ומיד דיהא נהיר בגונוני
נהירין⁹⁴ מיד וראיתיה לזכור ברית עולם
(בראשית ט טז) ומיד אתגלייא ההוא דאתמר
ביה⁹⁵ וזה לך האות כי אנכי שלחתיך (שמות ג
יב) לקיימא ביה (מיכה ז טז) כימי צאתך מארץ
מצרים אראנו נפלאות בההוא זמנא אתגלייא
מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה (קהלת א ט):

ובני, כל זמן שהקליפות הללו לא עוברים
מן הקשת, לא תהיה הקשת בצבעיה
המאירים, וסימן זה יהיה בידך, עד שתראה
קשת בצבעיה מאירים, אל תצפה לרגלי
המשית. ומיד שתהיה מאירה בצבעים
מאירים, מיד "וראיתיה לזכור ברית עולם",
ומיד מתגלה אותו שנאמר בו "וזה לך האות
כי אנכי שלחתיך", לקיים בו "כימי צאתך
מארץ מצרים אראנו נפלאות", באותו זמן
מתגלה "מ"ה ש"היה ה"וא שיהיה".

מה שהיה כו' - ר"ת משה, ור"ל שהיה גואל הראשון הוא כו'⁹⁶:

הא אלין נפקין אחרנין דפקין לפתחא
ואמרין אדנ"י שפתי תפתח (תהלים נא יז) ואינן
מארי דקומה מסטרא דאימא עלאה אתקריאת
שכינתא בטן הה"ד (איוב לח כט) מבטן מי יצא
הקרח כעין הקרח הנורא גוף דילה עמודא
דאמצעיתא בטן עלה אתמר בטנך ערמת
חטים (שיה"ש ז ג):

הרי אלו יוצאים, אחרים דופקים בפתח
ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח", והם בעלי
הקומה מצד האם העליונה, נקראת השכינה
בטן, זהו שנאמר "מבטן מי יצא הקרח כעין
הקרח הנורא", הגוף שלה העמוד האמצעי,
הבטן שעליו נאמר "בטנך ערמת חטים".

גוף דילה - ר"ל, הנורא:

שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו' (שם)
שררך דא ציון דאיהו טבור עלמא נקודה
דמינה הושתת העולם לארבע סטרין דאינן
מזרח ומערב צפון ודרום ולקבליהו רישא
למזרח גופא למערב דרועין לדרום רגלין לצפון
אות ברית נקודה באמצעיתא כגוונא דטבור
אגן הסהר דא נקודה דסיהרא כגוונא דא פ

"שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו'",
"שררך" זה ציון, שהוא טבור העולם,
הנקודה שממנה הושתת העולם לארבעה
צדדים, שהם מזרח ומערב צפון ודרום,
וכנגדם ראש למזרח, גוף למערב, זרועות
לדרום, רגלים לצפון, אות ברית נקודה
באמצע. כמו שהטבור אגן הסהר זו נקודה
של הלבנה כמו זה פ, והיא ראשית נקודה

⁹⁴ והנה נודע הוא שסוד הזווג הוא תלוי בהעינים וכמ"ש (שם ו ה) הסבי עיניך מנגדי, דאינן מוקדין לי בשלהובי רחמותא וכמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א). והוא ג"כ סוד הכתוב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, כי ע"י הגונוני נהירין דעיינין נעשה הגונוני נהירין דהקשת, ומתקיים (שם ט יג) את קשתי נתתי בענן, שהוא סוד היחוד כנ"ל מדברי התיקונים (תי' יח לה ע"א) שאמר ומיד דיהא הקשת נהיר בגונוני נהירין, מיד וראיתיה לזכור ברית עולם, וכנ"ל כ"ז (דע"ה ח"ב פח ע"ג).

⁹⁵ עי' בזה בתיקון לז ובסוף תיקון נח (לש"ו).

⁹⁶ עי' במ"ר (פ"א סי' ב): ר' ברכיה בשם רבי לוי אמר כגואל הראשון כך גואל האחרון הגואל הראשון זה משה נגלה להם וחזר ונכסה מהם כמה נכסה מהם רבי תנחומא אמר שלשה חדשים הה"ד (שם ה) ויפגעו את משה ואת אהרן וגו' אף גואל האחרון נגלה להם וחזר ונכסה מהם כמה יהא נכסה מהם אמר רבי תנחומא בשם ר' חמא ב"ר הושעיא ארבעים וחמשה ימים הדא הוא דכתיב (דניאל יב) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם. וכן עי' מדרש שמואל (פרשה יד).

באות ב, בת קול היא, ודאי הכלל של נקודות [והיא] (היה) ראשית נקודה באת ב בת קול האותיות. איהי ודאי כללא דנקודין ואתוון:

דא ציון - אות ברית כמו שמפרש והולך, כגוונא דטבור: דא נקודה דסיהרא כו' - באמצע כנ"ל, והיא חכמה דילה כמו שמפרש והולך, וכן בתיקון י"ט (לו ע"א), והיא אות ברית דילה, { לה ע"ב } שהוא עטרת היסוד, והוא חכמה דילה⁹⁷, רוחא דבגוה⁹⁸, דמשם שרשה. ועמש"ל תיקון מ"ם מזה בארוכה (פ"ט ע"א): (היה - צ"ל והיא): והיא ראשית כו' - ר"ל, זהו בראשית, ב' ראשית, שהוא חכמה נקודה הנ"ל, והוא נקודה שבתוך הבית כמו שמפרש והולך: בת קול כו' - ר"ל, לכך נקרא בית, בת קול, י' נקודה: כללא כו' - כמש"ל בתיקון כ"ח⁹⁹ שהיא כוללת כל האותיות באות בית, וכל הנקודין בנקודה שבתוך הב', ונמצאו הכל נרמזו בב' של בראשית:

ואיהי פתוחה כלפי (צדיקיא ו)חסדיא וחכימיא ומארי דאורייתא ופתיחא לגבי נביאיא ולגבי¹⁰⁰ נטרי ברית וכל אינון דתליין בספירן דאינון שמא קדישא דקודשא בריך הוא ואיהי סתימא מסטרא אחרא כלפי רשיעיא דבזמנא דאתיין לאסתכלא בה חזרת אנפין לאחורא מנייהו כגוונא דא:

והיא פתוחה כלפי (צדיקים ו)חסידים וחכמים ובעלי התורה, ופתוחה לנביאים ולשומרי הברית, וכל אותם שתלויים בספירות שהם שמו של הקדוש ברוך הוא, והיא סתומה מצד אחר כלפי הרשעים, שבזמן שבאים להסתכל בה מחזירה פנים לאחור מהם כמו זה

מסטרא אחרא - ר"ל, באחור של הבית:

ובגין דיעקב דאיהו דיוקניה חקוקה בסיהרא תמן אתמר ביה (במדבר כג כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלהי' עמו ותרועת מלך בו ועל אינון דזרעא דיעקב אתמר וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב (דברים לג כח) אתמר הכא בדד ואתמר התם באתר אחרא ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר (שם לב יב) דא יהא ביומוי דמלכא משיחא דלא יהא פסולת בישראל אלא ה' בדד ינחנו ומאן פסולת אינון גרים מפלחי כוכביא ובגין

ומשום שיעקב שדיוקנו חקוק בלבנה, שם נאמר בו "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל יהו"ה אלהי' עמו ותרועת מלך בו", ועל אותם זרע של יעקב נאמר "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב". נאמר כאן בדד, ונאמר שם במקום אחר "יהו"ה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר", זה יהיה בימי מלך המשיח שלא תהיה פסולת בישראל, אלא יהו"ה בדד ינחנו, ומי הפסולת, אלו הגרים מעובדי כוכבים. ולכן פרשוה בעלי המשנה (יבמות כד ע"ב) שאין מקבלים גרים לימות המשיח.

⁹⁷ וכן הוא בספד"צ. וז"ל הערת הלש"ו כאן: עי' גר"א ס"י פ"א מ"א אופן ה', ע"כ. וכוונתו למש"כ בדף ה' ע"ב, שם מבאר רבינו שהוא כתר דנוק' וממילא כוונתו של הלש"ו להעיר שמכאן צ"ע שכן הוא סותר מש"כ שם. ועי' לש"ו כללים (ח"ב נ ע"ד) שמביא את דברי רבינו שם ואת קושייתו זו עליו. ומצרף מקמור לדברי רבינו שם את דברי הע"ח שער תיקון הנוק' פרק ב כלל ט'. ועי' שם שער פ"ח סוף דרוש ט' [ז"ל: אלהים דעיבור הוא מלכות שבו, והוא בחי' כתר דנוקבא כנודע, כי הם בחי' א' עטרה וכתר, עטרה לו וכתר לה].

ועי' בלש"ו (שם נז ע"ג) שיישב הדבר ופי' שמש"כ בס"י הוא שהכתר דט"ר שבכתר דנוק' ניתן לעטרה על ראש יסוד דז"א, וממילא נשארו בה רק מחכמה ולמטה, והכתר שלה הוא לעטרה. אמנם מש"כ כאן שעטרת היסוד הוא חכמה דמלכות, כוונתו שמהעצמות העיקרי שבה הוה העטרה בבחי' הכתר שלה, וכנז'. אמנם שימושה בזה נעלם בה מאד, כי השימוש דכתר בכל פרצוף הוא לעולם נעלם, אך קבלתה הגלויה מהעטרה והשימוש העיקרי שמשמש בה הוא בחי' חכמה דנוק' שהוא המוחין שבה אשר על ידו היא נתקנת בכל תיקוני הנוק'.

⁹⁸ עי' זהר ח"ב קא ע"א, וע"ח שער מוחין דצלם פרק ו שזה מה שאבא נתן אימא בביאה ראשונה.

⁹⁹ אין תיקון כ"ח בדפוס הנמצא בידינו.

¹⁰⁰ צדיקיא (נוסף בגר"א).

דא אוקמו מארי מתניתין דאין מקבלים גרים
לימות המשיח:

עין יעקב - נקודה הנ"ל:

ובהוא זמנא מתפשטא סיהרא מאלין
קליפין חשוכין ומתחדשא בלבושין שפירין
והאי איהו חדושא דסיהרא הה"ד (בראשית לחיד)
ותסר בגדי אלמנותה מעליה ואתמר בה (תהלים
קג ה) תתחדש כנשר נעורייכי ומיד דאיהי
מתחדשא מיד אתקיים [לג ע"א] קרא דנבואה
בישראל (יהוקאל לו כז) ואת רוחי אתן בקרבכם
וגו' (שם כו) ונתתי בכם¹⁰¹ לב חדש ורוח חדשה
אתן בקרבכם וגו' (יואל ג א) ונבאו בניכם
ובנותיכם:

ובאותו זמן מתפשטת הלבנה מאותן
קליפות חשוכות, ומתחדשת בלבושים יפים,
וזהו חדוש הלבנה, זהו שנאמר "ותסר בגדי
אלמנותה מעליה", ונאמר בה "תתחדש
כנשר נעורייכי", ומיד שהיא מתחדשת, מיד
מתקיים פסוק הנבואה בישראל "ואת רוחי
אתן בקרבכם וגו'", "ונתתי בכם לב חדש
ורוח חדשה אתן בקרבכם וגו'", "ונבאו
בניכם ובנותיכם".

הא אלין נפקין הא מארי דקומה קא דפקין
לפתחא דאיהו קומה דנופא דמלכא דאתמר
ביה (דניאל י ו) וגויתו כתרשיש והאי איהו
דאתקרי שמים דביה אתפתחין חמש נהורין
הה"ד (יהוקאל א א) נפתחו השמים ואראה
מראות אלהים ואינון חמש נהורין דאינון ה'
ספרי דאורייתא בגין דאיהו ו' וביה אתפתחין
חמש נהורין דאת ה' דסלקין לחמשין תרעין
דחירו:

הרי אלו יוצאים, והנה בעלי הקומה
דופקים בפתח, שהוא הקומה של גוף המלך,
שנאמר בו "וגוייתו כתרשיש", וזהו שנקרא
שמים, שבו נפתחו חמשה אורות, זהו
שנאמר "נפתחו השמים ואראה מראות
אלהים", והם חמשה אורות שהם חמשה
ספרי התורה, משום שהוא ו' ובו נפתחים
חמשה אורות של אות ה', שעולים לחמשים
שערי חרות.

הא מארי דקומה - ר"ל, מסט' דקב"ה כמו שמפרש והולך: מראות אלהים - בינה חמש אתון
דאלהים, ה' נהורין דילה¹⁰²: בגין דאיהו ו' - ר"ל, צורת פתח {לה ע"ג} לכך מתפתחין ביה:

ובזמנא דאלין דפקין לפתחא ואמרין (תהלים
נא י) אדנ"י שפתי תפתח אתפתחת לון תרעא
דהיכלא בכמה נהורין¹⁰³ מרקמן נהרין מכל
גוונין דעלמא ובזמנא דאלין עאלין להיכלא
שכינתא אוליפת זכו עלייהו ואמרת רבון
עלמא הא אלין מארי דקומה דקא סגדין
בצלותא לנבך¹⁰⁴ ארבע זמנין בתלת קדמאין
תרי ובתלת בתראין תרי לקבל ארבע אתון
דילך וזקפין ארבע זקיפות בהו לארבע אתון
דילי דאינון {לה ע"ב} אדנ"י לסלקא ארבע
דאינון אדנ"י בארבע דאינון יהו"ה וצריך
למכרע בכלהו בח"י חוליין דאינון לקבל תמוני

ובזמן שאלה דופקים לפתח ואומרים
"אדנ"י שפתי תפתח", נפתח להם שער
ההיכל בכמה אורות מרוקמים, מאירים מכל
צבעי העולם. ובזמן שאלה נכנסים להיכל,
השכינה מלמדת עליהם זכות, ואומרת רבוננו
של עולם, הרי בעלי הקומה האלה
שמשתחווים בתפילה אליך ארבע פעמים,
בשלש הראשונות שתיים, ובשלש האחרונות
שתיים, כנגד ארבע האותיות שלך. וזוקפים
ארבע זקיפות בהם לארבע האותיות שלי,
שהם אדנ"י, להעלות ארבע שהם אדנ"י
בארבע שהם יהו"ה. וצריך לכרוע בכולם
בשמונה עשרה חוליות, שהם כנגד שמונה
עשרה ברכות שכוללות בח"י העולמים, וזהו
שתקנו בעלי המשנה (ברכות כח ע"ב) עד
שיתפקו כל החליות שבשדרה, והשדרה

¹⁰¹ לשון הפסוק: לכם.

¹⁰² עי' לעיל יא ע"ד ד"ה נהירין.

¹⁰³ עי' לעיל יא ע"ד ד"ה נהירין.

¹⁰⁴ עי' לעיל הערה.

סרי ברכאן דכלילין בח"י עלמין ודא איהו דתקיננו מארי מתניתין עד דיתפקקו כל חוליות שבשדרה ושדרה איהו לולב אם נפרצו עליו פסול כגוונא דא צריך דלא יפסיק בתמני סרי ברכאן דצלותא דאינון לקבל ח"י נענועין דלולב:

היא לולב, אם נפרצו עליו פסול. כמו זה צריך שלא יפסיק בשמונה עשרה ברכות התפלה, שהם כנגד שמונה עשר נענועים של הלולב.

(כמה דאוקמוהו מארי מתניתין אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק) בגין דח"י עלמין איהו דאחיד בין יהו"ה אדנ"י כגוונא דא יאהדונה"י דסליק לחשבן אמ"ן ובגין דא אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק (*כשהוא כורע בברוך ומה דאתמר אבל עקרב פוסק בגין דהא אוקמוהו וחי בהם ולא שימות בהם)¹⁰⁵:

(כמו שבארוהו בעלי המשנה (ברכות ל ע"ב) אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק), משום שח"י העולמים הוא שאחוז בין יהו"ה אדנ"י, כמו זה יאהדונה"י, שעולה לחשבון אמ"ן. ולכן, אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק (כשהוא כורע בברוך, ומה שנאמר, אבל עקרב פוסק, משום שהרי פרשוהו (סנהדרין עד ע"א) "וחי בהם ולא שימות בהם").

ועוד כל הכורע כורע בברוך הא אוקמוהו דצריך לכלול ביה עשר ספירן דאינון יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאינון כ' מן ברוך כתר ר' ראשית חכמה ב' תריין ההי"ן שכינתא עלאה ותתאה ו' שית ספירן הא עשר ובגיניה אתמר וברוך אל עליון וגו' ויתן לו מעשר מכל (בראשית יד ב):

ועוד (ברכות יב ע"א) כל הכורע כורע בברוך, הרי פרשוהו שצריך לכלול בו עשר ספירות שהם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שהם כ' מן ברוך כתר, ר' ראשית חכמה, ב' שתי ההי"ן שכינה עליונה ושכינה תחתונה, ו' שש ספירות, הרי עשר. ובשבילו נאמר "וברוך אל עליון וגו' ויתן לו מעשר מכל".

ובגיניה כו' - ר"ל, מעשר (בכל) [מכל] ע"ס¹⁰⁶:

יוסף בגין דזכה לצדיק ח"י עלמין דביה צריך למסגד בכל ספירן לגבי שכינתא זכה להאי חלמא הה"ד (בראשית לו ט) והנה השמש והירח וגו' ונביא דסליק להאי דרגא שמשא וסיהרא וככביא ומזלי כלהו יתבין ביה נביעו בנשמתי ורוח דנבואה לאתנבאה מכלהו והאי איהו משתחיים לי דמכלהו נחית ליה נבואה ומכלהו אתכלילת נשמתי והאי איהו אנרא דאלין מארי דקומה:

יוסף משום שזכה לצדיק ח"י העולמים, שבו צריך להשתחוות בכל הספירות אל השכינה, זכה לחלום הזה, זהו שנאמר "והנה השמש והירח וגו'". ונביא שעולה לדרגה הזו, השמש והלבנה והכוכבים והמזלות כולם נותנים בו שפע בנשמתי, ורוח של נבואה להתנבא מכולם, וזהו "משתחיים לי", שמכולם יורדת לו נבואה ומכולם נכללת נשמתי, וזהו שכרם של בעלי הקומה הללו.

הא אלין נפקין הא אחרנין דפקין לפתחא ואינון מארי דרועין ואמרין (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח מיד עאלין נטורי תרעין ואמרין רבון עלמא הא מארי דרועין קא דפקין לפתחא קלא נפיק ויימא הא אינון מארי דרועין בקשורא דתפלין ובעטיפו דמצוה דאתמר בהון (בראשית ט כג) וישימו על שכם שניהם כגוונא דשם ויפת דאתמר בהון (שם)

הרי אלה יוצאים, הנה אחרים דופקים בפתח, והם בעלי הזרועות, ואומרים "אדנ"י שפתי תפתח", מיד נכנסים שומרי השערים ואומרים, רבוננו של עולם, הרי בעלי הזרועות דופקים בפתח, קול יוצא ואומר, הרי אותם בעלי הזרועות בקשר של תפלין ובעטוף של מצוה, שנאמר בהם "וישימו על שכם שניהם", כמו ששם ויפת, שנאמר בהם "ויקח שם ויפת את השמלה וגו' וערות אביהם לא ראו". הערוה היא מהצד של חם, וזהו יצר הרע שמחמם את גופו לדבר ערוה (עבירה)

¹⁰⁵ ע"י לקמן קנב ע"א.

¹⁰⁶ ע"י ע"ח שער מיעוט הירח א, וע"י מלואים אות ו.

ומגלה עריות בעולם, שהוא מצד של נחש הקדמוני שנאמר בו "ארור אתה מכל הבהמה", ומשום שזהו מצדו אמר "ארור כנען וגו'".

ויקח שם ויפת את השמלה וגו' וערות אביהם לא ראו ערוה איהי מסטרא דהם ודא איהו יצר הרע דמחמם גופיה לדבר ערוה (ג"א עבירה) וגלי עריין בעלמא דאיהו מסטרא דנחש הקדמוני דאתמר ביה ארור אתה מכל הבהמה (בראשית ג יד) ובגין דהאי איהו מסטרוי אמר (שם כה) ארור כנען וגו'.

על שכם - שהם ב' כתפין, ב' פרקין אחרונין דידין: שניהם - שני הכתפין: ערות אביהם כו' -
 דהכתפין הן הדעת שיוורד ביסוד כידוע (ע"ח שער הזוגים פרק ה), ולכן וישימו כו' ויכסו כו' :

ועוד, אלו בעלי המתנות שעושים גמילות חסדים עם השכינה, שהיא עניה, שהם "פתוח תפתח", "נתון תתן", "הענק תעניק וכו'", עשרה הם. והרי פרשוהו החברים בעלי המשנה ואלו הם ידי נדיבים מצד של האבות, שנאמר בהם "נדיבי עמים וגו'". ידים פתוחות בותרנות לעניים, שהם צדיק וצדק, שגומלים עמהם בגלות גמילות חסדים בתורה שנתנה מימין ומשמאל, זהו שנאמר "יומם יצוה יהוה חסדו ובלילה שירה עמי", תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שמשניהם נתנו, זהו שנאמר "מימינו אש דת למו".

ועוד אלין אינון מארי מתנן דעבדין גמילות חסדים עם שכינתא דאיהי עניא¹⁰⁷ דאינון פתוח תפתח (דברים טו ח) נתן נתן (שם י) הענק תעניק וכו' (שם יד) [לג ע"ב] עשרה אינון והא אוקמוהו חבריא מארי מתניתין ואלין אינון ידי נדיבים מסטרא דאבהן דאתמר בהון (תהלים מז) נדיבי עמים וגו' ידן פתיחן בוותרנותא לגבי עניין דאינון צדיק וצדק¹⁰⁸ דגמלין עמהון בגלותא גמילות חסדים באורייתא דאתייהיבת מימינא ומשמאלא הה"ד (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי אורייתא דבכתב ואורייתא דבעל פה דמתרוייהו אתייהיבו הה"ד (דברים לג ב) מימינו אש דת למו:

נדיבי עמים כו' - סיפא דקרא, עם אלהי אברהם, שהן בעלי גמ"ח: מימינו אש כו' - ר"ל, אש
 הוא בשמאלא, ומשניהם דת למו, וכמ"ש בפ' יתרו (פא ע"א¹⁰⁹):

ועוד רבונן של עולם קבל את הדורון שלהם, שהיא מתנה טובה שעולה עליהם, שנאמר בה (ביצה טו ע"ב) "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה", אלו הם שהיו

ועוד רבון עלמא קבל דורונא דלהון דאיהי מתנה טובה דסלקא עליהו דאתמר בה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה¹¹⁰ אלין

¹⁰⁷ עי' מלואים אות.

¹⁰⁸ עי' לעיל הערה.

¹⁰⁹ ז"ל: תנא רבי יהודה אמר בסטר גבורה אורייתא אתייהיבת אמר רבי יוסי אי הכי בסטר שמאלא הוי אמר ליה אתהדר לימינא דכתיב (דברים לג ב) מימינו אש דת למו וכתוב (שמות טו ו) ימינך יהוה נאדרי בכח וגו' אשכחן שמאלא דאתחזר לימינא וימינא לשמאלא הא גבורה לשמאלא (ד"א לימינא) וענן כבד על ההר וגו' עננא תקיף דשקיע באתריה דלא נטיל וקול שפר חזק מאד מגו דעננא תקיף הוה נפיק ההוא קלא כמה דאת אמר (דברים ה כ) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך אמר רבי יהודה תלת חשוכי הוו דכתיב חשך ענן וערפל וההוא קלא הוה נפיק פנימאה מכלהו אמר רבי יוסי פנימאה דכלא הוה דביה כתיב קול גדול ולא יסף.

תרגום: שנינו רבי יהודה אומר בצד הגבורה נתנה התורה אמר רבי יוסי אם כך היא היתה בצד שמאל אמר לו החזרה לימין שכתוב מימינו אש דת למו וכתוב ימינך ה' נאדרי בכח וגו' מצאנו שמאל שהחזר לימין וימין לשמאל הרי גבורה לשמאל (לימין). וענן כבד על ההר וגו' ענן חזק ששקוע במקומו שלא לוקח וקול שופר חזק מאד מתוך הענן החזק היה יוצא אותו הקול כמו שנאמר ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך. אמר רבי יהודה שלש חשכים היו שכתוב חשך ענן וערפל ואותו קול היה יוצא פנימי מכולם אמר רבי יוסי הפנימי של הכל היה שבו כתוב קול גדול ולא יסף.

¹¹⁰ ועוד (נוסף בגר"א).

עושים צדקה עמה, שהיא: צ' תשעים אמנים, ד' ארבע קדשות, ק' מאה ברכות, ה' חמשה חמשי תורה. מיד "וידי אדם" שהם חסד וגבורה היו יוצאים מאדם, שהוא העמוד האמצעי, לקבל את הדורון שלהם, ונותנים אותו למלך, שאלו שלא עושים גמילות חסדים עם שכינתו בגלות, והם קמצנים אליה הדורון שלהם נמסר לכלב. ואת הדורון של השכינה צריך לעשות בשבילה, מאותו חביב שיש לו, כמו שבארוהו בעלי המשנה (ברכות נד ע"א) "ואהבת את יהוה וגו'", באותו שהוא חביב עליך, באותו זמן כמה חיות פותחות ידיהן, שנאמר בהם "וידי אדם מתחת כנפיהם", נותנות דורון לנשמה של אותו אדם מכמה מתנות טובות, מכמה דרגות של נבואה. ועל כולם נותנת לו השכינה מתנות שנאמר בה (תפילת שחרית של שבת) "ישמח משה במתנת חלקו" משום שמתת אלהים היא, ואותו שנאמר בו "פותח את ידך וכו'", נותן לו כמה מתנות טובות ופרנסה לנשמתו ולגופו, וכולם שנכנסים כשיוצאים מבית המלך נותנים שלש פסיעות לאחור, שלא מחזירים כתפיהם לקדוש ברוך הוא, שאין דורון חביב לפני הקדוש ברוך הוא כדורון של השכינה.

אינון דהו עבדין צדקה עמה דאיהי צ' תשעין אמנים ד' ארבע קדושות ק' מאה ברכאן ה' חמשה חומשי תורה מיד וידי אדם דאינון חסד וגבורה הו נפקין מאדם דאיהו עמודא דאמצעייתא לקבלא דורונא דלהון ויהבין ליה למלכא דאלין דלא עבדין גמילות חסדים עם שכינתיה בגלותא ואינון קמצנין לגבה דורונא דלהון לכלבא אתמסר¹¹¹ ודורונא דשכינתא צריך למעבד בגינה¹¹² מההוא חביב דאית ליה כמה דאוקמוהו מארי מתניתין (דברים ו ה) ואהבת את ה' וגו' בההוא דאיהו חביב עלך בההוא זמנא כמה חיון פתחין ידיהו דאתמר בהון וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזקאל א ה) יהבי דורונא לנשמתא דההוא בר נש מכמה מתנן טבין מכמה דרגין דנבואה ועל כלהו יהיבת ליה שכינתא מתנן דאתמר בה ישמח משה במתנת חלקו בגין דמתת אלהים היא וההוא דאתמר ביה (תהלים קמח טז) פותח את ידך וכו' יהיב ליה כמה מתנן טבין ופרנסה לנשמתיה ולגופיה וכלהו דעאלין כד נפקין מבי מלכא יהבין תלת פסיעין לאחורא דלא חזרין כתפייהו לגבי קודשא בריך הוא דלית דורונא חביבא קדם קודשא בריך הוא כדורונא דשכינתא:

קבל דורונא כו' - ר"ל, עונג שבת, שלויץ ועושין יותר בוותרנותא¹¹³ : דורונא דשכינתא - ר"ל, ככל הנ"ל : במתנת חלקו - ר"ל, מה שנותן לו חלקו, כלת משה (עי' לעיל כח ע"א)¹¹⁴ : וההוא דאתמר פותח כו' - ר"ל, הקב"ה ו', פותח ידך וכמש"ל בהקדמה (ח ע"ב) "ידך יודיך עם ו', הפותח הוא הוי"ה עמודא דאמצעייתא :

אשרי אותן זרועות שמעלות אותה אליו תפילין על ידיהם ועל ראשם, אשרי אותן רגלים וגוף וידיים, וכל אבר ואבר שבו עולה דורון לקדוש ברוך הוא, שאין דורון חביב לפני הקדוש ברוך הוא כמו הדורון של השכינה. אשרי האבר שעושה בו מצוה לקדוש ברוך הוא, שבגללה יורד הקדוש ברוך

זכאין אינון דרועין דסלקין לה לגביה תפילין על ידיהו ועל רישיהו זכאין אינון רגלין וגופא וידין וכל אבר ואבר דביה סליק דורונא לקודשא בריך הוא דלית דורונא חביבא קדם קודשא בריך הוא כדורונא

¹¹¹ עי' לעיל לג ע"א.

¹¹² פי' לשמה, ועי' לעיל ב ע"ד: דעסקין באורייתא לשמה, ר"ל בשביל השכינה, לייחד אותה עם התורה, והענין של לשמה, שלומד על מנת לקיים מצותיה של התורה, והמצות הן בשכינה אם כן הוא לשמה. ועי' לקמן נ ע"ג: זכאין אינון אם כו', ר"ל שלומדים לשמה כמש"ל דמשתדלין באורייתא כו' לשמה והנה ב' תורות שבכתב ובע"פ הם חו"ב ימינא ושמאלא והנה לשמה הוא בעד"א כליל שניהם והוא דחילא ורחימא דא"א דעד"א כוללם והם ד' עטרין דכולל חג"ת כמ"ש בז"ח ש"ה והם יראה ואהבה ותורה שבכתב ובע"פ ד' אותיות הוי"ה.

¹¹³ עי' ביצה דף טו ע"ב, מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע. ועי' לעיל לג ע"ב: בענין חלקת משה, והערה. ועי' לקמן לו ע"ב. ועי' לקמן (מה ע"א): צדקה ידוע באימא, מתנת חנם דשם אה"ה, וחנותי את אשר אחון (שמות לג יט), שהוא עולם הוותרנותא, מתנת חלקו.

¹¹⁴ עי' לעיל הערה.

הוא לשרות בכל אבר שלו, ועל האיש הזה מכריזים למעלה תנו כבוד לדמות המלך. דשכינתא זכאה איהו אבר דעביד ביה מצוה לקודשא בריך הוא דבגינה נחית קודשא בריך הוא לשרייתא בכל אבר דיליה ועל האי בר נש מכריזין לעילא הבו יקר לדיוקנא דמלכא:

(בד"א ומנטובה הובא כאן מאמר אני ישנה וכו' שהוא לפנינו בתיקון סט)

[לו ע"ב] בריש הורמנו¹¹⁵ דמלכא¹¹⁶ בוצינא דקרדינותא¹¹⁷ לא חוור ולא סומק ולא ירוק ולא אוכם¹¹⁸ כלל¹¹⁹ והאי בוצינא איהו קו המדה¹²⁰ דאיהו אתלבש באורא וכד איהו באורא איהו סתימא ולא אתחזיא כלל וכד אתפשטת לאתגליא נפיק מהאי אורא נקודה חדא ומה דאשתאר איהו אור והאי איהו אור קדמאה דעובדא דבראשית הה"ד (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור יהי¹²¹ אור ורזא דא לחכימי לבא אתמסר:

בהתחלת רצון המלך, המנורה הקשה לא לבן ולא אדום ולא ירוק ולא שחור כלל, והמנורה הזו היא קו המדה, שהוא מתלבש באויר. וכשהיא באויר, היא נסתרת ולא נראית כלל, וכשמתפשטת להתגלות, יוצאת מהאויר הזה נקודה אחת, ומה שנשאר הוא אור, וזהו האור הראשון של מעשה בראשית, זהו שנאמר "ויאמר אלהים יהי אור", יהי י' אויר, וסוד זה נמסר לחכמי הלב.

בריש הורמנו כו' באוירא - באוירא דגלגלתא, חכמתא עלאה¹²²: נקודה חדא - { לה ע"ד } חכמה: *י' אויר - צ"ל י"ה אויר, והוא כח"ב, (אויר כתר, י"ה חו"ב, ור"ל יהי אור, שיצא הי"ד מן אויר וישאר אור, ואז יהיה בסוד הגילוי), וזהו יהי הוי"ה, ויו"ד הראשון של יהי הוא היציאה מן אויר, והשני שנתלבש בה"א כמו שמפרש והולך:

והאי נקודה בתר דאתפשט מהאי אור אתלבשת בגוונין ארבע בהיכלא עלאה¹²³ ומאי איהו ב ועלה אתמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית ורזא דהאי נקודה¹²⁴ איהו מדיד חמש גוונין ועלייהו אתמר (ישעיה מ"ב) מי מרד בשעלו מים ודא א' ושמים בזרת תכן (ש) ודא

והנקודה הזו, אחר שהתפשטה מהאור הזה, התלבשה בארבעה צבעים בהיכל העליון, ומה היא ב, ועליה נאמר "בחכמה יבנה בית". וסוד הנקודה הזו היא מודדת חמשה צבעים, ועליהם נאמר "מי מדד בשעלו מים", וזה א', "ושמים בזרת תכין", וזו א', "וכל בשליש עפר הארץ", ודא א (נ"א א), "ושקל בפלס הרים" וזו א', "וגבעות

¹¹⁵ בהתחלת הרצון (לש"ו).

¹¹⁶ לעיל כ ע"ב ובתז"ח נ ע"ב ועי' עוד בזהר ח"א טו ע"א ורנא ע"א סי' ב' שם וקעב ע"א ולח ע"א (לש"ו).

¹¹⁷ הוא הטלא דבדולחא שבגלגלתא דא"א (לש"ו), עי' אד"ז רצב ע"ב, ועי' ב"ע ס ע"א, המו"ס הוא בוצד"ק, והוא מאיר על ידי אור דאוירא, ומכאן נובע הכח של הספירות להאיר. ¹¹⁸ ולח גוון (נוסף בגר"א).

¹¹⁹ עי' לעיל יא ע"ד ד"ה נהירין, שכל גוונין במלכות.

¹²⁰ ר"ל שהוא לוקח תמיד בחי' החכמה שהוא יו"ד בה, וממשיך אותן בכל ספירה וספירה, ונותנת מדה אליו עד כמה שתתפשט, כמה יודין שתנתן לכל ספירה וספירה, ועיין בדף קמה ע"ב ובדברי רבינו שם (לש"ו). כל המציאות דאימא הנה הוא ג"כ רק ע"י אבא, וכמו שמבואר באדר"ז (רפט ע"ב), ורצ ע"א וע"ב) ע"ש היטיב (ועי' עוד בתיקונים בת' י"ח סמוך לסופו, ובזוהר בראשית טו ע"א לח ע"א קע"ב ע"א ורנ"א ע"א סי' ב' שם) (דע"ה ח"א יא ע"א).

¹²¹ י"ה (גר"א).

¹²² עי' זהר ח"א ז ע"ב שהכינוי "חכמתא עלאה" היא חכמה (עיי"ש בהגהות רח"ו ויהל אור), אמנם עי' מבר"ש (ש"ג ח"ב פ"ד) שחכמתא סתימאה עילאה היא אוירא, ולכן לכאורה נראה שנפל טעות בדפוס, וצ"ל חכמתא סתימאה עילאה.

¹²³ הוא יחוד דח"ב (לש"ו).

¹²⁴ עי' מלואים אות.

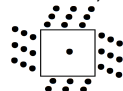
במאזנים", וזה א. זה עולה באויר, וזה הולך לצפון, וזה לדרום, זהו שנאמר "הולך אל דרום וסובב אל צפון". שני אחרים סובב סובב אל מזרח ומערב, שכל הנקודות הן כמו גלי הים, זה עולה וזה יורד.

א וכל בשליש עפר הארץ (ש) ודא א' (נ"א א) ושקל בפלס הרים ודא א' וגבעות במאזנים ודא א' דא סליק באוירא ודא אויל לצפונא ודא לדרומא הה"ד (קהלת א 1) הולך אל דרום וסובב אל צפון תרין אחרנין סובב סובב לגבי מזרח ומערב דאינון כלהו נקודי כגלי ימא דא סליק ודא נחית:

בהיכלא עילאה - בינה : ועלה אתמר כו' - כמ"ש בהתחלת התיקון (לב ע"ב ד"ה ביחא דנבואה) שבינה נקרא בית : חמש גוונין - שגוון החמישי כוללת הד' גוונין, והוא גוון תכלת כוללת, והוא באוירא סביב הנקודה כמו שמפרש והולך :

ואינון כחוטא חוורא דעינא דאיהו אסחר עינא וכחוטא ירוקא ואוכמא וסומקא ותכלא אלין גלגלין כלהו סחרין לההוא נקודה ואיהו מדה לכלהו¹²⁵ איהי בארבע וסלקא בעשר ורזא דמלה יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אלין אינון ארבע גוונין דסלקין בעשר ואינון כלהו להביות אשיות ועליהון אתמר (דברים ד כד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא ולו ע"א שבע אינון מהאי עשר ואינון לקבל שבעה רקיעין ואינון שבע ספיראן ובין כל חד וחד חמש מאה שנין והכי פותיא דכל רקיעא ורקיעא חמש מאה שנין עד דסלקין כלא למדה ידיעא דאיהו נקודה דא לחשבון ידיעא והכי איהו רזא

והם כחוט הלבן שבעין, שהוא סובב את העין. וכחוט ירוק ושחור ואדום ותכלת, אלו הגלגלים כולם סובבים את הנקודה הזו, והיא מדה לכולם. היא בארבע, ועולה בעשר. וסוד הדבר, יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א, אלו הם ארבעה צבעים שעולים בעשר, והם כולם להבות אש, ועליהם נאמר "כי יהו"ה אלהיך אש אכלה הוא". שבע הם מהעשר הזה, והם כנגד שבעה רקיעים, והם שבע ספירות, ובין כל אחד ואחד חמש מאות שנים. וכך הרוחב של כל רקיע ורקיע, חמש מאות שנים. עד שכולם עולים למדה ידועה שהיא נקודה אחת, לחשבון ידוע. וכך הוא

סוד החשבון, כמו זה , תשע נקודות הן לכל צד שנכללים בנקודה של החלל שלה, ובשבילה נאמר "מחלליה מות יומת וכו'".

דחושבנא כגוונא דא תשע נקודין אינון לכל סטר דאתכלילין בנקודה דחלל דילה ובגינה אתמר מחלליה מות יומת וכו' (שמות לא יד) :

כחוטא חוורא - הן החמש גוונין וכת עין¹²⁶ היא הנקודה, כמ"ש בריש תיקון י"ט (לו ע"א) והאי בת נקודה כו' : איהי בארבע כו' - ר"ל, בארבע גוונין : וסלקא בעשר - כמו שמפרש והולך, ד' אותיות הוי"ה, דמילואם הוא עשר, והן עשרה מיני גוונין דכללן הוא ארבעה : ואינון כולהו כו' - ר"ל, שהן כולם גווני { לו ע"א } דאשא : שבע אינון כו' - כידוע בסוד שבעה רקיעין, וז' היכלות, דג"ר נחשבין לאחת, וכן נו"ה בשבע רקיעין, וז"ש ואינון לקבל שבע רקיעין : עד דסלקין כלא כו' - ר"ל, ז' פעמים ה' הוא ל"ה, עם נקודה שהיא המדה הוא ל"ו, וכ"ה ארבע פעמים ט' נקודין שמצויירין כאן : דאתכלילין כו' - ואינה ממניינם שהיא כוללת כולם :

¹²⁵ דעיקר המדה הוא היו"ד חכמה דהוא המתפשט לעשירות בכל ספירה אלא דבינה הי' היא נותנת שיעורא כמה עשירות שיתפשט כמה מדות שניתן לכל ספירה וזה שאמר לעיל בריש תיקון ה' כד מדיד משיחה ור"ל כד לקחה בינה כח החכמה בה להאציל האצילות ולמדוד בו והוא בעת שהמה בבחי' קוטרא בגולמא נעיץ בעיזקא וכמ"ש רבינו שם (לש"ו).

¹²⁶ עי' לעיל ל סע"ב שהעין היא מלשון עין המים.

קם ההוא סבא¹²⁷ ואמר ליה רבי רבי באומאה עלך בהאי נקודה טמירא¹²⁸ עלאה נחת הכא לגלאה רזא טמירא ולא ליקרא דילי עבידנא אלא ליקרא דשכינתא¹²⁹ לאחזאה יקרא דהאי נקודא טמירא נניזא דאתמר בה (איוב כח כא) ונעלמה מעיני כל חי¹³⁰ ועלה אתמר (איוב כח ז) נתיב לא ידעו עיט¹³¹ וגו' אדהכי הא רבי סליק לעילא באוירא לנטלא רשו מההיא נקודה דאיהי נניזא תמן והא קא נחית בעמודא דאשא דאיהי הבל דפומא דביה חיוון רצינ ושבין הה"ד והחיות רצוא ושוב וגו' (יחזקאל א יד) ואמר בראשית תמן ב"ת:

קם אותו הזקן ואמר לו, רבי רבי בשבועה עליך, בנקודה הנסתרה הזו העליונה ירדת לכאן לגלות סוד נסתר, ולא לכבודי עשיתי אלא לכבוד השכינה, להראות הכבוד של הנקודה הנסתרה והגנוזה הזו, שנאמר בה "ונעלמה מעיני כל חי", ועליה נאמר "נתיב לא ידעו עיט וגו'". בינתים הרי רבי עולה למעלה באויר ליטול רשות מאותה נקודה שגנוזה שם. והרי יורד בעמוד האש שהיא הבל הפה שבו החיות רצות ושבות, זהו שנאמר "והחיות רצוא ושוב וגו'", ואומר בראשית, שם ב"ת.

¹²⁷ עי' לעיל הערה.

¹²⁸ עי' דברי רבינו לקמן מד ע"ד.

¹²⁹ פי' לשמה עי' לעיל הערה 112.

¹³⁰ ועי' לקמן מד ע"ד שזה עליית המלכות לחכמה.

¹³¹ עי' לעיל הערה.

א. עי' זהר ח"ב קכא ע"ב: ומשום דישאל אקרון קדש (ישראל) בשלימו דכלא כתיב (שמות כב ל) ובשר בשדה טרפה¹³² לא תאכלו דהא ישראל דאינון שלמין על כלא לא ינקין מסטרא דדינא קשיא לכלב תשליכון אותו לכלב¹³³ ודאי דהוא דינא חציפא תקיפא על כלא כיון דדינא תקיפא שריא עלוי ואטיל זוהמא ביה אסיר להו לאינון דאקרון קדש אלא לכלב תשליכון אותו ודאי דאיהו דינא חציפא דינא תקיפא יתיר מכלא דכתיב¹³⁴ (ישעיה נו יא) והכלבים עזי נפש: תרגום: ומשום שישאל נקראו קדש, בשלמות הכל, נאמר "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו", שהרי ישראל, שהם שלמים על הכל, לא יונקים מצד הדין הקשה. "לכלב תשליכון אותו", לכלב ודאי, שהוא הדין החצוף החזק על הכל. כיון שהדין הקשה שרוי עליו, והטיל בו זוהמא, אסור להם לאותם שנקראים קדש, אלא לכלב תשליכון אותו, ודאי, שהוא הדין החצוף, דין הקשה יותר מן הכל, שנאמר "והכלבים עזי נפש".

ב. [לש"ו כללים ח"ב סה ע"א] ישנם ב' מיני ברכות: א) ברכה אשר על ידיה הארה מתחדשת ובאה מלמטה למעלה בדרך של אור חוזר. ב) ברכה אשר שרשה הוא באור היורד מלמעלה למטה ועניינו הוא קיום והעמדה של אור זה.

דוגמא לברכה מהסוג הראשון הוא, כאשר הברכה נאמרת בדרך של תפילה, כגון "יהי שם ה' מבורך" או "יהא שמיה רבא מברך", אשר הכוונה בה הוא ע"ד החידוש שיתחדש גילוי אור קדושתו ית' בתוספת ריבוי תמיד מיום ליום עד שיבא משיח וימלא כבודו את העולם, והכל על ידי תפילותינו.

אמנם דוגמא לברכה מהסוג השני, הוא כעניין יתר הברכות הנאמרות בלשון ברוך אתה ה'. לשון "ברוך הוא" מורה על כך שהוא ית' ש ברוך מעצמו, כי נמשך ונעשה כל ענין הברכה שהיא תופסת ריבוי וגילוי אור ממו"ס, דהיינו שמאור א"ס ב"ה הוא נעשה, והוא תולדת אור התיקון דמעשה בראשית, וזהו המתגלה בכל יום תמיד באור קדושתו ית'.

והמצוה שלנו באמירת הברכות ההן אינה להיות סיבה ליציאתן ממקורן, אלא כדי שיציאתן וגילויים יהיו תמידיים, ובכך הוא ית' ש משתפינו במעשי בראשית. והוא ענין ק' ברכות. כל הנ"ל מיוסד על דברי רבינו בפירושו לס"י.

החילוק והנפק"מ בין ב' מיני ברכות אלו הוא, כי ברכה בבחינת "ממטה למעלה", היא מותרת ומצוה לאומרה בכל עת, וללא כל סיבה מיוחדת, כגון אמירת "ה' ית' שמו". אבל כל הברכות אשר הם בבחינת "מלמעלה למטה", ובלשון "ברוך אתה", אסור לאמרם בשם ומלכות, אלא רק על גילויי ית' העומדים לפנינו במציאותם.

לפי זה יתבאר מ"ט הברכה מתחילה בלשון נוכח וומסתיימת בלשון נסתר, כי "ברוך" כוונתו שהברכה באה כביכול על ידי עצמו ית', ואותו הנהירו הוא השורש והמקור לכל גילוייו ומשם הוא מתברך ומתגלה, ואת האור הזה מעלים לייחדו במקורו אשר משם הוא נובע, כדי להתמיד ולקיים את ברכתו וגילוייו, אבל הברכה היא למעשה מעצמו ולכן חוזרים תיכף להמשיכה ולסיימה בלשון נסתר.

אמנם נוסח התפילה מלבד הברכות שבהם כולה דווקא בלשון נוכח, שכן הסנאמרים בדרך של הויה ותהילה ושבח על כל אותן הגילויים אשר התגלו לנו. ואע"ג שהמה בבחינת "מלמטה למעלה", ואעפ"כ תכליתו הוא קיום אורו וגילוי ית'.

והנה לפי כל הנ"ל מתבארת מעלת עניית אמן, כי בעניית אמן אחת נעשות ב' תיקונים כאחד, הא' מלמעלה למטה והא' ממטה למעלה, כי מילת אמן כוללת ב' כוונות, א' על קיום ואמת, וב' בקשה הלואי שיתקיים [הוב"ד בהמשך לעיל אות. Error! Reference source not found.].

ג. עי' שעה"כ פסח ט: בתחי' שהיה ז"א בלתי הדם הנז' כי היה חסר ממנו אותה האלף שבמילוי וא"ו דמ"ה וממ"ה נהפך ונעשה דם.

עי' ע"ח (שער מ"ד ומ"ן פרק ה): א' שבתוך הוא"ו ד(מ"ה ו)ס"ג, הוא בחי' אהי"ה, כי א' דמילוי וא"ו דס"ג, הוא עצמו מתלבש באות [א' דמילוי] וא"ו דמילוי מ"ה (שהוא גימטריא אדם), והוא בחי' אהי"ה, אלא שברדתה למטה להתלבש בא' זו דמילוי וא"ו [דמ"ה], הוא [ב]סוד

¹³² טרף רפ"ח ניצוצין שהם דין (רח"ו).
¹³³ נוק' דסט"א נק' כלב הפך בכל (רח"ו).
¹³⁴ כתיב (דפ"ו).

אחוריים דאהי"ה, א' א"ה אהי"ה, שהוא גימטריא דם, שהוא הנפש הנקרא דם, כמ"ש (דברים יב כג) כי הדם הוא הנפש, ושיעורו הוא רביעית, שהלא הוא רבוע של שם אהי"ה שיש בו ג"כ ד' אותיות, וז"ס רביעית דם הנזכר בגמרא, שהוא נקרא דם הנפש.

ועי' פע"ח (חזרת העמידה א'): אהיה שהוא אור הבינה הנקראת אהיה, הנפתחת מפי היסוד שלה בת"ת דז"א. וז"ס א' שבתוך הואו דשם מ"ה, כי א' הוא בשליש אמצעי, ששם פתיחות פי היסוד הנקרא אהיה.

עי' דע"ה (ח"ב קא ע"ד): שורש הפנימי דז"א הנה הוא בא"א והוא בהמ"ס רישא תליתאה שהוא עיקר הא"א כי הג' רישין הם אפס אי"ן א"א ושורש הפנימי דז"א הוא בא"א שהוא בהמ"ס ושם היה מדרגת ז"א קודם החטא והיינו כי כללות המ"ס הוא השם ס"ג כמ"ש בתיקונים תיקון ע' קמ"א ע"ב והוא"ו דשם ס"ג ור"ל בהא' דמילוי וא"ו שם הוא שורש ז"א ושם היה עלייתו ומדרגתו קודם החטא ור"ל בערב שבת בראשית אחר שעה ה' וכמו שכתבנו לעיל ענף ח' סי' ב' ע"ש ועכ"פ הוא כי שורש העיקרי דז"א הרי הוא בהמ"ס אך זהו רק בהעלם אבל בגילוי הוה התחלתו בהבינה אימא כונן שמים בתבונה כנז' והוא ג"כ בהשם ס"ג שבה בהוא"ו שבו ור"ל בהא' דמילוי וא"ו כי מאותו הא' דס"ג נמשך שם מ"ה שהוא ז"א וכמ"ש בשער רוח הקודש ביחוד שם שדי דף מ"ח ע"ב וכן בדרושי מ"ן ומ"ד דרוש ה'. עי' כללים (ח"ב סט ע"ג): עיקר גילוי המ"ה הוא רק מהטבור ולמטה הגם שאור התיקון העסמ"ב שבו נשאר ולמעלה מהטבור ולמעלה ולמהט הטבור נכלל כל אור בע"ב וס"ג ואינו עולה המ"ה בשם כלל והוא העלם שורש המ"ה הכלול בס"ג בהא' דמילוי וא"ו שבו.

ד. (פ"ד מ"ח) (בבא א') המליך אות ב' בחכמה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם לבנה בעולם יום ראשון בשנה ועין ימין בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"ט) (בבא ב') המליך אות ג' בעושר וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם מאדים בעולם יום שני בשנה ואוזן ימין בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"י) (בבא ג') המליך אות ד' בזרע וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם חמה בעולם יום שלישי בשנה ונחיר ימין בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"א) (בבא ד') המליך אות כ' בחיים וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם נוגה בעולם יום רביעי בשנה ועין שמאל בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"ב) (בבא ה') המליך אות פ' בממשלה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם כוכב בעולם יום חמישי בשנה ואוזן שמאל בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"ג) (בבא ו') המליך אות ר' בשלום וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם שבתאי בעולם יום ששי בשנה ונחיר שמאל בנפש זכר ונקבה.

(פ"ד מ"ד) (בבא ז') המליך אות ת' בחן וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם צדק בעולם יום שבת בשנה ופה בנפש זכר ונקבה.

(פ"ה מ"ו) (בבא א' מהראשונה) המליך אות ה' בשיחה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם טלה בעולם וניסן בשנה ורגל ימין בנפש זכר ונקבה. (בבא ב' מהראשונה) המליך אות ו' בהרהור וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם שור בעולם ואייר בשנה וכוליא ימנית בנפש זכר ונקבה. (בבא ג' מהראשונה) המליך אות ז' בהלוך וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם תאומים בעולם וסיון בשנה ורגל שמאל בנפש זכר ונקבה.

(פ"ה מ"ח) (בבא א' מהשניה) המליך אות ח' בראיה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם סרטן בעולם ותמוז בשנה ויד ימין בנפש זכר ונקבה (בבא ב' מן השניה) המליך אות ט' בשמיעה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם אריה בעולם ואב בשנה וכוליא שמאלית בנפש זכר ונקבה. (בבא ג' מן השניה) המליך אות י' במעשה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם בתולה בעולם ואלול בשנה ויד שמאל בנפש זכר ונקבה.

(פ"ה מ"ט) (בבא א' מן השלישית) המליך אות ל' בתשמיש וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם מאזנים בעולם ותשרי בשנה ומרה בנפש זכר ונקבה: (בבא ב' מן השלישית) המליך אות נ' בריח וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם עקרב בעולם וחסון בשנה ודקין בנפש זכר ונקבה. (בבא ג' מן השלישית) המליך אות ס' בשינה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם קשת בעולם וכסלו בשנה וקבה בנפש זכר ונקבה.

(פ"ה מ"י) (בבא א' מן הרביעית) המליך אות ע' ברוגז וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם גדי בעולם וטבת בשנה וכבד בנפש זכר ונקבה. (בבא ב' מן הרביעית) המליך אות צ' בלעיטה וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם דלי בעולם ושבת בשנה וקורקבן בנפש זכר ונקבה. (בבא ג' מן הרביעית) המליך אות ק' בשחוק וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהם דגים בעולם ואדר בשנה וטחול בנפש זכר ונקבה עשאן כמין עריבה, סידון כמין חומה, ערכן כמין מלחמה.

ה. עי' דע"ה ח"ב פח ע"א: אמנם סוד הענין דהציץ הוא באמת עמוק נורא מאד, והוא בסוד מה שאמרו (חגיגה טז ע"א) המסתכל בקשת ראוי לו שלא בא לעולם, ואמרו שם כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם. מאי היא זה המסתכל בקשת, וכמו שנאמר כמראה הקשת כו' הוא מראה דמות כבוד ה'. ובתיקונים (תיקון יח דף לה ע"א) שאל ר' אלעזר לר' שמעון ואמר לו אבא ואמאי אסור לאסתכלא בקשת, אמר ליה רבי שמעון ברי, בגין אינון קליפין דמתלבשין ביה ודאינון ביה, דאינון רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב, ודא איהו דחזא יחזקאל ע"ה, דאמר וארא והנה רוח סערה כו' וברי כל זמנא דאלין קליפין לא מתעברין מקשת לא יהא קשת בגונוני נהירין, וסימנא דא יהא בידך עד דתחזי קשתא בגונוני נהירין לא תצפה לרגלי דמשיחא, ומיד דיהא נהיר בגונוני נהירין מיד וראיתיה לזכור ברית עולם, ומיד אתגלייא ההוא דאתמר ביה כו', לקיימא ביה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות כו' 135 ע"ש. וכן הוא בזוה"ק (פרשת נח דף עב ע"ב) וע' עוד בתיקון ל"ז (פו ע"ב) ובסוף תיקון נ"ח (קח ע"א) בכל הענין שם. והענין הוא כי הקשת הוא יסוד, והקשת הניתן בענן, הוא היחוד יסוד במלכות כמ"ש בפ' בראשית (יח ע"א ורע"ב). ויש לו לקשת ג' גוונים, חוור סומק ירוק, והם הגוונים דחג"ת שמאירין ביסוד, והוא ע"י טיפת הזווג היורד מהג' מוחין חב"ד, ואז נהיר היסוד בהג' גוונים דחג"ת ומתייחד בהמלכות, ומאיר אז המלכות ג"כ באותן הג' גוונים. והוא שכתוב (יחזקאל א' כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם (כי אז אתחזי רחמי, אבל בלא גשם הוא דינא, כמ"ש בפ' פנחס (רלא רע"א), כי הגשם הוא מורה על הורדת הטיפה הניתן מהיסוד להמלכות), הוא מראה דמות כבוד ה', כי אז היא מתלבשת בלבושי יקר דמלכו ומתחזי קמי מלכא בלבושין וקישוטין דגונוני נהירין, שהם הג' גוונים דקשת, ואז מתקיים (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם וכמ"ש בפ' פנחס (רטו ע"א) בזוהר וברע"מ ע"ש. וכן אמרו בהקדמת תיקונים (ח ע"א) כמראה הקשת הקשת דא צדיק יסוד עלמא כו', כן מראה הנגה סביב דא שכינתא תתאה נקבה תסובב גבר, ע"ש בהגר"א. אמנם כ"ז הוא רק בעת הזכות והרצון, אבל כשהוא להיפך רחמ"ל, אז סובב הערלה על היסוד וישנו בהערלה ג' קליפין זה על זה כגלדי בצלים, והוא סוד שלש שנים יהיה לכם ערלים (ויקרא יט כג), וכמ"ש בהקדמת תיקונים (יב ע"ב) קליפה דערלה דכסי על י' (שהוא עטרת הברית) אית לה תלת קליפי כגלדי בצלים דא על דא כו' ע"ש, ומתלבש הקשת באלין תלת קליפין ואתחזיא בהון ומתהפכין בו הג' גוונים הנ"ל, שהם חוור סומק ירוק, כולם מצד הרע, כי עומד אז ג"כ בג' גוונים הנ"ל. אבל כולם הם מצד המבייש והמתבייש, כי דרך המתבייש הוא שנעשה סומק ואח"כ חוור דאזל סומקא ואתא חוורא (ב"מ נח ע"ב), וכשהוא בכושט זמן ארוך הוא ירוק. ותחת הג' גוונים נהירין הנ"ל, שהם חוור מצד החסד דאברהם, סומק מצד הגבורה דיצחק, ירוק כחלמון ביצה שהוא כללות אדום ולבן, אשר מהרכבתם הוא הפאר והיופי, דודי צח ואדום (שיה"ש ה י'), והוא ת"ת מדת יעקב. הנה תחת הג' גוונים נהירין הללו נעשה בו אותן הג' גוונים ג"כ כולם מצד הבושה, מסיבת התלבשות הקליפין שעליו, שהם נגעני צרעת לבנה אדמדם ירקרק, לבנה מצד ישמעאל דנפיק מאברהם, אדמדם מצד עשו דנפיק מיצחק, ירקרק מצד הערב רב שנתערבו בישראל, ובסיבתם נאמר (ירמיה ל ו) ונהפכו כל פנים לירקון, והם הג' קליפין: חוור סומק ירוק. ולכן נאמר לעתיד בישעיה (כט כב) לא עתה יבוש יעקב בגוון סומק וירוק, ולא עתה פניו יחורו בגוון חוור, כי כל החרפה והבושת הוא מצד הרע המעורב בהאדם. ולכן קודם החטא (בראשית ב כה) ויהיו

¹³⁵ תרגום: אמר רבי אלעזר, אבא, ולמה אסור להסתכל בקשת, אמר לו רבי שמעון: בני בגלל אותם הקלפות שמתלבשים בו ושהם בו שהם "רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב" וזהו שראה יחזקאל עליו השלום שאמר "וארא והנה רוח סערה וכו'" ובני, כל זמן שהקלפות הללו לא עוברים מן הקשת לא תהיה הקשת בגוניה מאירים, וסימן זה יהיה בידך, עד שתראה קשת בגוניה מאירים, אל תצפה לרגלי המשיח. ומיד שתהיה מאירה בגוונים מאירים - מיד "וראיתיה לזכור ברית עולם" ומיד מתגלה אותו שנאמר בו "וזה לך האות כי אנכי שלחתיך לקיים בו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

שניהם ערומים ולא יתבוששו, ובעת החטא והפגם מתלבש הקשת ועומד בתלת גוונים דלתת קליפין הנ"ל, ואתחזייה בהון, ובגין דא אסור לאסתכלא בגוונין דקשת, וכמ"ש כ"ז בתיקון נ"ח (קז ע"ב) ובהגר"א שם ע"ש¹³⁶, וכן בתיקון ל"ז (פו ע"ב).

והענין בזה הוא, כי הנה אותן הג' גוונין הם ג"כ הג' גווני עינא, כי הנה יש בעין ג' גוונין, והם סומק אוכם ירוק וכמ"ש באדר"ר (קלו ע"ב וקלו ע"א), ועיקר הראיה הוא מתוך האוכם וכמ"ש במדרש בהעלותך (פט"ו סי' ז). והוא הנקרא בת עין, כי סוד הראייה הנה היא יוצאת ממוחא עלאה, חכמתא עלאה, והוא משורש המ"ס, משורש הראשון שבו הנמשך בו מאוירא עלאה, אור דנפיק מאויר¹³⁷, והיא בעצמה היא חוורא דלעילא קדמאה, כמ"ש באדר"ר (קלו ע"ב), והוא גוון ד' דעינין, שהיא גוון חוור, כמ"ש באדר"ז (רצג ע"ב) ארבע גוונין בעיינין חוור סומק אוכם ירוק ע"ש. ואותו החוור הוא האור הראשון שנגנז, ואי אפשר שיתגלה למטה אלא אחר שנצטמצם בצמצום אחר צמצום, ובהסתר אחר הסתר, ומשם נמשך תמצית הארה ממנו, והוא אור הראייה דהעינים. וכל צמצום הוא בחי' הסתר והעלם ומסך, והם מבחי' הגבורות ודינין, והם הג' גוונין שבעין: סומק ירוק אוכם, שבהם מתלבש אור הראייה דהמוח ומתגלה על ידיהם. והעיקר ע"י האוכם שהוא השחור שבעין, כי בו נעשה האפשרות להתגלה כח הראייה על ידו, משום שהוא הצמצום היותר אחרון והיותר חזק. ונשלם בו להוציא התמצית הארה דכח הראייה שבמוח על ידו, ולהשתמש בו בכל הראייה הראוי להאדם. ולכן נקרא הוא בת עין, כי אין אשה אלא ליופי (כתובות נט ע"ב), והיא בת מלך פנימאה (תהלים מה יד), בתו של המוח, אבא יסד ברתא (זהר פנחס רנו ע"ב), אשר על ידה הוא כל הפאר והיופי התלוי בראייה. ונקרא אישון ע"ש השחרות שבה, כי השחרות היותר גדול הוא מכונה בשם אישון, וכמ"ש (משלי ז ט) באישון לילה ואפלה, וכן שם (כ כ) באישון חושך, ולכן נקראת אישון בת עין וכמ"ש (תהלים יז ח) שמרני כאישון בת עין.

והנה אותן הג' גוונין שבעיינין הם ענין אחד עם ג' גוונין שבקשת, והגם כי בקשת הוא חיור ובעיינין הוא אוכם והם הפכים זה לזה מקצה לקצה, אך כבר אמרנו שעיקר אור הראייה שהוא מהשחור שבעין הוא ג"כ רק מהחוורא דלעילא קדמאה, אלא שאותו אור החוורא אין לו תפיסה למטה, כי הוא מאור שנגנז כנ"ל ואי אפשר להיות לו גילוי למטה כלל, ורק ע"י השחור שבעין, שהוא גוון אוכם והוא הפכו, נעשה בו האפשרות להוציא על ידו תמצית הארה ממנו. והוא כל אור הראייה שמשתמשים בו בני אדם וכן"ל, והרי הוה כל אור הראייה רק גוון חוור מעיקרו אלא שמתלבש באוכם ועל ידו מתגלה. אבל עיקרו הוא רק משורש הגוון חוור עצמו, והרי הוה היטיב הג' גוונין שבעין ענין אחד עם הג' גוונין שבקשת ומקרה אחד לשניהם, כי בעת הזכות והרצון הנה נהרין הג' גוונין דעינין באור קודש הקדשים שהוא באור המוחין, ונכללים כולם באור שורשם העליון שהוא בגוון חוור, וזהו סוד הכתוב (שיה"ש ה י) עיניו כיונים על אפיקי מים רוחצות בחלב. ומ"ש על אפיקי מים, כי הם ממבועין דנפקין ממוחין. ומ"ש רוחצות בחלב, הוא כלילותם בהחוורא דלעילא.

¹³⁶ ז"ל: ובג"ד אסור כו' - וכמ"ש כל המסתכל בערוה כו' וכן אסור לחקור ולדרוש בהן, וכמ"ש אין דורשין כו' ואסור כו' שלא יקרה כמו לאדה"ר, וכיוצא דאלו ג' מד' שנכנסו לפרד"ס, וכמ"ש ל" (י"א א') ואמר ודא רזא דערלה כו' כמ"ש ל בתל"ז ועמ"ש"ש, ואמר ועל אלן תלת קליפין אתמר כו' והוא גוף הטפה סרוחה שהוא כתנות עור דחויא הערלה דילי, כמ"ש ל תל"א, שהן ג' קליפין דאגוזא, עור תהו, ובורא רע שהוא תהו, ובשר בהו, קליפה הקשה מכולם, "קץ כל בשר", וחושך גידין והדום וכידוע, ואמר ומיד "וראיתיה", כמ"ש ש"אל תקרב הלום", ואח"כ "ותמונת ה' יביט", וכן במשה "ידעתך בשם", וביה נתקרבה השכינה.

¹³⁷ דהיינו הי' הוא שמאיר, והאור נשאר למעלה. וכן הוא בפירוש בב"ע לג ע"א ע"ש. ועי' לש"ו ביאורים ח"א פ ע"ג, שיציאת הי' היינו יציאת החכמה מאוירא הרי היא הכתר - גורמת להוויית אור, דהיינו שמאיר הכתר עצמו על ידי החכמה [עי' ע"ח שער דרושי הצלם פרק א' שאויר הוא חכמה ואור הוא בינה, וצ"ע]. ועי' ובהגר"א על תז"ח יט ע"א ד"ה בגין דאית וז"ל, אוירא הוא אור הגנוז שאינו מושג כלל כמו האוירא, משא"כ אור המאיר מושג לכל והוא אור הגנוז באות י'. עי' יהל אור ח"א ח ע"ג וז"ל, אור דא רזא סתימא קאי על אוירא עלאה בין גולגלתא ומוחא, והוא נק' רזא דא"ס, סתים דסתימו כמבואר שם, ואתפשט ממנו מהאי אוירא הנ"ל י', שהוא חכמה תתאה, והוא אתפשט מרזא דסתרא דאויר עלאה, והוא זיווג הנעלם דמטי ולא מטי דאוירא ומוחא [מהמסדר], עכ"ל.

והנה נודע הוא שסוד הזווג הוא תלוי בהענינים וכמ"ש (שם ו ה) הסבי עיניך מנגדי, דאינון מוקדין לי בשלהובי רחמותא וכמ"ש בפ' קדושים (פד ע"א¹³⁸). והוא ג"כ סוד הכתוב (בראשית ט טז) וראיתיה לזכור ברית עולם, כי ע"י הגוונים נהירין דעינין נעשה הגוונים נהירין דהקשת, ומתקיים (שם ט יג) את קשתי נתתי בענן, שהוא סוד היחוד כנ"ל מדברי התיקונים (תי' יח לה ע"א) שאמר ומיד דיהא הקשת נהיר בגוונים נהירין, מיד וראיתיה לזכור ברית עולם, וכנ"ל כ"ז. אמנם בעת הקלקול והפגם רח"ל, הנה נסתם ונעלם הגוון חוור שבעין לגמרי, ואינו מאיר הוא בהג' גוונים שבעינין כלל, ואז עומדין הג' גוונים שהם סומק אוכם ירוק כולם בבחי' גבורות ודינין, וכמ"ש באדר"ר (קלו קלז) ובאדר"ז (רצג ע"ב) ע"ש. ובהתפשטותם למטה, נאחזים בהם החיצונים רח"ל (ע' הגר"א בספד"צ פרק ב ד"ה כד אתגליין כא ע"ד ד"ה חד רגשא, ובפ"ד ד"ה ויראו בני האלהים לא ע"א ד"ה והענין כי ע' כל הענין שם¹³⁹ ושם¹⁴⁰) ומתלבשין הג' גוונים דעינין ג"כ בהג' קליפין הנ"ל, ונעשה בהם כמו בהג' גוונים דקשת, וכמו שמבואר בתיקונים (תיקון לז פו ע"ב) ע"ש.

ולכן הוא האיסור חמור מאד מאד להסתכל בקשת כל זמן שהקליפין נאחזין בהגוונים דעינין ובהגוונים דקשת, כי הראייה שלמטה גורם למעלה ג"כ, והזיווג תלוי בראייה כנז'. ובעת אחיזת הקליפות והחיצונים, אסור לגרום זווג למעלה ח"ו וח"ו, כי הוא בסוד (שבת קמו רע"א) בא נחש על חוה, ובסוד (משלי ל כג) ושפחה כי תירש גבירתה רחמ"ל, ע' דברינו בשער עקודים פרק ב' בדרוש עץ הדעת סי' ה', עש"מ. ולכן משה רבינו ע"ה בעת מראה הסנה שנתגלה אליו השכינה הקדושה בלבת אש מתוך הסנה (שמות ג ב), שרמז לו בזה שהיא מתלבש בתוך הקליפה וכמ"ש בזוה"ק (יתרו סט ע"ב), והוא ע"י גלות מצרים וע"ש (תהלים צא טו) עמו אנכי בצרה. וכן היה משה רבינו ע"ה ג"כ אז, כי על זה נאמר אליו (יהושע ה טו) של נעלך מעל רגלך, וכמ"ש בתיקונים (תי' נח דף קז ע"ב) ובדברי הרב בשער קליפת נוגה (פרק ב וריש פרק ה), ולכן אז תיכף (שמות ג ו) ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים, והיה אסור לו אז להסתכל בשכינה, כי הסתכלות של מטה גורם הסתכלות למעלה, והוא סיבת היחוד, כי הסתכלות גורם יחוד. וכאשר הגוונים דעינין הם מלובש בקליפין, וכן הגוונים דקשת הרי נעשה היחוד בצירוף הקליפין רחמ"ל, והרי הוא מכניס צלם בהיכל¹⁴¹, ועליו נאמר (במדבר יט יג) את משכן ה' טימא, ע' זוה"ק (בראשית נג ע"א) ופ' ויקהל (קצה רע"ב ורג ע"ב) ופ' אחרי (עד ע"א עט ע"א) ופ' בלק (קצו ע"א). אבל אח"כ כאשר נתפשטה השכינה הקדושה מכל הלבושין נוכראין שבה, ונתקנו כל הגוונים דעינין ודקשת, כלהו גוונים נהירין, וכן נודרך משה רבינו ע"ה עד שזכה לקרני הוד (שמות לד כט), הנה נאמר עליו אז (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט. וכן היה מראה כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר לעיני בני ישראל כמ"ש בסוף משפטים (כד יז), וכן בפ' שלח (יד יד) כי עין בעין נראה אתה ה', כי אז היה נעשה ע"י ההסתכלות תיקון גדול למעלה, ובסוד (בראשית ט טז) וראיתיה כנ"ל. והוא ע"ד שכתבו בסוד הכתוב (שמות כג יז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, שהוא כדי לגרום זווג עליון, כי

¹³⁸ חביבותא דקב"ה לקבליה ומסגיאות רחמותא דיליה גביה אמר ליה לקב"ה דיהדר עיניו לקבליה ויסתכל ביה בגין דאינון שפירן בכלא כד"א הסבי עיניך מנגדי וגו' הסבי עיניך מנגדי דבשעתא דאלין עיינין מסתכלי ביה בקב"ה כדין מתערין בלביה קסטין דבלסטראי ברחמותא עלאה ובסגיאות שלהוביתא דרחימו עלאה לגביה אמר "הסבי עיניך מנגדי" אסחר עיניך לסטר אחרא מני דאינון מוקדין לי בשלהובי רחמותא.

תרגום: חביבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדו, ומרוב אהבתו אליו אמר לקדוש ברוך הוא, שיחזיר עיניו כנגדו ויסתכל בו, משום שהם יפים בכל, כמו שנאמר "הסבי עיניך מנגדי וגו'", "הסבי עיניך מנגדי", שבשעה שהעינים הללו מסתכלות בו בקדוש ברוך הוא, אז מתעוררים בלבו חיצו בליסטראות באהבה עליונה, ומגודל השלהבת של האהבה העליונה אליו אמר, "הסבי עיניך מנגדי", סובבי עיניך לצד אחר ממני, שהם שורפים אותי בשלהבות אהבה.

¹³⁹ פ"ב - חד רגשא בגין לאתפרשא - ר"ל כי בעיינין דז"א, שלשה גוונים שם, אוכם סומק וירוק, וכשמתגלה עינא דע"ק, אז מתפרש גוון אוכם, שהוא שמרי הדין, ואז רגשא גדול שם, והשאר גוונים נכללין בחוורא דנחית מעינא עלאה, ומסתחייין בחלב דחוורא ונכללין בו.

¹⁴⁰ פ"ד - קין והבל הן נאחזין בנר"ה כמ"ש לעיל (סוף פ"ג (כח ע"א)), והן תרין דמעין, קין שורש הקליפות והבל שורש הדינין כידוע, והן נופלין לימא רבא שהן שני גווני עינא כמ"ש לעיל (כב ע"א), ועינים הן נר"ה ולכן הן נאחזין בנר"ה, ושרשי הגוונים אמרנו לעיל (שם (כז ע"ג ד"ה והבל)) א' בימא רבא חכמה, וא' בבינה תהום רבה, ולכן שקעום הקב"ה לקין בנוקבא דתהומא רבא, ולהבל בשקועא דימא רבא.

¹⁴¹ ע"י תענית כו ע"ב.

הבית המקדש שהוא היכל ה', מלכות אדני, והוא (משלי יח י) מגדול עוז שם ה', וע"י התראות כל זכורך יתקיים סוף הפסוק (שם) בו ירוץ צדיק ונשגב שהוא יחוד עליון, וכמ"ש הרב הקדוש מוהר"ר יהודה בן חנון ז"ל בספר עץ החיים מצוה רכ"ח, וכן הוא מורה לשון הזוה"ק (בפ' תצוה קפג ע"א) שאמרו שם יראה כל זכורך דכורין ולא נשין, בגין דרזא דברית בדכורא איהו¹⁴² כו' ע"ש. והרי לנו מזה ג"כ כי ההתראות והסתכלות בקודש בעת הראוי וממי שראוי לזה הוא גורם תיקון גדול למעלה ביחוד העליון, וזהו שנאמר במשה רבינו ע"ה (במדבר יב ח) ותמונת ה' יביט, כי היה מתקן בזה תמיד היחוד למעלה, משא"כ כשהוא להיפך ח"ו וכנז', עכ"ל.

להלן דבריו הנ"ל בתמצית: אמנם סוד "הציץ", הוא סוד "המסתכל בקשת ראוי לו שלא בא לעולם". והענין הוא כי הקשת הוא כינוי ליסוד, והקשת הניתן בענין הוא היחוד של היסוד במלכות, ואז מאיר המלכות באותן ג' הגוונים.

אמנם כ"ז הוא רק בעת הזכות והרצון, אבל כשהדבר הוא להיפך רחמ"ל, אזי סובבת הערלה את היסוד. והנה יש בערלה ג' קליפין זה על זה כגלדי בצלים, והקשת מתלבשת באלין תלת קליפין ואתחזייה בהון ומתהפכין בו ג' הגוונים הנ"ל, הרי הם חוור סומק ירוק, וכולם המה מצד הרע. אותן ג' הגוונים הם גם ג' גווני עינא, ועיקר הראיה הוא מתוך האוכס שבהם, והוא משורש החכמה הרי היא הלבן, ואי אפשר שיתגלה החכמה למטה אלא אחר שנצטמצם בצמצום אחר צמצום.

וכן הוא בקשת, והגם שבקשת הוא חיוור ובעינין הוא אוכס והמה הפכים זה לזה, אמנם כנ"ל שציקר אור הראייה, שהוא מהשחור שבעין, אף הוא רק מהחוורא דלעילא קדמאה, אלא שלמטה אין השגה באותו אור חוורא.

סוד הזיווג תלוי בעינים, שכן ע"י הגוונים נהירין דעינין נעשים הגוונים נהירין דהקשת. אמנם בעת הקלקול והפגם רח"ל, נסתם ונעלם הגוון חיוור שבעין ואינו מאיר בג' הגוונים שבעינין, ואז עומדין ג' הגוונים, דהיינו סומק, אוכס וירוק, בבחי' גבורות ודינין.

לכן איסור חמור להסתכל בקשת, כל זמן שהקליפין נאחזין בגוונים דעינין ובגוונים דקשת, שכן הראייה של מטה גורמת לראייה של מעלה ג"כ, והזיווג תלוי בראייה כנז', והוא בסוד בא נחש על חוה. לכן בעת בעירת הסנה שגילוייו ית' התלבשו בקלי', הסתיר משה את פניו. אמנם אח"כ, כאשר נתפשטה השכינה הקדושה מכל הלבושין נוכראין שבה, אז נאמר על משה "ותמונת ה' יביט".

ו. עי' זהר ח"א פז ע"א: כגוונא דא בעי כהנא לתתא לקשרא קשרין ולברכא האי דוכתא בגין דיתקשר בימינא לאתקשרא תרין עלמין כחד ברוך אברם רזא דמלה תקונא דברכאן איהו ברוך אברם כמה דאמרין ברוך אתה¹⁴³ לאל עליון יהו"ה אלהינו קונה שמים וארץ¹⁴⁴ מלך העולם והאי קרא רזא דברכאן איהו (ובגין כך) ויברכהו מתתא לעילא¹⁴⁵ וברוך אל עליון (אשר מגן צריך בידך) מעילא לתתא¹⁴⁶ ויתן לו מעשר מכל לאתדבקא באתר דקשורא¹⁴⁷ אתקשר לתתא

תרגום: כדוגמא זו צריך הכהן למטה לקשר קשרים ולברך את המקום הזה, כדי שיתקשר בימין לקשר שני עולמות יחד. "ברוך אברם", סוד הדבר הוא תיקון הברכות. "ברוך אברם" כמו שאמרנו ברוך אתה, "לאל עליון", ה' אלהינו, "קונה שמים וארץ", מלך העולם. והפסוק הזה הוא סוד

¹⁴² תרגום: יראה כל זכורך, זכרים ולא נשים, לפי שסוד הברית הוא בזכר.

¹⁴³ ברוך הוא יסוד דא"א ועל ידם אתה מוריד שפע לז"א כדי שיוכל לעלות וכו' אברם הוא חסד, לאל עליון ה' אלהינו, פי' ה' אלהינו הם ת"ת וגבורה וכן אל ת"ת שהוא נוטה לצד החסד, עליון היא הגבורה כנודע מסדר הספירות שהגבורה עליונה מת"ת והכוונה שממשיכין מברוך שהוא יסוד דא"א לאברם ולאל עליון שהם חג"ת (מ"מ).

¹⁴⁴ פי' אחר שעלו האבות שם אזי נקראת הבינה מלך העולם (מ"מ).

¹⁴⁵ פי' שהשפע שהורדנו מברוך לחג"ת אינו שפע האמיתי רק כדי שיוכלו לעלות מתתא לעילא ליסוד הבינה (מ"מ).

¹⁴⁶ פי' זהו השפע האמיתי שאחר שעלו אל הבינה וקבלו שפע אנו מורידים אותם מלאכים שפע כדי להשפיע בעולמות (מ"מ).

¹⁴⁷ פי' ויתן למלכות מעשר מכל ה"ס וז"ש לאתדבקא, שקישר כל ה"ס באתר דקישורא שהיא מלכות (מ"מ).

הברכות, (ולכן) "ויברכהו" ממטה למעלה. "וברוך אל עליון" ("אשר מגן צריך בידך") ממעלה למטה. "ויתן לו מעשר מכל", להתדבק במקום שהקשר נקשר למטה. ועיי"ש פז ע"ב: ויתן לו מעשר מכל מאי מעשר מכל מאינון ברכאן דנפקי מכל¹⁴⁸ בגין דאיהו אתר דכל ברכאן דנחתי לעלמא מתמן נפקי דבר אחר ויתן לו מעשר מכל קב"ה יהב ליה מעשרא¹⁴⁹ ומאן איהו דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי¹⁵⁰ ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה¹⁵¹ מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא כדקא חזי תרגום: "ויתן לו מעשר מכל", מה זה מעשר מכל. מאותן הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיוורדות לעולם יוצאות משם. דבר אחר, "ויתן לו מעשר מכל", הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא, זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיום שלמעלה כראוי.

¹⁴⁸ פי' א"א ע"ה נתן לו א"ס ב"ה הברכות מיסוד הנק' כל (מ"מ). היוצאים מהיסוד הנק' כל והנותן הוא מלכי צדק הנז' דהיינו המ' והמקבל הוא אברהם בעצמו (נ"א).

¹⁴⁹ פי' א"ס ב"ה נתן לאברהם מעשר מכל הספירות והיא המלכות שהיא חד מעשרה (מ"מ).

¹⁵⁰ היינו המ' שהיא ראשונה שזכה בה אברהם וזהו ויתן לו הקב"ה לאברהם המדה הזאת שהיא מעשר מכל וכו' פי' נפקא ליה ממלת מעשר מכל פי' המדה שיש בידה מעשר מכל המדות כי היא המשלמת כל א' ואחד לעשר וז"ש ואיהו מעשר ב' ויתן לו המדה הי' שבכל העשר לאפוקי ממ"ד שהספי' הם עשר זולתה ג' ויתן לו מעשר מכל אותה שיש לה כללות מכל הז' (נ"א).

¹⁵¹ עלה למדתו מדת החסד מהח' ואפשר אעפ"י שהוא היה הולך ונוסע ומ"מ לא ניתנה במתנה אלא עתה. ז"ח (נ"א).